

NIL
GEJMEN

NORDIJSKA MITOLOGIJA

„DREVNA NORDIJSKA MITOLOGIJA
I SENZIBILITET 21. VEKA – GEJMEN
JOŠ JEDNOM STVARA ČITAV ŽANR
ZA SAVREMENOG ČITAOCU.“

NEWSWEEK

BalkanDownload

NIL GEJMEN

NORDIJSKA MITOLOGIJA

Prevela
Nevena Andrić

Naslov srcinala:
Neil Gaiman
NORSE MYTHOLOGY

Laguna

*Everetu;
stare priče
za novog dečaka*

Sadržaj

Uvod	5
LICA	9
PRE POČETKA, I POSLE	13
IGDRASIL I DEVET SVETOVA	18
MIMIROVA GLAVA I ODINOVO OKO	21
BLAGO BOGOVA	24
MAJSTOR GRADITELJ	34
LOKIJEVA DECA	45
FREJINO NEOBIČNO VENČANJE	54
PESNIČKA MEDOVINA	63
TOROVO PUTOVANJE U ZEMLJU DIVOVA	78
JABUKE BESMRTNOSTI	92
PRIČA O GERD I FREJU	102
HIMIR I TOR IDU U RIBARENJE	108
BALDEROVA SMRT	118
POSLEDNJI LOKIJEVI DANI	129
RAGNAROK: KONAČNA KOB BOGOVA	138
I igra počinje iznova.	146
SPISAK IMENA	147
O PISCU	153

UVOD

Odlučiti koja vam je grupa mitova omiljena podjednako je teško kao odrediti koji vam je omiljeni stil kuvanja (nekih večeri vam se možda jede tajlandska hrana, nekad suši, a ponekad osetite potrebu za običnom domaćom kuhinjom na kojoj ste odrasli). Ali ako bih morao da se opredelim za omiljene mitove, to bi verovatno bili nordijski.

Prvi put sam se susreo sa Asgardom i njegovim stanovnicima kao mali dečak, ne stariji od sedam godina, dok sam čitao o pustolovinama Moćnog Tora, kako ga je predstavio strip-crtič Džek Kirbi, u pričama za koje su zaplete pisali Kirbi i Sten Li, a dijalog Lari Liber, brat Stena Lija. Kirbijev Tor je bio snažan i zgodan, njegov Asgard bio je naučnofantastični grad pun visokih, veličanstvenih zgrada i opasnih zdanja, njegov Odin je bio plemenit, njegov Loki sarkastičan stvor s rogatim šlemom na glavi, pravi pakosni šaljivdžija. Obožavao sam Kirbijevog plavokosog Tora koji vitla čekićem i želeo sam da saznam više o njemu.

Pozajmio sam od nekoga *primemk Nordijskih mitova* Rodžera Lanselina Grina i iščitavao ga ponovo i ponovo, oduševljen i zbunjen: Asgard, u ovoj verziji, više nije bio kirbijevski grad budućnosti već vikinški dvor, skup građevina u smrznutoj pustari; sveotac Odin više nije bio blag, mudar i plahovit, već briljantan, nedokučiv i opasan; Tor je bio isto onako snažan kao i Moćni Tor u stripovima, podjednako silnog čekića, ali je bio... pa, iskreno, nije bio baš najpametniji od svih bogova; a Loki nije bio zao, premda svakako nije bio sila u službi dobra. Loki je bio... zapetljan.

Pritom, kako sam saznao, uz nordijske bogove išao je i njihov sopstveni sudnji dan: Ragnarok, sumrak bogova, kraj svega. Bogovi će voditi bitku s ledenim divovima, i svi će izginuti.

Da li se Ragnarok već odigrao? Ili se tek sprema? Tada nisam znao. Sada nisam siguran.

Zbog činjenice da svet i priča imaju kraj, završavaju se, a onda se rađaju iznova, bogovi, ledeni divovi i svi ostali bili su tragični junaci, tragični zlikovci. Upravo zbog Ragnaroka nordijski svet mi nije izbijao iz glave; delovao je neobično prisutno, aktuelno, dok su ostali, bolje dokumentovani verski sistemi ličili na nešto iz prošlosti, nešto staro.

Nordijski mitovi su mitovi o jednom hladnom mestu s dugim, dugim zimskim noćima i beskrajnim letnjim danima, mitovi o ljudima koji nisu u potpunosti verovali svojim bogovima, pa ih nisu čak ni voleli, premda su ih poštovali i plašili ih

se. Koliko nam je poznato, bogovi Asgarda potekli su iz Nemačke, proširili se na Skandinaviju, a onda još dalje, u delove sveta pod vikinškom prevlašću – na Orknijska ostrva, Škotsku, Irsku, a onda i sever Engleske – gde su za osvajačima ostala mesta nazvana po Toru i Odinu. U engleskom jeziku, bogovi su ostavili svoja imena u nazivima dana u nedelji.

U engleskom su utorak (*Tuesday*), sredi (*Wednesday*), četvrtak (*Thursday*) i petak (*Friday*) nazvani po nordijskim bogovima, na kraju krajeva. Po jednorukom Tiru (Odinovom sinu), Odinu, Toru, i Frig, kraljici bogova, tim redom.

U ratu i pričama o primirju između bogova Vana i Asa vidimo tragove starijih mitova i religija. Vani su, čini se, bili braća i sestre, bogovi prirode, manje naklonjeni ratu i ne tako opasni kao Asi.

Vrlo verovatno su – ili je to makar prihvatljiva hipoteza – pojedina plemena obožavala Vane, a druga Ase, i sledbenici Asa su osvojili zemlje sledbenika Vana, i onda su sklopili dogovor, postigli su nekakvo srednje rešenje. Bogovi iz roda Vana, recimo sestra i brat Freja i Frej, žive u Asgardu sa Asima. Istorija, religija i mit se stapaju, a mi se pitamo, zamišljamo i nagađamo, kao kakvi detektivi koji rekonstruišu pojedinih nekog davno zaboravljenog zločina.

Toliko nordijskih priča nam nedostaje, toliko toga ne znamo. Do nas je doprlo tek nešto malo mitova, u obliku narodnih priča, u prepričavanju, u pesmi, u prozi. Zapisani su tek nakon što je hrišćanstvo svrglo nordijske bogove; neke priče su stigle do nas zato što su se ljudi brinuli da će, ako se priče ne sačuvaju, pojedini keninzi – ustaljeni poetski izrazi koji ukazuju na događaje u određenim mitovima – izgubiti značenje; Frejine suze, na primer, poetski su naziv za zlato. U nekim pričama nordijski bogovi su opisani kao ljudi ili kao kraljevi ili junaci iz starina da bi se priče smele pričati u hrišćanskom svetu. U pojedinim pričama i pesmama pominju se druge priče koje jednostavno nemamo, ili se nagoveštava njihovo postojanje.

Možda je to kao da su, od svih priča o bogovima i polubogovima Grčke i Rima, preživele samo one o Tezejevima i Heraklovim delima.

Toliko toga smo izgubili.

Postoje mnoge nordijske boginje. Znamo im imena, pojedine odlike i moći, ali priče, mitovi i obredi nisu stigli do nas. Voleo bih da mogu prepričati povest o Ejr, jer je bila lekarka bogova, o tešiteljki Lofn, nordijskoj boginji braka, ili o Sjofn, boginji ljubavi. Da i ne pominjem Vor, boginju mudrosti. Mogu da zamislim priče, ali ne mogu ispričati njihove pripovesti. Izgubljene su, zakopane ili zaboravljene.

Dao sam sve od sebe da prepričam ove mitove i priče najtačnije i najzanimljivije što umem.

Ponekad su pojedinosti u pričama protivrečne. Ipak, nadam se da oslikavaju jedan svet i jedno vreme. Dok sam prepričavao ove mitove, pokušavao sam da zamislim samog sebe nekada davno, u zemljama gde su ove priče prvi put ispričane, u dugim zimskim noćima, može biti, pod sjajem severnog svetla, ili kako sedim napolju u zlo doba noći, budan pri beskrajnoj dnevnoj svetlosti letnje dugodnevice, okružen slušaocima koje zanima šta je Tor dalje uradio, šta je to duga, kako da žive svoje živote, i otkuda dolazi loša poezija.

Kada sam završio ove priče i pročitao ih u nizu, sa iznenađenjem sam ustanovio da liče na nekakvo putovanje, od leda i vatre u kojima je nastao univerzum do vatre i leda koji znače kraj sveta. Na putu susrećemo stare poznanike, poput Lokija, Tora i Odina, ali i one o kojima želimo da saznamo još toliko toga (meni je među njima omiljena Angrboda, Lokijeva žena među divovima, koja mu je rodila čudovišnu decu i koja se pojavljuje, u avetinjskom obliku, nakon ubistva Baldera).

Nisam se usudio da se vratim pripovedačima nordijskih mitova koje sam veoma voleo, ljudima poput Rodžera Lanselina Grina i Kevina Krosli-Holanda, i

ponovo pročitam njihove priče. Umesto toga sam se posvetio *Proznoj Edi* Snorija Sturlusona i stihovima *Poetske Ede*, recima od pre devet stotina godina, pa i ranije, i birkao sam priče koje želim da ispričam i kako želim da ih ispričam, spajao sam i mešao prozne i poetske verzije mitova (Torovu posetu Himiru, na primer, ovde sam ispričao kao hibrid: počinje u *Poetskoj Edi*, pa se dodaju pojedinosti Torove ribolovačke pustolovine iz Sturlusonove verzije.)

Moj izdavalac primerak *Rečnika nordijske mitologije* Rudolfa Simeka u prevodu Andžele Hol uvek je bio dragocen i poučan; stalno sam proveravao nešto u njemu, stalno nailazio na nova iznenađenja.

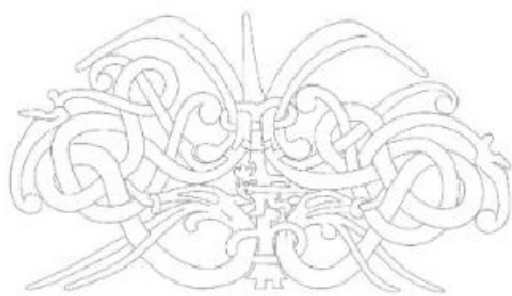
Izuzetno sam zahvalan staroj prijateljici Alisi Kvitni na uredničkoj pomoći. Sjajno je savetovati se s njom, uvek iznosi svoje mišljenje i želi da pomogne, iskrena je, razumna i pametna. Ova knjiga napisana je zahvaljujući njoj, uglavnom zato što je želela da pročita i sledeću priču, i uz njenu pomoć sam našao vremena da ih napišem. Neopisivo sam joj zahvalan. Zahvaljujem i Ejmi Čeri iz izdavačke kuće *Norton*, koja mi je pre osam godina, tokom mog rođendanskog ručka, predložila da prepričam nekoliko mitova, i koja je, kad se sve sabere, najstrpljivija urednica na svetu.

Sve greške, svi možda neosnovani zaključci i neobična mišljenja u ovoj knjizi moji su i samo moji, i ne želim da nekoga drugoga krive za njih. Nadam se da sam ove priče izneo iskreno; pripovedanje mi je svakako donelo stvaralačku radost.

To je radost koju pružaju mitovi. Zabava leži upravo u tome da ih sami ispričate nekom – i toplo vam preporučujem da to uradite, vi koji čitate ovo. Pročitajte priče u ovoj knjizi, a onda ih usvojte, i neke tamne, ledene zimske večeri, ili letnje noći kad sunce odbija da zađe, ispričajte prijateljima šta se desilo kada je Toru ukraden čekić ili kako je Odin dobio bogovima medovinu poezije...

Nil Gejmen
Lison Grouv, London
Maj 2016.

LICA

U nordijskoj mitologiji poimence se pominju brojni bogovi i boginje. Mnoge ćete susresti na ovim stranicama. Većina priča koje imamo, međutim, tiče se dvojice bogova – Odina i njegovog sina Tora, kao i Odinovog pobratima, ledenog diva zvanog Loki, koji živi sa Asima u Asgardu.

Odin

Odin je na najvišem položaju i najstariji je među bogovima.

Odin zna mnoge tajne. Jedno oko je dao u zamenu za mudrost. I ne samo to, već je u zamenu za poznavanje runa, i za moć, žrtvovao sebe samom sebi.

Obesio se o drvo sveta – Igdrasil, i visio je tamo devet noći. Slabina mu je bila probijena vrhom koplja; bio je teško ranjen. Vetrovi su ga kidali, udarali njegovo obešeno telo. Ništa nije jeo devet dana i devet noći, ništa nije pio. Bio je sam, u bolovima, i životna svetlost u njemu lagano se gasila.

Smrzavao se, u strašnim mukama, na rubu smrti, kada mu je žrtva urodila plodom: u ushićenju smrtnih muka pogledao je naniže, i rune su mu se razotkrile. Znao ih je i razumeo je njihovu moć. Tada se konopac prekinuo, i on je pao s drveta, vrišteći.

Sada je shvatao magiju. Sada je mogao upravljati svetom.

Odin ima mnoga imena. On je sveotac, gospodar ubijenih, bog vešala. Bog je tovara i zarobljenika. Nazvan je Grimnir i Treći. U svakoj zemlji ga drugačije zovu (jer obožavaju ga u raznim oblicima i na mnogim jezicima, ali uvek obožavaju Odina).

Prerušen putuje s mesta na mesto, da vidi svet onako kako ga vide ljudi. Kada hodi među nama, čini to kao visok čovek u ogrtaču, sa šeširom na glavi.

Ima dva gavrana i zove ih Hugin i Munin, što znači „misao“ i „sećanje“. Ove ptice lete tamo-amo po svetu, tragaju za novostima i donose Odinu vesti o svemu i svačemu. Čuče mu na ramenima i šapuću mu na uvo.

Kada sedi na svom visokom prestolu Hlidskjalfu, on posmatra sve, ma gde se odigravalo. Od njega se ništa ne može sakriti.

On je doneo rat na svet: bitke počinju tako što se baci koplje na neprijateljsku vojsku i time se bitka, baš kao i smrti u njoj, posvete Odinu. Ako

preživite bitku, preživeli ste zahvaljujući Odinovoj milosti, a ako poginete, poginuli ste zato što vas je on izdao.

Ako hrabro padnete u ratu, Valkire, lepe bojne device koje skupljaju duše plemenitih mrtvaca, povešće vas u dvor poznat kao Valhala. U Valhali će vas čekati Odin, i tu ćete piti i tući se, pirovati i boriti se u bitkama, a Odin će vam biti vođa.

Tor

Odinov sin Tor je gromovnik. Za razliku od svog lukavog oca Odina, iskren je i neposredan; dobroćudan je, dok je Odin podmukao.

Ogroman je, riđobrad i snažan, svakako najsnažniji od svih bogova. Još je silovitiji zahvaljujući opasaču snage Megingjordu: kada ga stavi, snaga mu se udvostruči.

Torovo oružje je Mjølner, izuzetan čekić koji su mu iskovali patuljci. Priču o njemu tek ćete saznati. Trolovi, ledeni divovi i planinski divovi svi odreda drhte kada vide Mjølner, jer pobio im je mnogo braće i prijatelja. Tor nosi gvozdenе rukavice, kako bi bolje mogao da poduhvati dršku čekića.

Torova majka je bila Jord, boginja zemlje. Torovi sinovi su Modi, Ljotiti, i Magni, snažni. Čerka mu je Trud, silna.

Žena mu je zlatokosa Sif. Pre nego što se udala za Tora, imala je sina Ula, i Tor je Ulov poočim. Ul je bog koji lovi lukom i strelom, bog na skijama.

Tor je branilac Asgarda i Midgarda.

O Toru i njegovim pustolovinama ispričano je mnogo priča. Nekoliko ćete naći ovde.

Loki

Loki je veoma naočit. Uverljiv je govornik, ubedljiv, dopadljiv, i bez premca među stanovnicima Asgarda kada su u pitanju prepredenost, dovrtljivost i pronicljivost. Šteta je, stoga, što u sebi nosi toliko mraka: toliko gneva, toliko zavisti, toliko požude.

Loki je sin Lafej, znane i kao Nal, ili igla, jer je bila vitka, lepa i oštrog uma. Otac mu je, kako se priča, Farbauti, div; ime mu znači „onaj koji zadaje opasne udarce“, i Farbauti je bio opasan koliko mu samo ime kaže.

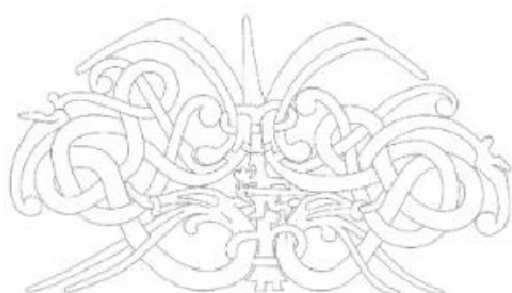
Loki hodi nebom u letećim cipelama i može da menja obličje tako da liči na nekog drugog ili da se pretvori u životinju, ali istinsko oružje mu je sopstveni um. Lukaviji je, dovrtljiviji, prevejaniji od svakog drugog boga ili diva. Čak ni Odin nije lukav kao Loki.

Loki je Odinov pobratim. Čak ni drugi bogovi ne znaju kada je Loki došao u Asgard ili kako. Torov je prijatelj i njegov izdajnik. Bogovi ga trpe, možda zato što ih njegove spletke i planovi spašavaju podjednako često kao što ih uvaljuju u nevolje.

Zbog Lokija svet je zanimljiviji, ali manje bezbedan. On je otac čudovišta, tvorac patnje, podmukli bog.

Loki previše pije, i kada popije, ne ume da zadrži za sebe svoje reči, misli ili dela. Loki i njegova deca biće tu kada otpočne Ragnarok, kraj svega, i neće se boriti na strani bogova Asgarda.

PRE POČETKA, I POSLE

I

Pre početka nije bilo ničega – ni zemlje, ni nebesa, zvezda niti svoda iza njih: samo svet od magle, bez lika ili oblića, i svet vatre, večito gorući.

Na severu je ležao Niflheim, mračni svet. Tu je maglu prosecalo jedanaest otrovnih reka, a svaka se izlivala iz istog izvora u središtu svega, burnog vrtloga koji zovemo Hvergelmir. Niflheim je bio hladniji od same hladnoće, a neprozirna magla gusto je lebdela i zastirala sve. Izmaglica je skrivala nebesa, a tlo su zaklanjala hladna isparenja.

Na jugu se nalazio Muspel. Muspel je bio oganj. Sve u njemu svetlucalo je i gorelo. Za razliku od sivog Niflhejma, Muspel je bio blistav, pun topljene lave gde je magleni svet bio smrznut. Zemlja je plamtela od razbuktale vreline kovačkih vatri; nije bilo čvrstog tla, niti neba. Ničeg do varnica i gejzira vreline, topljenih stena i usijanog žara.

U Muspelu, na ivici plamena, gde magla sagoreva i pretvara se u svetlost, tamo gde prestaje tlo, stajao je Surt, koji je postojao pre bogova. On i sada tamo stoji. U ruci drži plamteći mač, i ključala lava i mrazna magla za njega su jedno te isto.

Rečeno je da će tek u doba Ragnaroka, kraja sveta, i ne pre toga, Surt napustiti svoj položaj. Kročiće iz Muspela s plamenim mačem u ruci i spaliće svet, i jedan po jedan bogovi će padati pred njim.

II

Između Muspela i Niflhejma nalazila se praznina, mesto ništavila, lišeno oblika. Reke maglenog sveta uticale su u tu prazninu po imenu Ginungagap, „zjapeća provalija“. S vremenom – tako dugim da se ne da izmeriti – ove otrovane reke, u predelu između vatre i izmaglice, polako su očvrsle i postale ogromni lednici. Led na severu praznine prekrivale su smrznuta magla i mrazne grudvice, ali na jugu, gde su glečeri dosežali do zemlje ognja, žar i iskre iz Muspela susretali su se s ledom i zbog toplih vetrova iz plamenih predela vazduh nad ledom bio je blag i prijatan kao kakvog prolećnog dana.

Tamo gde su se led i vatra sretali, led je kopneo, i u vodi dobijenoj topljenjem pojavio se život: lik osobe veće od svetova, ogromnije od svakog diva koji je ikada

bio ili će ikada biti. Ovaj lik nije bio ni muško, niti je bio žensko, već i jedno i drugo u isto vreme.

Stvorenje je bilo predak svih džinova, i nazvalo je sebe Imir.

Imir nije bio jedini živi stvor koji je nastao topljenjem leda: bila je tu i krava bez rogova, gorostasija nego što um može pojmiti. Radi hrane i pića lizala je slane ledene gromade, a mleko koje joj je curilo iz vimena teklo je poput reka. Ovim se mlekom hranio Imir.

Div je pio mleko, i rastao je.

Imir je kravu zvao Audhumla.

Ružičastim jezikom krava je lizala ledene gromade, i tako su se ukazali ljudi: prvog dana, razotkrila je samo čovekovu kosu, drugog njegovu glavu, a trećeg dana se pojavilo čitavo ljudsko obličje.

Bio je to Buri, predak bogova.

Imir je spavao, i dok je spavao, porodio se: ispod Imirovog levog pazuha rodili su se muški i ženski div, a iz nogu div sa šest glava. Od njih, od Imirove dece, potekli su svi divovi.

Buri se oženio jednom divkinjom i dobili su sina, koga su nazvali Bor. Bor se oženio Bestiom, divovskom kćer, i oni su imali tri sina: Odina, Vili i Ve.

Odin, Vili i Ve, tri Borova sina, izrasli su u muškarce. Dok su odrastali, u daljini su gledali plamenove Muspela i tamu Niflheimja, ali su znali da bi im i jedno i drugo mesto donelo smrt. Braća su zauvek bila zatočena u Ginungagapu, provaliji između vatre i magle. Kao da nisu bili nigde.

Nije bilo mora ni peska, trave ni kamenja, ni tla, niti drveća, ni neba ni zvezda. Nije bilo sveta, niti nebesa niti zemlje, u to doba. Provalija se nije nalazila nigde: bila je to samo praznina koja je čekala da je ispune život i postojanje.

Bilo je vreme za stvaranje. Ve, Vili i Odin zgledali su se i porazgovarali su šta im je činiti u praznini zvanoj Ginungagap. Govorili su o kosmosu, i o životu, i o budućnosti.

Odin, Vili i Ve su ubili diva Imira. Morali su. Nije bilo drugog načina da se stvore svetovi. To je bio početak svega, smrt koja je omogućila celokupan život.

Izboli su ga. Krv je pokuljala iz Imirovog leša u nezamislivim količinama; vodoskoci krvi slane poput mora i sive poput okeana liptali su napolje u bujici tako iznenadnoj, tako silnoj i tako dubokoj da je odnela sve divove, i oni su se podavili. (Samo su jedan div, Bergelmir, Imirov unuk, i njegova žena preživeli tako što su se uspenrali na drveni sanduk, koji ih je nosio kao čamac. Svi divovi koje danas vidimo i od kojih strahujemo potekli su od njih.)

Odin i braća napravili su tlo od Imirovog mesa. Kostí su mu nagomilali i stvorili planine i hridi.

Naše stenje i kamičci, pesak i šljunak koje vidite: to su mu bili zubi i opiljci kostiju izlomljenih i smravljenih u bici sa Odinom, Vilijem i Veom.

Mora koja opasuju svetove ranije su bila Imirova krv i znoj.

Pogledajte u nebo: videćete unutrašnjost Imirove lobanje. Zvezde koje noću vidite, većite planete, sve komete i zvezde padalice, to su iskre doletele iz vatri Muspela. A oblaci koje gledate danju? To je nekad bio Imirov mozak, i ko zna kakve misli prolaze kroz njih, čak i sada.

III

Svet je ravan disk, i okružuje ga more. Divovi žive na rubovima sveta, pored najdubljih okeana.

Kako bi zaprečili pristup divovima, Odin, Vili i Ve su od Imirovih trepavica sagradili zid oko središta sveta. Mesto unutar zidina nazvali su Midgard, ili Srednja zemlja.

Midgard je bio prazan. Zemlja je bila divna, ali niko nije hodio livadama niti lovio ribu u bistroj vodi, niko nije istraživao stenovite planine ni zurio naviše, u oblake.

Odin, Vili i Ve znali su da svet nije svet dokle god nije nastanjen. Lutali su daleko, posvuda, i tražili su ljude, i nisu našli ništa. Naposljetku, na stenovitoj plaži na ivici mora pronašli su dva debela koja je more bacakalo tamo i amo, a onda ih je plima donela i izbacila na obalu.

Prvo je bilo deblo jasenovog drveta. Jasen je izdržljiv i lep, a korenje mu seže duboko. Drvo mu je dobro za drvorez, ne čepa se i ne puca. Od jasenovine se prave valjane držalje za alat ili drške za koplje.

Drugo deblo koje su našli pored onog prvog na plaži, toliko blizu prvom deblu da su se gotovo dodirivala, bilo je stablo bresta. Brest je otmen, ali je brestovina takođe dovoljno tvrda da se od nje prave najčvršće daske i grede; od brestovine možete sagraditi kuću ili dvor.

Bogovi su uzeli ova dva debela. Postavili su ih uspravno na pesak, tako da su bila čovečje visine. Odin ih je dohvatio i prvo u jedno pa u drugo udahnuo je život. Nisu to više bila mrtva debela na plaži; sada su bila živa.

Vili im je dao volju; dao im je pamet i porive. Sada su mogla da se kreću i mogla su da žele.

Ve je izrezbario noge. Dao im je oblik ljudi. Izrezao im je uši da čuju i oči da vide i usne kako bi mogla da govore.

Na plaži su stajala dva debla – dvoje golih ljudi. Ve je jednom izrezbario muške genitalije, drugom ženske.

Trojica braće načinila su ženi i muškarcu odeću da ih pokriva i greje, jer morske kapljice su hladne na plaži na rubu sveta.

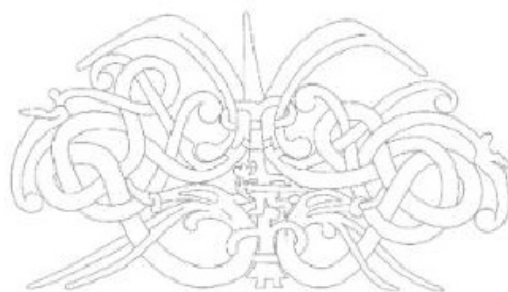
I poslednje od svega su dvoma novostvorenim ljudima dali imena: muškarca su nazvali Ask, ili Jasenovo Drvo; ženu su nazvali Embla, Brest.

Ask i Embla bili su otac i majka svih nas: svako ljudsko biće duguje život roditeljima, a njihovi roditelji svojim roditeljima pre toga. Ako se vratimo dovoljno unazad, preci svih nas jesu Ask i Embla.

Embla i Ask su se skućili u Midgardu, bezbedni iza zida koji su bogovi sagradili od Imirovih trepavica. U Midgardu će živeti, zaštićeni od divova, čudovišta i svih opasnosti koje vrebaju u pustarama. U Midgardu su mogli u miru odgajati decu.

Zato Odina nazivamo sveocem. Zato što je bio otac bogova i zato što je udahnuo život praocima praotaca naših praotaca. Bili mi bogovi ili smrtnici, Odin nam je svima otac.

IGDRASIL I DEVET SVETOVA

I gdrasil je silan jasen, najsavršeniji i najdivniji od sveg drveća: takođe i najveći. Raste između devet svetova i sve ih spaja. Najveći je od sveg drveća koje postoji, i najbolji. Vrhovi grana dosežu mu iznad neba.

Jasen je toliko velik da korenje zalazi u tri sveta, i hrani se iz tri izvora.

Prvi koren, i najdublji, seže u podzemni svet, u Niflheim, mesto koje je postojalo pre ostalih. U središtu ovog mračnog sveta nalazi se večito žuboravi izvor Hvergelmir, toliko glasan da zvuči kao bučanje provrelog čajnika. U ovim vodama živi zmaj Nidhog i uvek odozdo glođe koren.

Drugi koren seže u zemlju ledenih divova, u izvor koji pripada Mimiru.

U najvišim granama svetskog drveta čuči orao koji zna mnogo toga, kao i jastreb, koji stoji orlu između očiju.

Veverica Ratatosk živi u krošnji drveta sveta. Ona prenosi tračeve i poruke od Nidhoga, strašnog strvoždera, orlu, i nazad. Veverica obojicu laže i voli da ih razbešni.

Na ogromnim granama svetskog drveta pasu četiri jelena, proždirući lišće i koru. U podnožju drveta nebrojeno mnogo zmija grize korenje.

Uz svetsko drvo je moguće popeti se. Na ovo se drvo Odin obesio kada se prineo na žrtvu sebi i tako je od svetskog drveta načinio vešala, a od sebe boga vešala.

Bogovi se ne penju uz drvo sveta. Oni između svetova putuju preko Bifrosta, duginog mosta. Dugom mogu putovati samo bogovi; sagorela bi stopala svakog ledenog diva ili trola koji bi probao da se tuda uzvere do Asgarda.

Postoji devet svetova:

Asgard, dom Asa. Tamo živi Odin.

Alfheim, gde žive vilenjaci. Svetli vilenjaci su divni kao sunce ili zvezde.

Nidavelir, koji ponekad nazivamo Svartalfheim, gde patuljci (poznati i kao tamni vilenjaci) žive pod planinama i prave svoje izvanredne tvorevine.

Midgard, svet žena i muškaraca, svet koji je naš dom.

Jotunheim, gde ledeni i planinski divovi lutaju i žive i grade svoje dvorove.

Vanaheim, gde žive Vani. Asi i Vani su bogovi, ujedinjeni mirovnim sporazumom, i mnogi Vani žive u Asgardu sa Asima.
Niflheim, svet mračne izmaglice.
Muspel, svet plamena, gde vreba Surt.
I postoji mesto nazvano po svojoj vladarki: Hel, kuda odlaze mrtvi koji nisu hrabro poginuli u bici.

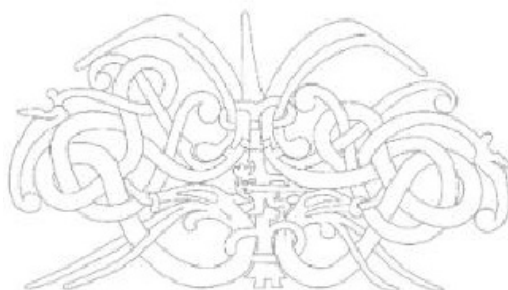
Poslednji koren drveta sveta zalazi u izvor u domu bogova, Asgardu, gde žive Asi. Svakog dana bogovi se savetuju kraj njega, i tu će se okupiti poslednjih dana sveta, pre nego što krenu u završnu bitku Ragnaroka. Ovaj izvor se zove Urdin izvor.

Postoje tri sestre, tri norne, prelepe device. One se staraju o izvoru, oblažu korenje Igdrasila blatom i čuvaju ga. Izvor pripada Urd; ona je sudbina, i kob. Ona je vaša prošlost. Uz nju su Verdandi – ime joj znači „postanak“ – i njoj pripada sadašnjost, i Skuld, čije ime znači „ono što je namereno“, i njeno je kraljevstvo budućnost.

Norne odlučuju šta će vam se desiti u životu. Pored ove tri norne, postoje i druge. Norne divkinje i norne vile, patuljčke norne i vauške norne, dobre i rdave norne, i one vam odlučuju o sudbini. Neke norne daju ljudima dobre živote, druge im daju teške živote, ili kratke, ili izvitoperene.

One vam oblikuju sudbinu pokraj Urdinog izvora.

MIMIROVA GLAVA I ODINOVO OKO

Jotunheimu, domu divova, nalazi se Mimirov izvor. On žubori iz dubina zemlje i hrani Igdrasil, drvo sveta. Mimir mudri, čuvar sećanja, zna mnogo toga. Njegov izvor je izvor mudrosti, i kada je svet bio mlad, on je svakog jutra pio sa izvora tako što bi zaronio u vodu rog poznat kao Gjalarhorn i iskapio ga.

Nekad veoma, veoma davno, kada su svetovi bili mladi, Odin je odenuo dugački ogrtač, stavio je šešir na glavu i, prerušen u skitnicu, putovao je zemljama divova i prošavši razne životne opasnosti dospeo je do Mimira, u potrazi za mudrošću.

„Samo jednom da se napijem vode s tvog izvora, ujače Mimire“, rekao je Odin. „To je sve što tražim.“

Mimir je odmahnuo glavom. Niko izuzev samog Mimira nije smeo piti sa izvora. Nije rekao ništa: ko čuti, retko greši.

„Nećak sam ti“, rekao je Odin. „Moja majka Bestla bila ti je sestra.“ „To nije dovoljno“, kazao je Mimir. „Samo jednom da se napijem. Kada otpijem s tvog izvora, Mimire, biću mudar. Reci mi koliku cenu tražiš.“

„Tražim tvoje oko“, rekao je Mimir. „Tvoje oko u jezercetu.“

Odin ga nije pitao šali li se. Putovanje kroz zemlju divova sve do Mimirovog izvora bilo je dugo i opasno. Odin je stavio život na kocku da bi dospeo onamo. Radi mudrosti za kojom je tragao bio je voljan da učini još i više.

Odinovo lice bilo je odlučno.

„Daj mi nož“, rekao je samo.

Kada je učinio šta je od njega traženo, polako je spustio oko u jezerce. Kroz vodu je zurilo naviše u njega. Odin napuni Gjalarhorn vodom iz Mimirovog jezerceta i prinese ga usnama. Voda je bila hladna. On je iskapi. U njega poteče mudrost. Jednim okom je video dalje i jasnije nego ranije, dok je imao dva.

Posle toga Odin je dobio druga imena, Blind, zvali su ga slepi bog, i Har, jednooki, i Balejg, plamenooki.

Odinovo oko ostalo je u Mimirovom izvoru, očuvano u vodama iz kojih se hrani jasen sveta; ono ne vidi ništa i vidi sve.

Vreme je proticalo. Kada se rat između Asa i Vana priveo kraju i oni razmenili ratnike i poglavare, Odin je poslao Mimira Vanima kao savetnika bogu Heniru od roda Asa, koji je trebalo da bude novi poglavar Vana.

Henir je bio visok i naočit, i izgledao je kraljevski. Kada je Mimir došao k njemu da ga savetuje, Henir je govorio kao kralj i donosio je mudre odluke. Ipak, kada Mimir nije bio uz njega, Henir kao da je bio nesposoban išta da odluči, i Vanima je uskoro bilo dosta toga. Osvetili su se, ali ne Heniru već Mimiru: odsekli su Mimiru glavu i poslali je Odinu.

Odin se nije naljutio. Istrljao je Mimirovu glavu izvesnim biljem kako ne bi istrulila i čarao je i bajao nad njom, jer nije želeo da Mimirovo znanje bude izgubljeno.

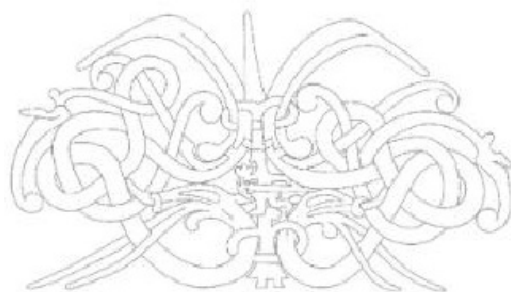
Uskoro je Mimir otvorio oči i obratio mu se. Mimirovi saveti bili su valjani kao i uvek.

Odin je odneo Mimirovu glavu natrag do izvora pod drvetom sveta i položio je tu, pored svog oka, u vodu znanja o budućnosti i prošlosti.

Odin je dao Gjalarhorn Hejmdalu, božanskom osmatraču. Onog dana kada on dune u Gjalarhorn, probudiće bogove, ma gde oni bili i ma koliko duboko spavali.

Hejmdal će dunuti u Gjalarhorn samo jednom, kad svemu dođe kraj: kada nastupi Ragnarok.

BLAGO BOGOVA

I

oroza žena bila je lepotica Sif. Bila je od roda Asa. Tor ju je voleo zbog nje same, ali i zbog plavih očiju i blede puti, crvenih usana i osmeha, i voleo je njenu dugačku, dugačku kosu boje ječmenog polja u kasno leto.

Tor se probudi i zagleda se u usnulu Sif. Počeša se po bradi. Onda kucnu ženu ogromnom šakom. „Šta ti se desilo?“, upita.

Ona otvori oči boje letnjeg neba. „Kako to misliš?“ upita, pa, sa zbunjenim izrazom na licu, pomeri glavu. Prstima se maši golog ružičastog temena i dodirnu ga, oprezno ga ispitujući. Ona užasnuto pogleda u Tora.

„Moja kosa“, reče samo.

Tor klimnu glavom. „Nestala“, reče. „Ostavio te je ćelavu.“

„On?“ zapita Sif.

Tor nije rekao ništa. Opasao je pojas moći Megingjard, koji mu je udvajao ogromnu snagu. „Loki“, reče. „Loki je ovo uradio.“
„Zašto to kažeš?“, reče Sif, groznicavo pipkajući ćelavu glavu kao da bi joj se od drhtavog dodira prstiju mogla vratiti kosa.

„Zato što“, reče Tor, „kad nešto pođe naopako, uvek prvo pomislim: ovo je Lokijeva krivica. Tako štedim na vremenu.“

Tor je Lokijeva vrata zatekao zatvorena, pa ih je provalio i ostavio ih u komadićima. On diže Lokija i reče samo: „Zašto?“

„Šta zašto?“ Lokijevo lice bilo je slika i prilika šušte nedužnosti.

„Sifina kosa. Zlatna kosa moje žene. Bila je tako divna. Zašto si je odsekao?“

Stotinu izraza projurilo je Lokijevim licem: lukavstvo i prevejanost, ljutiti prkos i zbunjenost. Tor snažno protrese Lokija. Loki obori pogled; davao je sve od sebe da izgleda posramljeno. „Delovalo mi je zabavno. Bio sam pijan.“

Tor se namrgodi. „Kosa je bila Sifin ponos. Ljudi će misliti da su joj obrijali glavu u znak sramote. Da je uradila nešto što nije trebalo, s nekim s kim nije trebalo.“

„Pa, jeste. To jeste“, reče Loki. „Verovatno će *stvarno* to pomisliti. I nažalost, pošto sam joj uzeo kosu sa sve korenom, ostatak života će biti sasvim ćelava...“

„Ne, neće.“ Olujnog lica, Tor pogleda naviše u Lokija, kog je držao visoko iznad glave.

„Bojim se da hoće. Ali uvek postoje šeširi i marame...“

„Neće živeti celava“, reče Tor. „Zato što ću ti, Loki, Laufejin sine, ako joj ovog trena ne vratiš kosu, ja slomiti svaku koščicu u telu. Sve do poslednje. A ako joj kosa ne bude rasla kako treba, vratiću se i opet ti izlomiti svaku kost. I opet. Ako budem radio to svakog dana, uskoro ću se stvarno izveštiti“, nastavio je, nešto vedrijim glasom.

„Ne!“ reče Loki. „Ne mogu da joj vratim kosu na glavu. To ne ide tako.“

„Danas će mi“ razmatrao je Tor, „verovatno trebati oko sat vremena da ti slomim svaku koščicu. Ali, uz nešto vežbe, kladim se da bih mogao svesti to na petnaestak minuta. Hajde da vidimo, biće zanimljivo.“ On mu slomi prvu kost.

„Patuljci!“, kriknu Loki.

„Kako molim?“

„Patuljci! Oni umeju sve da naprave. Mogli bi napraviti zlatnu kosu za Sif – kosu koja bi joj srasla uz kožu glave i rasla normalno, savršenu zlatnu kosu. Mogu oni to. Kunem ti se da mogu.“

„Onda bi ti“, kaza Tor, „najbolje bilo da odeš i porazgovaraš s njima.“ I on Lokija, kog je držao visoko iznad glave, sad baci na pod.

Loki se uskobelja na noge i užurbano se udalji pre nego što Tor stigne da mu slomi još neku kost.

Obuo je cipele za putovanje nebom i otišao u Svartalfheim, gde se nalaze patuljačke radionice. Najveći izumitelji među patuljcima, zaključio je, bila su trojica poznata kao Ivaldijevi sinovi.

Loki je otišao u podzemnu kovačnicu patuljaka znanih kao Ivaldijevi sinovi. „Zdravo, Ivaldijevi sinovi. Raspitao sam se, i ovdašnji ljudi mi rekoše da su Brok i Kjtri, njegov brat, najveće patuljačke zanatlije na svetu, sada i u bilo koje drugo doba“, reče Loki.

„Ne“, reče jedan Ivaldijev sin. „Mi smo. Mi smo najveće zanatlije na svetu.“

„Uveren sam da Brok i Ejtri mogu da naprave podjednako valjana blaga kao i vi.“

„Laži!“, reče najviši Ivaldijev sin. „Ne bih poverio tim trapavcima i nespretnjakovićima ni konja da potkuju.“

Najsitniji i najmudriji Ivaldijev sin samo slegnu ramenima. „Mi možemo da napravimo sve što i oni, samo bolje.“

„Kako čujem, izazvali su vas na nadmetanje“, reče Loki. „Tri blaga. Bogovi od roda Asa će presuditi čije je blago najbolje. Ah, a inače, jedno blago koje napravite mora da bude kosa. Večito rastuća, savršena zlatna kosa.“

„Možemo mi to“, reče jedan od sinova Ivaldijevih. Čak i Loki ih je teško razlikovao.

Loki je otišao preko planine u posetu patuljku po imenu Brok, u radionicu koju je ovaj delio s bratom Ejtrijem. „Ivaldijevi sinovi prave tri blaga za bogove Asgarda“, kaza Loki. „Bogovi će suditi o njima. Ivaldijevi sinovi su vam poručili da su sigurni kako ti i tvoj brat Ejtri ne možete da napravite ništa tako valjano kao oni. Nazvali su vas trapavcima i nespretnjakovićima.“

Brok nije bio glupav. „Loki, meni tu nešto izuzetno smrdi“, reče. „Jesi li siguran da ovo nije tvoje maslo? Liči na tebe da zakuvaš sukob između Ejtrija i mene s jedne strane i Ivaldijevih sinova s druge.“

Loki je izgledao što je naivnije mogao, dakle neverovatno naivno. „Nema to nikakve veze sa mnom“, kaza nedužno. „Samo sam hteo da vas obavestim.“

„A tebi ovo nikako ne ide u korist?“, upita Brok.

„Ama baš nikako.“

Brok klimnu glavom i pogleda u Lokija. Brokov brat Ejtri bio je veliki zanatlija, ali je Brok bio pametniji, i odlučniji takođe. „No, onda ćemo rado pristati da se takmičimo sa Ivaldijevim sinovima u veštini, a bogovi neka budu sudije. Jer ne sumnjam da Ejtri ume da skuje bolje i domišljatije stvarčice od Ivaldijeve bagre. Ali

hajde da damo svemu ovome i neku ličnu notu, Loki. Šta kažeš?“

„Šta si imao na umu?“, zapita Loki.

„Tvoju glavu“, reče Brok. „Ako pobedimo u takmičenju, dobijamo tvoju glavu, Loki. Štošta se odvija u toj tvojoj glavi, i ne sumnjam da bi Ejtri od nje mogao načiniti zanosnu spravu. Mašinu za razmišljanje, može biti. Ili mastionicu.“

Loki se i dalje osmehivao, ali se u sebi mrštio. A dan je tako dobro počeo. Svejedno, naprosto se morao pobrinuti da Ejtri i Brok izgube takmičenje; bogovi će svejedno od patuljaka dobiti šest divnih stvarčica, a Sif kosu od zlata. Može on to. On je Loki.

„Naravno“, kaza. „Moju glavu. Nema problema.“

S druge strane planine, Ivaldijevi sinovi pravili su svoja blaga. Lokija oni nisu brinuli. Ipak, morao se postarati da Brok i Ejtri nikako, ni slučajno ne pobeđu.

Brok i Ejtri uđoše u kovačnicu. Unutra je bilo mračno, jedina svetlost bio je narandžasti sjaj užarenog ugljevlja. Ejtri uze svinjsku kožu s police i stavi je u kovačku peć. „Ovu svinjsku kožu sam čuvao baš za nešto ovako“, kaza.

Brok samo klimnu glavom.

„Eto“, reče Ejtri. „Brok, ti stiskaj mehove. Samo pumpaj. Treba mi vrešina, i treba mi da sve vreme bude jednako vrelo, inače ovo neće uspeti. Pumpaj. Pumpaj.“

Brok je počeo da stiska mehove i da uduvava mlaz vazduha bogatog kiseonikom u srce kovačke peći. Ejtri je gledao sve dok nije bio siguran da će sve biti po njegovom.

Ejtri je otišao da se bavi svojim izumom ispred kovačnice. Kada je otvorio vrata da izađe, unutra ulete krupan crn insekt. Nije u pitanju bio obad niti kakva obična krupna muva; bio je veći. Uleteo je i zlokobno je kružio po prostoriji.

Brok je čuo zvuke Ejtrijevog čekića ispred kovačnice, i čuo je šmirglanje i uvrtnje, oštrenje i treskanje.

Krupna crna muva – bila je to najkrupnija, najcrnija muva koju ste ikad videli – slete Broku na nadlanicu.

Brok je obema rukama držao meh. Nije prestao s pumpanjem da otera muvu. Muva snažno ujede Broka za nadlanicu.

Brok je pumpao dalje.

Vrata se otvoriše, uđe Ejtri i pažljivo izvadi svoje delo iz kovačke peći. Ličilo je na ogromnog vepa sa čekinjama od svetlucavog zlata.

„Svaka čast“, reče Ejtri. „Da je bilo samo delić stepena toplije ili hladnije, samo bismo protraćili vreme.“
„I tebi svaka čast“, kaza Brok.

Crna muva u jednom uglu tavanice ceptela je od ogorčenja i jeda.

Ejtri uze zlatni grumen i stavi ga u kovačku peć. „Dobro“, reče. „Ovo sledeće će ih zadiviti. Kada viknem, počni da pumpaš mehove, i ma šta se desilo ne usporavaj, ne ubrzavaj i nemoj prestati. Pipav je ovo posao.“

„Jasno“, kaza Brok.

Ejtri je izašao iz prostorije i dao se na rad. Brok je sačekao Ejtrijev povik, pa počeo da stiska meh.

Crna muva zamišljeno je kružila po sobi, pa sletela Broku na vrat. Insekt pažljivo kroči u stranu kako bi izbegao potočić znoja, jer tako blizu kovačke peći vazduh je bio topao. On ujede Broka za vrat što je jače mogao. Na Brokovom vratu skerletna krv mešala se sa znojem, ali patuljak nije prestao da raspiruje vatru.

Ejtri se vrati. Iz kovačke peći izvadi belo usijanu grivnu. Spusti je u kameno korito za hlađenje da je ugasi. Kada je grivna pala u vodu, digao se oblak pare. Alka se ohladila, i brzo je promenila boju u narandžastu, pa u žarkocrvenu, a onda, dok se dalje hladila, u zlatnu.

„Zove se Draupnir“, reče Ejtri.

„Kapljač? Neobično ime za grivnu“,¹ kaza Brok.

„Ne za ovu“, reče Ejtri i objasni Broku po čemu je dotična narukvica toliko posebna.

„E sad“, reče Ejtri, „ovo treće već dugo nameravam da napravim. Moje najveće delo. Ipak, još je nezgodnije od prva dva. Dakle, evo šta treba da radiš...“

„Da pumpam i da ne prestajem?“ reče Brok.

„Tako je“, kaza Ejtri. „Čak i više nego pre. Ne menjaj ritam ili će celo delo propasti.“ Ejtri uze komad sirovog gvozda, veći od svakog koji je crna muva (koja je bila Loki) ikada videla, i ubaci ga u kovačku peć.

Izašao je iz prostorije i doviknuo Broku da počne pumpati.

Brok počne s pumpanjem, i začu se lupa Ejtrijevog čekića dok je on raskivao i oblikovao, zavarivao i spajao.

Loki, u obličju muve, odluči da nema više vremena za fina lukavstva. Ejtrijevo majstorsko delo će zadiviti bogove, a ako se bogovi dovoljno zadive, on sam će izgubiti glavu. Loki slete Broku među oči i počne da ujeda patuljka za kapke. Iako su ga oči pekale, patuljak je pumpao dalje. Loki zagriže dublje, jače, s više očajanja.

Sada se krv slivala patuljku s kapaka u oči i niz lice i zaslepila ga je.

Brok zaškripi i odmahnu glavom u pokušaju da se otarasi muve. Trzao je glavom čas na jednu stranu, čas na drugu. Iskrivio usta i probao da dune uvis, oduva muvu. Nije vredelo. Muva je grizla dalje, a patuljak nije video ništa izuzev krvi. Glavu mu ispuni oštar bol.

Brok je odbrojavao; kada je završio s pokretom naniže, on otrgnu jednu ruku s meha i zamahnu na muvu tako snažno i tako brzo da je Loki jedva izvukao živu glavu. Brok opet zgrabi meh i nastavi s pumpanjem.

„Dosta!“, doviknu Ejtri.

Crna muva nesigurno je letela po sobi. Ejtri otvori vrata, i ona uspe da pobegne.

Ejtri razočarano pogleda u brata. Brokovo lice bilo je zamrljano znojem i krvlju. „Ne znam šta si to pokušavao u onom trenutku“, reče Ejtri. „Ali malo je falilo da sve pokvariš. Pri kraju se temperatura skroz poremetila. Nije ispalo ni blizu onako sjajno kako sam se nadao. Naprosto ćemo morati da vidimo.“

U sopstvenom obličju, Loki se ušećka kroz otvorena vrata. „No, jeste li spremni za takmičenje?“, zapita.

¹ Draupnir se u prevodima tradicionalno naziva prstenom, međutim (kao što je pisac ovde skrenuo pažnju), u stvari je u pitanju narukvica, alka koja se nosi na nadlaktici, komad nakita karakterističan za vikinško doba. (Prim. prev.)

„Brok neka ide u Asgard, neka odnese moje darove bogovima i neka ti odseče glavu“, reče Ejtri. „Ja više volim da sam ovde, u svojoj kovačnici, i da pravim ovo i ono.“

Ispod nateklih kapaka Brok je piljio u Lokija. „Jedva čekam da ti odsečem glavu“, reče Brok. „Ovo je postalo lično.“

II

U Asgardu su na prestolima sedela trojica bogova: jednooki sveotac Odin, zatim riđobradi gromovnik Tor, i lepi Frej, gospodar letnje žetve. Oni su bili sudije.

Loki je stajao pred njima, pored trojice gotovo istovetnih Ivaldijevih sinova.

Brok, crnobrad i utonuo u misli, sam je stajao po strani, a ono što je doneo bilo je skriveno pod čaršavima.

„No“, reče Odin. „O čemu sudimo?“

„O blagu“, reče Loki. „Ivaldijevi sinovi su ti načinili darove, veliki Odine, kao i Toru, kao i Freju, a isto tako i Ejtri i Brok. Na vama je da odlučite koja je od ovih šest stvari najlepší dragocénost. Ja sam cu ti pokazati darove Ivaldijevih sinova.“

Izneo je pred Odina koplje po imenu Gungnir. Bilo je divno, i u njega je bio urezan složen splet runa.

„Probija sve pred sobom, a kada ga baciš, uvek pogađa metu“, reče Loki. Na kraju krajeva, Odin je imao samo jedno oko, i ponekad nije baš savršeno ciljao. „I, što je podjednako važno, zakletva koja se položi na ovom koplju ne može se prekršiti.“

Odin diže koplje. „Veoma je lepo“, reče samo.

„A ovo je“, kaza Loki ponosito, „duga i otmena zlatna kosa. Napravljena od pravog zlata. Pirašće uz glavu osobe kojoj je potrebna, i rašće i u potpunosti se ponašati kao prava kosa. Stotinu hiljada zlatnih niti.“

„Da isprobamo“, reče Tor. „Sif, dođi ovamo.“

Pokrivene glave, Sif ustade i priđe. Ona skide maramu. Kada ugledaše Sifinu голу glavu, ružičastu i celavu, bogovi dahnuše, a ona pažljivo stavi zlatnu patuljačku periku i zatrese kosom. Na njihove oči donji deo perike sraste joj sa kožom glave; Sif je stajala pred njima još raskošnija i divnija nego ranije.

„Neverovatno“, reče Tor. „Svaka čast!“

Sif zatrese zlatnom kosom i izađe iz dvorane na sunce da pokaže novu kosu prijateljima.

Poslednji čudesni dar Ivaldijevih sinova bio je malen i ispresavijan kao tkanina. Ovu tkaninu Loki položi pred Freja.

„Šta je to? Liči na svileni šal“ reče Frej, ne naročito zadivljen.

„Liči“, kaza Loki. „Ali razmotaj ga: videćeš, posredi je brod po imenu Skidbladnir. Kud god on pošao, uvek će imati povoljan vetar. I premda je ogroman, najveći brod koji možeš zamisliti, savija se, kao što vidiš, poput tkanine, pa ga možeš staviti u torbicu za pojasom.“

Frej je bio zadivljen, a Lokiju je laknulo. Darovi su bili odlični.

Sada je došao red na Broka. Očni kapci bili su mu crveni i natekli, a na vratu je imao veliki ujed insekta. Lokiju je Brok izgledao vrlo samouvereno, naročito kad se uzme u obzir kako su čudesne stvari načinili Ivaldijevi sinovi.

Brok uze zlatnu grivnu i položi je pred Odina na visokom prestolu. „Ova se narukvica zove Draupnir“, reče Brok. „Jer svake devete noći iz nje će ispasti osam zlatnih grivni jednake lepote. Možeš ih deliti kao nagrade ili ih čuvati i tako uvećavati svoje bogatstvo.“

Odin je razgledao narukvicu, pa ju je stavio na ruku i pogurao je uvis, sve do mišice. Tu se svetlucala. Veoma je lepa“, reče.
Loki se sećao da je Odin isto rekao i za koplje.

Brok priđe Freju. On diže tkaninu i pokaza ogromnog vepa zlatnih čekinja.

„Moj brat ti je napravio ovog vepa da ti vuče dvokolice“, reče Brok. „Juriće nebom i preko mora brže od najbržeg konja. Nijedna noć neće biti toliko mračna da je zlatne čekinje neće osvetliti, te ćeš tako videti šta radiš. Nikada se neće umoriti i nikad te neće izneveriti. Zove se Gulenbursti, što znači stvor zlatnih čekinja.“

Frej je izgledao zadivljeno. Svejedno, pomisli Loki, čarobni brod koji se može složiti kao maramica podjednako bi zadivio čoveka kao i nezaustavljivi vepar koji svetli u mraku. Lokijeva glava bila je sasvim bezbedna. A poslednji Brokov dar je Loki, znao je, uspeo da pokvari.

Ispod tkanine Brok izvuče čekić i stavi ga pred Tora.

Tor ga pogleda i otpuhnu.

„Drška je prilično kratka“, reče.

Brok klimnu glavom. „Jeste“, reče. „Ja sam kriv. Ja sam pumpao mehove. Ipak, pre nego što ga prezreš, daj da ti ispričam po čemu je to ovaj čekić jedinstven. Zove se Mjólnir, munjotvorac. Kao prvo, nesalomiv je – nevažno koliko jako nešto udariš njime, čekić će uvek ostati neoštećen.“

Tora ovo kao da je zanimalo. Već je tokom godina bio izlomio veoma mnogo oružja, uglavnom tako što je nešto njime udarao.

„Ako baciš čekić, nikad neće promašiti metu.“

Tora ovo kao da je zanimalo još više. Izgubio je izvesnu količinu inače odličnog oružja tako što bi gađao nešto kad se iznervira, pa promašio, i gledao je previše hitnutog oružja kako nestaje u daljini da nikad više ne bude viđeno.

„Nevažno koliko snažno ili koliko daleko ga hitneš, uvek će ti se vratiti u ruku.“

Tor se sada zapravo osmehivao. A bog groma se ne osmehuje često.

„Možeš da menjaš veličinu čekića. Rašće, ali će se i smanjivati, tako da ćeš, ako želiš, moći da ga sakriješ pod košuljom.“

Tor oduševljeno zapljeska i Asgardom se zaori grmljavina.

„A ipak, kao što si primetio“, završi Brok tužno, „drška je uistinu prekratka. Za to sam kriv ja. Nisam dobro pumpao mehovima dok je moj bat Ejtri kovao.“

„Kratka drška je neznatan problem, tiče se samo izgleda“, reče Tor. „Ovaj čekić će nas zaštititi od ledenih divova. Ovo je najlepší poklon koji sam ikad video.“

„Zaštitite Asgard. Štitite sve nas“, reče Odin sa odobravanjem.

„Da sam ja div, veoma bih se plašio Tora s tim čekićem u ruci“, reče Frej. „Da. Odličan čekić. Ali, Tora, a kosa? Širina divna zlatna kosa?“ zapita Loki pomalo očajnički.

„Šta? A, da. Moja žena ima vrlo lepu kosu“, reče Tor. „Elem. Brok, pokaži mi kako da povećam i smanjim čekić.“

„Torov čekić bolji je čak i od mog divnog koplja i sjajne grivne“, reče Odin klimajući glavom.

„Čekić je veličanstveniji i odličniji i od mog broda i od mog vepra“, priznade Frej. „Štitite bogove Asgarda.“

Bogovi potapšашe Broka po ramenu i rekoše mu da su on i Ejtri načinili najlepší poklon koji su oni, bogovi, ikad dobili.

„To mi je milo“, reče Brok. Okrenu se Lokiju. „No“, reče Brok. „Sad mogu da ti odsečem glavu, Laufejin sine, i odnesem je sa sobom. Ejtri će se silno obradovati. Možemo da je pretvorimo u nešto korisno.“

„Ja... otkupiću svoju glavu“, reče Loki. „Daću vam dragocenosti.“

„Ejtri i ja već imamo sve dragocenosti koje nam trebaju“, kaza Brok. „Mi pravimo dragocenosti. Ne, Loki. Ja hoću tvoju glavu.“

Loki je razmišljao jedan tren, pa reče: „Onda je uzmi. Ako uspeš da me uhvatiš.“ I Loki poskoči visoko u vazduh i pobeže, daleko iznad njihovih glava. Za nekoliko časaka već beše iščezao.

Brok pogleda u Tora. „Možeš li ti da ga uhvatiš?“

Tor slegnu ramenima. „Stvarno ne bi trebalo to da radim“, reče. „Ali s druge strane, baš bih rado isprobao čekić.“

Za nekoliko časaka Tor se vratio, čvrsto držeći Lokija. Loki je streljao pogledom punim nemoćnog gneva.

Patuljak Brok izvadi nož. „Loki, dođi ovamo“, reče. „Sad ću ti odseći glavu.“

„Naravno“, kaza Loki. „Možeš, naravno, da mi odsečeš glavu. Ali – i ovim molim silnog Odina da se uključi – ako mi odsečeš i komadić vrata, prekršićeš uslove naše pogodbe, po kojoj ti je obećana moja glava i ama baš ništa drugo pride.“

Odin nakrenu glavu. „Loki je u pravu“, reče. „Nemaš prava da mu odsečeš vrat.“

Brok je bio razdražen. „Ali ne mogu da mu odsečem glavu a da mu ne zasečem vrat“, reče.

Loki je delovao zadovoljan sobom. „Vidiš“, reče, „kada bi ljudi razmišljali o tačnom značenju svojih reči, ne bi se usudili da se hvataju ukoštac s Lokijem, najmudrijim, najpametnijim, najlukavijim, najoštromnijim, najnaočitijim...“

Brok došapnu Odinu jedan predlog. „To je pošteno“, složi se Odin. Brok odnekud izvadi kožni kais i nož. Obmotao je kožu Lokiju oko usta. Brok pokuša da probije kožu vrškom sečiva noža.

„Neće“, reče Brok. „Moj nož neće da te poseče.“

„Možda sam se mudro postarao da se zaštitim od noževa“, kaza Loki skromno. „Čisto za slučaj da mi ne upali cela ova ujdurma oko toga kako ne smeš da mi zasečeš vrat. Sečivo noža me ne može poseći, bojim se!“

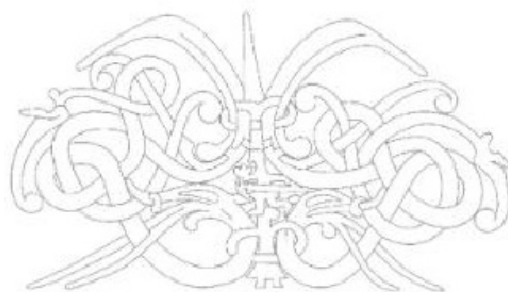
Brok frknu i izvuče oštro kožarsko šilo; probijao je njime kožu i bušio rupe u Lokijevim usnama. Onda je izvadio jak konac i zašio Lokiju usne jednu za drugu.

Brok je otišao i ostavio je Lokija čvrsto zašivenih usta, nesposobnog da se žali.

Lokija je to što ne može da govori bolelo još i više nego to što su mu usne prišivene za kožu.

Dakle, sada znate: eto kako su bogovi dobili svoja najveća blaga. Lokijevom krivicom. Čak je i Torov čekić bio Lokijeva krivica. Tako je to bilo s Lokijem. Ogorčeni ste na njega čak i kad ste mu najzahvalniji i zahvalni ste mu čak i kad ga najviše mrzite.

MAJSTOR GRADITELJ

or beše otišao na istok da se bori protiv trolova. Asgard je bez njega bio mirniji, ali i nezaštićen takođe. Ovo je bilo u ranim danima, nedugo nakon što su Asi i Vani sklopili mir, dok su se bogovi još trudili da se skuće i Asgard je bio nebranjen.

„Ne možemo se uvek oslanjati na Tora“, reče Odin. „Treba nam zaštita. Doći će divovi. Doći će trolovi.“

„Šta predlažeš?“ zapita Hejmdal, božanski stražar. „Zid“, reče Odin. „Dovoljno visok da zapreci ulaz divovima. Dovoljno debeo da ga čak ni najsnažniji trol ne može silom probiti.“

„Za izgradnju takvog zida“, kaza Loki, „tako visokog i tako debelog, trebalo bi nam mnogo godina.“

Odin klimnu glavom. „Svejedno“, reče, „treba nam zid.“ Sutradan je u Asgard stigao jedan neznanač. Bio je krupan, odeven kao kovač, a iza njega je klipsao konj – pastuv, ogroman i beo, širokih pleća.

„Priča se da vam je potreban zid“, reče neznanač. „Nastavi“ kaza Odin.

„Mogu da vam sagradim zid“, reče stranac. „Da sagradim tako visok zid da se ni najviši div ne može uzverati uz njega, tako debeo da ga ni najsnažniji trol ne može silom probiti. Sagradio bih ga tako dobro, slažući kamen na kamen, da ni mrav ne bi našao kuda da promili kroz njega. Sagradiću vam zid koji će potrajati hiljadu hiljada godina.“

„Da se sagradi takav zid trebalo bi veoma dugo vremena“, reče Loki.

„Nikako“, reče stranac. „Mogu ga sagraditi dok prođu tri godišnja doba. Sutra je prvi dan zime. Sagradio bih ga za jednu zimu, jedno leto i još jednu zimu potom.“

„A ako bi ti pošlo za rukom“, reče Odin, „šta bi tražio zauzvrat?“

„Ne treba mi velika isplata za ovo što nudim“, reče čovek. „Samo tri stvari. Prvo, voleo bih ruku divne boginje Freje, da se njome oženim.“

„To nije sitnica“, reče Odin. „I ne bi me čudilo da i Frej a ima ponešto da kaže na tu temu. Šta su druga dva zahteva?“

Neznanač se drsko iskezi. „Ako vam sagradim zid“, reče, „hoću Frejinu ruku, i takođe hoću sunce koje sija na nebu preko dana, i hoću mesec koji nam noću svetli. Ove tri stvari će mi bogovi dati ako vam sagradim zid.“

Bogovi pogledaše u Freju. Ona ne reče ništa, ali stiskala je usne i lice joj beše pobeleženo od gneva. Oko vrata je nosila ogrlicu Brisinga, koja se sijala poput severne svetlosti gde joj je lako dodirivala kožu, a kosa joj je bila protkana zlatom, gotovo jednako blistavim kao i same vlasi.

„Izađi ispred i sačekaj“, reče Odin neznančancu. Čovek ode, ali ne pre no što se raspitao gde da nađe hrane i vode za pastuva po imenu Svadilfari, što znači „onaj koji odlazi na zlosrećno putovanje“.

Odin protrlja čelo. Onda se okrenu i pogleda u sve bogove redom.

„Dakle?“ reče Odin.

Bogovi zažagoriše.

„Tišina!“ viknu Odin. „Jedno po jedno!“

Svaki bog i boginja imali su svoje mišljenje, i svi do jednog su se slagali: Freja, sunce i mesec previše su važni i previše dragoceni da se daju nekom strancu, pa makar mogao za tri godišnja doba da im sagradi zid kakav im treba.

Freja je imala da doda još štošta. Smatrala je da čoveka treba izbatinati zbog bezobrazluka, pa ga izbaciti iz Asgarda i oterati ga.

„Dakle“, reče sveotac Odin, „odlučili smo. Odhćemo.“
Iz ugla dvorane začu se suv kašalj. Bio je to kašalj kakvim se privlači pažnja, i bogovi se osvrnuše da vide ko se to nakašljao. Shvatiše da je pred njima Loki, da im uzvraća pogled, osmehuje se i diže prst kao da ima nešto važno da im razotkrije.

„Moram vam skrenuti pažnju“, reče, „da previđate nešto izuzetno krupno.“

„Mislim da ništa nismo prevideli, ti božansko spadalo“, reče Freja jetko.

„Svi ste prevideli“, kaza on, „da je neznančev predlog, da ne uvijamo u oblande, potpuno neizvodljiv. Niko živ ne može tako visok i tako debeo zid kakav ste opisali da završi za osamnaest meseci. To ne bi mogao ni bog niti div, a kamoli smrtnik. Kladio bih se u sopstvenu kožu.“

Na ovo su svi bogovi zaklimali glavama i nešto zagundali; ove reči kao da su im zazvučale ubedljivo. Svima osim Freje, koja je još izgledala ljutito. „Vi ste budale“, reče ona. „Naročito ti, Loki, jer misliš da si pametan.“

„To što on kaže da može“, reče Loki, „nemoguć je zadatak. Stoga predlažem sledeće: pristaćemo na njegove zahteve i na njegovu cenu, ali ćemo mu postaviti stroge uslove – niko ne sme da mu pomogne pri izgradnji zida, i umesto tri godišnja doba za izgradnju zida dobiće tek jedno. Ako prvog dana leta ma koji deo zida ne bude gotov – a neće biti – nećemo mu platiti ama baš ništa.“

„Zašto bi on pristao na to?“ upita Hejmdal.

„I po čemu bi nam to bilo bolje nego da uopšte i nemamo zid?“ zapita Frej, Frejin brat.

Loki je obuzdavao nestrpljenje. *Zar su svi bogovi glupavi?* On počeo da objašnjava, kao malom detetu. „Kovač će početi da gradi zid. Neće ga završiti. Radiće šest meseci, neplaćen, na nemogućem zadatku. Kad šest meseci prođe, mi ćemo ga oterati – možda ga čak i izbatinamo zbog drskosti – a onda možemo to što je uradio upotrebiti kao temelj zida koji ćemo završiti u godinama koje dolaze. Tako nismo u opasnosti da izgubimo Freju, a kamoli sunce ili mesec.“

„Zašto bi pristao da ga izgradi za jedno godišnje doba?“ upita Tir, bog rata.

„Možda neće pristati“ kaza Loki. „Ali deluje oholo i samopouzvano, kao neko ko ne bi odbio izazov.“

Svi bogovi su nešto gundali i tapšali su Lokija po leđima i govorili mu da je pravi-pravcati lukavac i da je dobro što je taj lukavac na njihovoj strani; i sad će dobiti temelj za džabe, i čestitali su jedno drugom što su tako pametni i što tako dobro umeju da se cenčaju.

Freja nije govorila ništa. Poigravala se ogrlicom od svetlosti, darom Brisinga.

Bila je to ista ona ogrlica koju joj je Loki, u fokinom obličju, ukrao dok se kupala, a Heimdall onda i sam poprimio obličje toke i borio se s Lokijem kako bi joj je povratio. Ona nije verovala Lokiju. Nije joj se dopadao ishod razgovora.

Bogovi pozvaše graditelja u dvoranu.

On se osvrnu. Svi bogovi su delovali raspoloženo, cerili su se i podgurkivali se i osmehivali. Freja se, međutim, nije smešila.

„Dakle?“, kaza graditelj.

„Tražio si tri godišnja doba“, reče Loki. „Daćemo ti jedno i samo jedno. Sutra je prvi dan zime. Ne završiš li prvog dana leta, odlaziš odavde bez isplate. Ako pak završiš izgradnju zida, onako visokog i debelog i neprobojnog kako smo se dogovorili, dobićeš sve što si tražio, mesec, sunce i lepoticu Freju. Niko ti ne sme pomoći pri izgradnji zida; moraš ga napraviti sam.“

Nekoliko trenutaka stranac je ćutao. Zurio je u daljinu i činilo se da vaga Lokijeve reči i uslove. Onda pogleda u bogove i slegnu ramenima. „Rekli ste da mi ne sme pomagati niko sa strane. Voleo bih da mi moj konj Svadilfari pomaže da dovlačim kamenove koje ću koristiti za gradnju zida. Smatram da ova molba nije nerazborita.“

„Nije nerazborita“ saglasi se Odin, i drugi bogovi zaldimaše glavama i rekoše jedni drugima kako su konji zgodni za dovlačenje teškog kamenja.

Onda su i bogovi i neznanaac položili zakletve – najsilnije od svih zakletvi – kako nijedna strana ne bi mogla izdati onu drugu. Zakleli su se na svom oružju, i

zakleli su se na Draupniru, Odinovoj grivni, i zakleli su se na Gungniru, Odinovom koplju, a zakletva koja se položi na Gungniru ne može se pogaziti.

Sutradan ujutru, dok je sunce izlazilo, bogovi su zastali da gledaju čoveka kako radi. On pijunu u šake i počeo da kopa jarak u koji će položiti prve kamenove.

„Kopa duboko“, reče Hejmdal.

„Kopa brzo“, kaza Frejin brat Frej.

„Pa da, očito je silan kopač jaraka i rovova“, reče Loki preko volje. „Ali zamislite koliko će kamenova morati da dotekli s planina. Jedno je iskopati šanac. Drugo je tegliti kamenove mnogo milja, bez pomoći, a onda ih polagati, kamen na kamen, toliko gusto zbijene da ni mrav ne može da promili između njih, do visine veće i od najvišeg diva, i tako sazidati zid.“

Frej a zgađeno pogleda Lokija, ali ne reče ništa.

Kada je sunce zašlo, graditelj uzjaha konja i zaputi se u planine da skupi prve kamenove. Konj je za sobom po mekoj zemlji vukao prazne, niske saonice. Bogovi su ih posmatrali kako odlaze. Mesec je bio visoko, bled na nebu u ranu zimu.

„Vратиće se za nedelju dana“, reče Loki. „Baš me zanima koliko kamenja taj

konj može da potegne. Deluje snažno.“

Bogovi su onda otišli u svoju gozbenu dvoranu, i bilo je mnogo veselja i smeha, ali se Freja nije smejala.

Pre zore je pao sneg, praškasti pokrov od pahulja, najava dubljih snegova koji će uslediti kada zima još odmakne.

Hejmdal, koji je video sve što se približava Asgardu, i kome ništa nije promicalo, probudio je bogove u pomrčini. Okupili su se pored jarka koji je stranac iskopao prethodnog dana. U tračcima svetlosti posmatrali su graditelja kako im se, peške pored konja, približava.

Konj je postojano vukao dvadesetak granitnih gromada, toliko teških da su u crnoj zemlji ostajale duboke brazde.

Kada je čovek ugledao bogove, on mahnu i vedro im požele dobro jutro. Pokaza na sunce na izlasku i namignu bogovima. Onda ispreže konja iz saonica punih kamenja i pusti ga da pase, dok je on premeštao prvi granitni blok u jarak koji već beše iskopao za njega.

„Konj je uistinu snažan“, reče Balder, najlepši od svih Asa. „Običan konj ne bi mogao potegnuti ovako teško stenje.“

„Snažniji je nego što smo pretpostavljali“, reče Kvasir mudri.

„Ah“, kaza Loki. „Konj će se uskoro umoriti. Ovo mu je bio prvi dan rada. Neće moći da tegli tako mnogo stena svake noći. A dolazi i zima. Snegovi će biti

duboki, a mećave zaslepljujuće, i put do planina biće težak. Nema razloga za brigu. Sve ide po planu.“

„Koliko te samo mrzim“, reče Freja, koja je, neosmehnutu, stajala pokraj Lokija. Vratila se u Asgard u zoru i nije ostala da gleda neznanca kako postavlja temelje zida.

Iz noći u noć zidar i konj odlazili su u planine. Svakog jutra su se vraćali, i konj bi dovukao još dvadeset granitnih gromada, odreda viših i od najvišeg čoveka.

Iz dana u dan zid je rastao, i svečeri je bivao veći i veličanstveni i nego do tada.

Odin sazva bogove.

„Zid brzo raste“, reče. „A mi smo položili zakletvu koja se ne može pogaziti, zavet grivne i zavet oružja, da ćemo mu, ako na vreme završi, dati sunce, mesec i ruku lepotice Freje.“

Mudri Kvasir reče: „Nijedan čovek ne može ovo što majstor graditelj radi. Slutim da po svoj prilici nije ljudsko biće.“

„Div“, reče Odin. „Može biti.“

„Eh, da je Tor ovde“, uzdahnu Balder.
„Tor mlati trolove čekićem negde na istoku“, kaza Odin. „A čak i da se vrati, naše su zakletve silne i obavezuju nas.“

Loki pokuša da ih uteši. „Prave smo stare babe, zabrinuli smo se ni oko čega. Graditelj ne može završiti zid pre prvog dana leta, pa makar bio najsilniji div u zemlji. Nemoguće je.“

„Voleo bih da je Tor tu“, reče Hejmdal. „On bi znao šta da radimo.“

Snegovi su pali, ali ni najdublji sneg nije zaustavio zidara, i nije usporio Svadilfarija, njegovog konja. Kroz snežne smetove i kroz mećave, uz strma brda i opet dole, kroz zaleđene klisure, sivi pastuvje vukao saonice pune visoko naslaganog stenja.

Dani su postajali duži.

Svakog jutra svitalo je sve ranije. Snegovi su počeli da se tope, i ukazalo se vlažno blato, gusto i teško, ono koje vam se lepi za čizme i usporava vas.

„Konj neće moći da tegli stenje po ovom blatu“, reče Loki. „Kamenje će utonuti, a on će izgubiti oslonac.“

Ipak, Svadilfari je gazio sigurno, besprekorno, čak i po najgušćem, najvlažnijem blatu, i dovlačio je stene u Asgard iako su teretne saonice bile tako teške da su usecale duboke brazde u padine brda. Sada je zidar dizao kamenje po više stotina stopa i postavljao je svaki kamen gde treba.

Blato se osušilo i izbilo je prolećno cveće: žuti podbel i bele šumske breberine u izobilju – a zid koji se gradio oko Asgarda bio je silan, veličanstven. Kada bude gotov, biće neprobojan: ni div, ni trol, ni patuljak niti smrtnik neće moći da ga probiju. A neznanac je gradio dalje, uporno dobro raspoložen. Kao da ga nije bilo briga pada li kiša ili sneg, a ni konj mu nije na to obraćao pažnju. Svakog jutra donosili su stene s planina, svakog dana zidar bi polagao granitne blokove na prethodni red.

Došao je poslednji dan zime, i zid je bio skoro gotov.

Bogovi su sedeli na prestolima u Asgardu i razgovarali.

„Sunce“, reče Balder. „Dali smo nekom sunce.“

„Postavili smo mesec na nebo da označava dane i nedelje u godini“, kaza Bragi, bog poezije, nadureno. „Sad neće biti meseca.“

„A Freja, šta ćemo bez Freje?“ upita Tir.

„Ako je ovaj graditelj zapravo div“, reče Freja s primesom leda u glasu, „onda ću se udati za njega i poći s njim u Jotunheim; biće zanimljivo da se vidi koga ću više mrzeti, njega što me je odveo ili sve vas što ste me njemu dali.“

„Dobro, nemoj da si takva“, počeo Loki, ali Freja ga prekide: „Ako me ovaj div stvarno odvede, I odnese sunce I mesec, onda traži samo jedno od bogova Asgarda.“

„Samo reci“, reče sveotac Odin, koji sve dotad nije progovarao.

„Volela bih da krivac za ovu bedu bude ubijen pre mog odlaska“, reče Freja. „Mislim da je to sasvim pošteno. Ako ja treba da odem u zemlju ledenih divova, ako mesec i sunce treba da se skinu s neba i svet da zaroni u večitu tamu, onda onaj ko nas je doveo do toga treba da izgubi život.“

„Ah“, reče Loki. „Tako je teško naći krivca. Ko bi se tačno setio ko je šta predložio? Koliko me pamćenje služi, svi bogovi su podjednako odgovorni za zlosrećnu pogrešku. Svi smo ovo predlagali, svi smo se složili...“

„Ti si predlagao“, reče Freja. „Ti si nagovorio ove budale. I pre nego što odem iz Asgarda, postaraću se da umreš.“

„Svi smo...“ zausti Loki, ali vide izraze lica svih bogova u dvorani i ućuta.

„Loki, Laufejin sine“, reče Odin, „ovo je posledica tvojih rđavih saveta.“

„A bili su rđavi kao i svi tvoji drugi saveti“, reče Balder. Loki mu uputi ogorčen pogled.

„Zidar mora da izgubi opkladu“, kaza Odin. „Ali tako da mi ne prekršimo zakletvu. Ne sme uspeti.“

„Ne znam šta očekuješ od mene“, reče Loki.

„Od tebe ne očekujem ništa“, kaza Odin. „Ali ako graditelj završi zid do kraja sutrašnjeg dana, umrećeš bolnom smrću, i dugotrajnom, a i lošom i sramnom pride.“

Loki je pogledao u svakog boga redom i na svakom licu video je smrt, video je gnev i kivnost. Nije video milost i oproštaj.

Bila bi to uistinu rđava smrt. Ipak, šta drugo da radi? Šta bi mogao preduzeti? Nije se usuđivao da napadne zidara. S druge strane...

Loki klimnu glavom. „Preпустите to meni.“

Izašao je iz dvorane, i nijedan bog ne pokuša da ga zaustavi.

Zidar je poredao tovar stena na zid. Sutra, prvog dana leta, dok sunce bude zalazilo, završiće zid, a onda će otići iz Asgarda sa svojom isplatom. Još samo dvadeset granitnih blokova. On siđe niz grube drvene skele i zviznu konju.

Svadilfari je, kao i obično, pasao u visokoj travi na ivici šume, skoro pola milje od zida, ali kada bi mu gospodar zviznuo, uvek bi došao.

Graditelj dohvati konopce vezane za prazne teretne saonice i spremi se da upregne u njih velikog belca. Sunce je bilo nisko na nebu, ali neće zaci još nekoliko

sati, a mesečev disk se bledeo, ali bio je tu, visoko na nebesima takođe. Uskoro će i jedno i drugo biti njegovi, veliko svetlo i ono manje, a s njima i gospa Freja, divnija i od sunca i od meseca. Ipak, graditelj neće zbrajati svoje zgoditke dok ih ne bude držao u rukama. Toliko je teško radio, i toliko dugo, čitave zime...

On opet zviznu konju. Čudno – nikad nije morao da zvizne dvaput. Sada je video Svadilfariju kako trza glavom i gotovo poigrava među divljim cvećem na prolećnoj livadi. Konj bi načinio nekoliko koraka napred, pa bi ustuknuo, kao da je očaran neakvim mirisom u letnjem vazduhu prolećne večeri, ali nije siguran šta je posredi.

„Svadilfari!“, pozva zidar, a pastuv načulji uši i hitrim, lakim kasom krenu preko livade prema zidaru.

Graditelj je gledao konja kako mu prilazi i bio je zadovoljan. Kopita su tutnjala livadom, a zvuk se udvostručavao i utrostručavao, stapao se sa odjecima od visokog sivog granitnog zida, te je načas graditelj zamišljao kako ka njemu dolazi čitav čopor konja.

Ne, pomisli graditelj, samo jedan konj.

On odmahnu glavom i shvati da greši. Ne jedan konj. Ne bat kopita jedne životinje. Dve...

Druga je bila kestenjasta kobila. Zidar je odmah znao da je u pitanju kobila – nije joj morao ni pogledati među noge. Svaki obris, svaki delić njenog tela, sve u

vezi s kestenjastom životinjom bilo je žensko. Svadilfari zaokrenu u trku preko livade, pa uspori, prope se, i glasno zanjišta.

Kestenjasta kobila nije obraćala pažnju na njega. Prestala je da trči, kao da on i nije tu, pa oborila glavu i činilo se da pase travu dok joj je Svadilfari prilazio, ali kada se našao na desetak jardi, ona pobeže od njega, prvo lakim trkom, pa galopom, a beli pastuv trčao je za njom, pokušavao je da je uhvati, ali uvek je zaostajao za dužinu-dve; trudio se da je gricne za zadnjicu ili za rep, ali nikako da dohvati.

Zajedno su trčali po livadi u žućkastožlatnoj svetlosti krajem dana, beli konj i smeđi, dok im se na sapima presijavao znoj. Gotovo kao u kakvom plesu.

Zidar glasno pljesnu rukama, zviznu i pozva Svadilfarija po imenu, ali pastuv se nije obazirao na njega.

Graditelj potrča ka konju s namerom da ga uhvati i prizove ga pameti, ali kestenjasta kobila gotovo kao da je znalašta je namerio, jer je usporila i očešala se ušima i grivom o glavu pastuva, pa otrčala prema ivici šume kao da je vukovi jure.

Svadilfari je potrčao za njom, i za nekoliko časaka oboje su nestali među šumskim senkama.

Zidar je psovao i pljuvao i čekao je konja da se vrati.

Senke su se izdužile, a Svadilfarija nije bilo.

Graditelj ode nazad do teretnih saonica. Zagleda se u šumu. Onda pijunu u šake, dohvati konopce i počne da vuče saonice preko livade, preko trave i prolećnog cveća, prema planinskom kamenolomu.

Nije se vratio u zoru. Sunce je već bilo visoko na nebu pre nego što je graditelj stigao u Asgard, vukući teretne saonice za sobom.

Na saonicama je imao deset kamenih blokova, jer više nije mogao da potegne, i teglio je i cimao saonice i proklinjao je kamenje, ali kad god bi potegao, stigao bi bliže zidu.

Lepotica Freja stajala je na kapiji i posmatrala ga.

„Doneo si samo deset stena“, reče mu ona. „Trebaće ti dvostruko više cigala da nam završiš zid.“

Graditelj ne reče ništa. Ustrajan, lica poput maske, i dalje je teglio blokove prema nezavršenoj kapiji. Nije se osmehivao, nije namigivao – više ne.

„Tor se vraća sa istoka“, reče mu Freja. „Uskoro će biti ovde.“

Bogovi Asgarda izašli su da gledaju zidara kako tegli kamenje ka zidu. Prišli su Freji i zaštitnički stali oko nje.

Posmatrali su, isprva ćutke, a onda su počeli da se osmehuju, da se smeju i da dobacuju pitanja.

„Hej!“ doviknu Balder. „Imaš vremena da završiš zid samo dok sunce ne zađe. Misliš li da ćeš odneti sunce kući?“

„I mesec“ reče Bragi. „Kakva šteta što ti konj nije tu. Mogao je doneti onoliko kamenja koliko ti treba.“ I bogovi se zasmehaše.

Zidar onda ispusti saonice. Okrenu se bogovima. „Varali ste!“, reče, lica skerletnog od napora i od besa.

„Nismo varali“, kaza Odin. „Ništa više nego ti. Šta misliš, bismo li te pustili da nam gradiš zid da smo znali da si div?“

Graditelj jednom rukom diže stenu i smrska je o drugu tako da granitna gromada puče napola. On se okrenu ka bogovima, sa po pola kamena u svakoj ruci, i sada je bio visok dvadeset, trideset, pedeset stopa. Lice mu se iskrivi; više nije izgledao kao stranac koji je pre šest meseci došao u Asgard, spokojan i blage naravi. Lice mu je sada ličilo na granitnu liticu, iskrivljeno i izvajano gnevom i mržnjom.

„Ja sam planinski div“, reče. „A vi bogovi ste najobičnije varalice i verolomnici. Da još imam konja, sad bih vam dovršio zid. Oduo bih divnu Freju i odneo sunce i mesec kao isplatu. I ostavio bih vas ovde u tami i hladnoći, i ne biste imali čak ni lepotu da vas uveseljava.“

„Nijedna zakletva nije prekršena“, reče Odin. „Ali nijedna zakletva sada te ne može zaštititi od nas.“

Planinski div besno zarika i jurnu na bogove s po jednom ogromnom granitnom gromadom u svakoj ruci umesto toljage.

Bogovi kročiše u stranu, i tek tada div vide ko to stoji iza njih. Ogroman bog, riđobrad i mišićav, s gvozdenim bojnim rukavicama na rukama i s kamenim čekićem, kojim zamahnu samo jednom. Kada je čekić bio uperen u diva, on ga pusti.

S vedrog neba sevnu munja, a za njom se začu i tupa tutnjava groma, i čekić polete iz Torove ruke.

Planinski div je gledao kako se čekić hitro uvećava dok je jurio prema njemu, a onda nije video više ništa, nikad više.

Bogovi su sami sagradili zid do kraja, iako im je trebalo još mnogo nedelja da isklešu i dovuku poslednjih deset blokova iz kamenoloma visoko u planinama, skroz do Asgarda, i postave ih povrh kapije. Nisu bili onako dobro oblikovani niti su onako dobro nalegali kao blokovi koje je isklesao i postavio sam majstor zidar.

Pojedini bogovi smatrali su da je trebalo pustiti diva da još malo privede zid kraju pre nego što ga Tor ubije. Tor je rekao da mu je milo što su mu bogovi pripremili nešto zabave povodom povratka kući sa istoka.

Što je bilo neobično za njega, Loki nije bio tu da primi pohvale za ulogu koju je odigrao kada je odmamio konja Svadilfarija. Niko nije znao gde je on, premda su pojedinci pominjali kako su na livadama ispod Asgarda videli veličanstvenu kestenjastu kobilu. Loki se nije vratio skoro godinu dana, a kada se opet pojavio, za njim je išlo belo ždrebe.

Ždrebe je bilo divno, premda jeste imalo osam nogu umesto uobičajenih četiri, i pratilo je Lokija u stopu, i guralo ga nosom, i ponašalo se kao da mu je Loki majka. Što je, naravno, i bio slučaj.

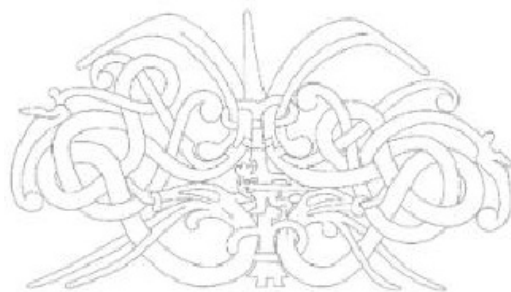
Ždrebe je izraslo u konja po imenu Slejpnir, ogromnog belog pastuva, najbržeg i najsnažnijeg konja koji je ikad postojao ili će ikad postojati, konja koji je trčao brže od vetra.

Loki je dao Slejpnira, najboljeg konja bogova i ljudi, Odinu na dar.

Mnogi će se kasnije diviti Odinovom konju, ali samo hrabri su mu pominjali poreklo u Lokijevom prisustvu, a niko se nije usudio da se osvrne na to dvaput. Ako bi te čuo kako pričaš o tome kako je odmamio Svadilfarija od gospodara i kako je spasao bogove od sopstvene rđave zamisli, Loki bi dao sve od sebe da ti zagorča život. Loki je bio zlopamtilo.

A ovo je bila priča o tome kako su bogovi dobili svoj zid.

LOKIJEVA DECA

Loki je bio naočit i znao je to. Ljudi su želeli da ga zavole, želeli su da mu veruju, ali je bio nepouzdan i samoživ čak i u svom najboljem izdanju, a u najgorem je pravio nevolje i bivao zao. Oženio se ženom po imenu Sigin, koja je bila srećna i lepa dok joj se Loki udvarao i kad se venčao s njom, ali sada je izgledala kao da uvek čeka neke rđave novosti. Rodila mu je sina Narfija, i uskoro potom još jednog, Valija.

Ponekad je Loki nestajao zadugo i nije se vraćao, a onda bi Sigin izgledala kao da očekuje novosti najrđavije od svih, ali Loki je uvek dolazio nazad k njoj, i izgledao bi kao potuljeni krivac, ali takođe izuzetno ponosan na sebe.

Tripot je tako odlazio i tripot se – naposletku – vraćao.

Treći put kada se Loki vratio u Asgard, Odin ga je pozvao k sebi.

„Sanjao sam jedan san“, reče mudri stari jednooki bog. „Imaš decu.“

„Imam sina Narfija. Dobar je dečak, mada moram priznati da ne sluša uvek

oca, i još jednog, Valija, poslušnog i uzdržanog.“

„Ne mislim na njin. Imaš još troje dece“, Loki. Iskradaš se i provodiš dane i noći u zemlji ledenih divova sa divkinjom Angrbodom. I ona ti je rodila troje dece. Video sam ih u svom umu, u snu, i iz vizija zaključujem da će biti najveći dušmani bogova u vremenima koja nas čekaju.“

Loki ne reče ništa. Trudio se da izgleda posramljeno, no uspeo je da izgleda naprosto samozadovoljno.

Odin je pozvao bogove k sebi, s Tirom i Torom na čelu, i saopštio im je da će svi na put u daleki Jotunheim, u Div-zemlju, kako bi doveli Lokijevu decu u Asgard.

Bogovi su otputovali u zemlju divova, izborili se s mnogim opasnostima i naposletku stigli u Angrbodino utvrđenje. Nije ih očekivala, i bila je pustila decu da se igraju u velikoj dvorani. Kada su videli kakva su Lokijeva i Angrbodina deca, bogovi su se zaprepastili, ali to ih nije zaustavilo. Ščepali su ih i vezali ih; najstarije dete su poneli između sebe, privezano za borovo stablo okresano od granja, drugom su stavili brnjicu od pletene vrbovine, i nabacili su mu konopac oko vrata kao uzicu, dok je treće dete koračalo pored njih, turobno i uznemirujuće.

Oni s desne strane trećeg deteta videli su lepu devojčicu, dok su se oni s leve trudili da ne gledaju u nju, jer oni su videli mrtvu devojčicu, kože i mesa satrulelih i crnih, kako hodi među njima.

„Jesi li primetio nešto?“ zapita Tor Tira trećeg dana putovanja nazad kroz zemlje ledenih divova. Za tu noć se behu ulogorili na malenoj čistini; Tir je ogromnom desnicom češkao drugo Lokijevo dete po krznatom vratu. „Šta?“

„Divovi nas ne prate. Čak ni majka ovih stvorenja nije pošla za nama. Kao da *žele* da odvedemo Lokijevu decu iz Jotunhejma“

„Koješta“, reče Tir, ali dok je to izgovarao, on uzdrhta iako je vatra bila topla.

Još dva dana napornog puta i našli su se u Odinovom domu.

„Ovo su Lokijeva deca“, reče Tir kratko.

Prvo Lokijevo dete bilo je vezano za borovo stablo i sada je bilo duže od stabla za koje je bilo vezano. Zvalo se Jormungand i bilo je zmija. „Naraslo je mnogo stopa za ovih nekoliko dana, koliko smo ga nosili ovamo“, kaza Tir.

Tor reče: „Oprez. Bljuje crni otrov koji peče. Bljunulo je otrov na mene, ali je promašilo. Zato smo mu tako vezali glavu za drvo.“

„To je dete“, reče Odin. „Još raste. Poslaćemo ga negde gde ne može nikom nauditi.“

Odin je odneo zmiyu na jednu daleku obalu, kada se prođu sva kopna, uz more koje okružuje Midgard, i tu na obali oslobodio je zmiyu i posmatrao kako Jormungand gamize i klizi pod talase i pliva sve dalje, uvijajući se i krivudajući.

Odin ju je pratio onim svojim jednim okom sve dok nije nestala na obzorju i pitao se je li ispravno postupio.

Nije znao. Uradio je kako mu je rečeno u snovima, ali snovi znaju više nego što otkrivaju čak i najmudrijim bogovima.

Zmija Jormungand će narasti dok ne postane veća od sivih voda svetskog okeana, rašće dok ne opaše zemlju. Ljudi je nazivaju zmijom Midgarda.

Odin se vratio u veliku dvoranu i naredio Lokijevoj ćerki da istupi.

Piljio je u devojčicu: s desne strane lica obraz joj je bio ružičasto-beo, oko zeleno kao Lokijeve oči, usne pune i jarkocrvene; sleva, koža joj je bila izbrazdana i sva u pećatima, natekla od mrtvačkih podliva, nevideće oko bilo joj je trulo i blede, usta bez usana svenula i rastegnuta preko zuba smeđih poput lobanje.

„Mala, kako te zovu?“, zapita sveotac.

„Zovu me Hel“, reče ona, „hvala na pitanju, sveoče.“

„Učtivo si dete“, reče Odin. „To ti moram priznati.“

Hel nije rekla ništa, samo ga je gledala jednim zelenim okom, ostrim poput ledenog opiljka, i bledunjavim okom, tupim, ukvarenim i mrtvim, i on kod nje ne vide strah.

„Jesi li živa?“, upita on devojčicu. „Ili si leš?“

„Ja sam to što sam; Hel, ćerka Angrbode i Lokija“, kaza ona. „I najviše volim mrtve. Jednostavni su, i obraćaju mi se s poštovanjem. Živi me gledaju zgađeno.“

Odin je promatrao devojčicu i sećao se svojih snova. Onda reče: „Ovo dete biće vladarka najdubljih i najmračnijih mesta, i vladarka mrtvih iz svih devet svetova. Biće kraljica onih jadnih duša koje umru nedostojnom smrću – od bolesti ili starosti, u nekoj nezgodi ili na porođaju. Ratnici koji poginu u bici uvek će dolaziti ovamo k nama, u Valhalu. Ali ljudi koji umru na druge načine biće njen narod i služiće je u tami.“

Prvi put otkako su je odveli od majke, devojčica Hel se osmehnu polovinom usta.

Odin je odveo Hel naniže, u svet lišen svetlosti, i pokazao joj neizmerne dvorane u kojima će primati podanike, i gledao je kako nadeva imena stvarima koje je posedovala. „Svoju zdelu nazvaću Oskudica“, rekla je Hel. Ona uze nož. „Ovo je Glad. A krevet mi se zove Bolesnička Postelja.“

I tako su završili s dvoje Lokijeve i Angrbodine dece. Jedno je bilo u okeanu, drugo u tami pod zemljom. Ali šta im je činiti s trećim?

Kada su treće i najmanje Lokijevo dete doveli iz zemlje divova, bilo je veliko kao stene, i Tira ga je čekao po vratu i po glavi i igrao se s njim, a prvo mu je skinuo brnjicu od vrbovine. Bilo je to vučje mladunče, sivo-crno, očiju boje tamnog ćilibara.

Vučić je jeo živo meso, ali je govorio kao čovek, jezikom ljudi i bogova, i bio je ponosit. Zverčica se zvala Fenrir.

I on je brzo rastao. Jednog dana je bio veliki kao vuk, sutradan kao pećinski medved, onda kao džinovski jelen.

Plašili su ga se svi bogovi izuzev Tira. On se još igrao i valjao se s njim i samo on je svakog dana hranio vuka mesom. I svakog dana zver je jela više nego juče, i svakog dana je rasla, snažila i postajala silnija.

Odin je gledao vučje dete kako odrasta i mučile su ga zle slutnje, jer u snovima je vuk bio prisutan na kraju svega, i poslednje što je Odin video u svakom snu o budućnosti bile su topazne oči i oštri beli zubi vuka Fenrira.

Bogovi su održali savetovanje i odlučili su da sputaju Fenrira.

Načinili su teške lance i okove u božanskim kovačnicama i odneli su okove Fenriru.

„Evo!“, rekoše bogovi, kao da predlažu kakvu novu igru. „Toliko si brzo izrastao, Fenrire. Vreme je da vidiš koliko si jak. Doneli smo najdeblje lance i okove. Šta misliš, možeš li da ih pokidaš?“

„Mislim da mogu“, reče vuk Fenrir. „Okujte me.“

Bogovi su obavili Fenrira ogromnim lancima i okovali mu šape. On je nepomično čekao. Dok su okivali gorostasnog vuka, bogovi su se osmehivali jedno drugom.

„Sad“, viknu Tor.

Fenrir se nape i napreže mišiće nogu; lanci se raspukoše poput suvog pruća.

Krupni vuk zaurla na mesec; bio je to pobedonosan, radostan urlik. „Raskinuo sam vam lance“, reče. „Ne zaboravite to.“

„Nećemo zaboraviti“, rekoše bogovi.

Sutradan Tir ode da odnese vuku meso. „Pokidao sam okove“, reče Fenrir. „I to lako.“

„Jesi“, kaza Tir.

„Misliš li da će me opet staviti na probu? Rastem, i svakog dana sam sve jači.“

„Opet će te staviti na probu. Kladio bih se u desnu ruku“, reče Tir.

Vuk je rastao i dalje, a bogovi su u kovačnicama kovali nove lance. Svaka karika bila je preteška da bi je običan čovek podigao. Lanci su bili od najjačeg metala koji su bogovi uspeali da nađu: od gvožđa iz zemlje pomešanog s gvožđem koje je palo s neba. Ove lance su nazvali Dromi.

Bogovi su dotegli lance do mesta gde je Fenrir spavao.

Vuk otvori oči.

„Opet?“ reče.

„Ako uspeš da se izvučeš iz ovih lanaca“, rekoše bogovi, „tvoja slava i snaga pročiće se po svim svetovima. Postaćeš čuven. Ako te ni ovakvi lanci ne mogu sputati, snažniji si od svih bogova i svih divova.“

Na ovo Fenrir klimnu glavom i pogleda u lance nazvane Dromi, veće od svih lanaca koji su ikad postojali, jače i od najjačih okova. „Nema slave bez opasnosti“, reče vuk posle nekoliko trenutaka. „Mislim da mogu raskinuti ove veze. Okujte me.“

Okovali su ga.

Veliki vuk se protezao i upinjao, ali lanci se nisu dali. Bogovi se zgledaše; u očima im se rađalo likovanje, ali onda ogromni vuk počeo da se uvija i migolji, da se rita i da napinje svaki mišić i svaku žilu. Oči su mu sevale, i zubi su mu sevali, i čeljust mu se penila.

Dok se uvijao, režao je. Otimao se iz sve snage.

Bogovi i protiv volje ustuknuše, i dobro je što su to učinili, jer lanci napukoše, a onda se raspukoše s takvom žestinom da komadići poleteše visoko u vazduh; još

mного godina potom bogovi će nalaziti krhotine okova zarivene u debla ogromnog drveća s te strane planine.

„Tako je!“, viknu Fenrir i zaurla pobedonosno, i kao vuk i kao čovek.

Bogovi koji su ga gledali kako se otima nisu, primetio je vuk, izgledali oduševljeni njegovom pobedom. Čak ni Tir. Fenrir, Lokijevo dete, duboko je razmišljao o ovome, i o još ponečemu.

I kako je koji dan prolazio, vuk Fenrir je bio sve gorostasni) i i gladniji.

Odin je umovao i mozgao je i razmatrao. Imao je na raspolaganju sveukupnu mudrost Mimirovog izvora, i mudrost koju je stekao obešen o drvo sveta kao žrtva samom sebi. Naposletku je pozvao k sebi Skirnira, Frejovog glasnika, i opisao mu lanac po imenu Glejpnir. Skirnir je odjahao preko duginog mosta u Svartalfheim, sa uputstvima zapatuljke kako da naprave dotad neviđen lanac.

Patuljci su saslušali pojedinosti Skirnirove narudžbine, pa su se stresli i izneli svoju cenu. Po Odinovom nalogu, Skirnir je pristao iako je patuljačka cena bila visoka. Patuljci su sakupili sastojke potrebne za Glejpnir.

Ovih šest sastojaka su sakupili patuljci:

Kao prvo, mačje korake.

Kao drugo, žensku bradu.

Kao treće, korenje planine.

Kao četvrto, medveđe tetive.

Kao peto, dah ribe.

Kao šesto i poslednje, ptičje bale.

Sve ovo je upotrebljeno da se načini Glejpnir. (Kažete, niste videli ništa od toga? Naravno da niste. Patuljci su sve potrošili.)

Kada su patuljci završili svoje delo, dali su Skirniru drvenu kutiju. U kutiji je bilo nešto nalik na dugačku svilenu vrpcu, glatku i meku na dodir. Bila je gotovo prozirna, i praktično bez težine.

Skirnir je odjahao nazad u Asgard s kutijom pokraj sebe. Stigao je kasno uveče, posle zalaska sunca. Pokazao je bogovima šta je doneo iz patuljačke radionice, i oni su se zapanjili.

Bogovi su zajedno otišli na obalu Crnog jezera i pozvali su Fenrira po imenu. On je došao trkom, kao pas kada ga pozovete, a bogovi su se iščuđavali koliko je velik i koliko silan.

„Šta se događa?“, zapita vuk.

„Pribavili smo najsnažnije veze od svih“, rekoše mu. „Čak ni ti nećeš moći da ih pokidaš.“

Vuka ispuni oholost. „Ja mogu da raskinem svaki lanac“, reče im gordo.

Odin otvori šaku i pokaza Glejpnir. Svetluca se na mesečini.

„To?“, kaza vuk. „To nije ništa.“

Bogovi su ga vukli da mu pokažu koliko je snažan. „Mi ne možemo da ga pokidamo“, rekoše mu.

Vuk zaškilji u svilenu vrpce koju su držali između sebe, svetlucavu poput puževog traga ili mesečine na talasima, i bez naročitog zanimanja se okrenu na drugu stranu.

„Ne“, reče. „Donesite mi prave lance, prave okove, teške i ogromne, pa dajte da pokažem svoju snagu.“

„Ovo je Glejpnir“, reče Odin. „Jači je od svakog lanca i okova. Plašiš li se, Fenrire?“

„Da se plašim? Nikako. Ali ako pokidam tu tanku vrpce, šta onda? Mislite da ću postati čuven i slavan? Da će se ljudi okupljati i govoriti: 'Znate li kako je vuk

Fenrir jak i silan? Toliko je silan da „je pokidao svilenu tračicu!' Ako raskinem Glejpnir, u tome za mene nema slave.“

„Plašiš se“, reče Odin.

Velika zver onjuši vazduh. „Osećam miris izdaje i obmane“, reče, a oči boje ćilibara sevuše na mesečini. „I premda mislim da je taj vaš Glejpnir možda samo tračica, neću pristati da me vežete njime.“

„Ti? Ti koji si raskinuo najsnažnije, najveće lance na svetu? Zar te je strah od ove vrpce?“ reče Tor.

„Ni od čega mene nije strah“, zareza vuk. „Pre će, čini mi se, biti da je vas, sitna stvorenja, strah od mene.“

Odin se počesa po bradatoj vilici. „Nisi glup, Fenrire. Nikakva izdaja nije ovde posredi. Ali razumem zašto oklevaš – treba biti hrabar ratnik pa pristati da te vežu nečim što ne možeš pokidati. Uveravam te, kao otac bogova, ako ne možeš da raskineš ove veze – uistinu svilene, kao što kažeš – onda mi bogovi nećemo imati razloga da strahujemo od tebe; oslobodićemo te i pustićemo te da ideš svojim putem.“

Začu se dugo rezanje vuka. „Lažeš, sveoče. Lažeš lako kao što neki dišu. Ako bi me sputao vezama kojih ne mogu da se oslobodim, ne verujem da bi me pustio. Mislim da bi me ostavio tako. Nameravaš, mislim, da me napustiš i izdaš. Ne pristajem da mi stavite tu vrpce.“

„Lepo rečeno, hrabro rečeno“, каза Odin. „Rečima prikrivaš strah da će se tvoj kukavičluk dokazati na delu, vuče Fenrire. Plašiš se da te vežu ovom svilenom trakom. Nema potrebe za daljim objašnjenjima.“

Vuku je jezik visio iz usta, i on se tada zasmеја i pokaza oštre zube velike poput čovečје podlaktice. „Umesto da dovodiš moju hrabrost u pitanje, izazivam te da dokažeš kako ne planiraš izdaju. Smete da me vežete ako mi jedan od vas stavi šaku u usta. Blago ću je stisnuti zubima, ali neću zagristi. Ako ne dođe ni do kakve izdaje, otvoriću usta kada se otarasim vrpce ili kada me vi oslobodite, i šaka će ostati neoštećena. Eto.

Kunem se, budem li imao šaku u ustima, slobodno me vezujte trakom. Eto. Čija će to ruka biti?“

Bogovi se zgledaše. Balder pogleda u Tora, Hejmdal u Odina, Henir pogleda u Freja, ali niko se nije micao. Onda Tir uzdahnu, pa kroči napred i diže desnu ruku.

„Fenrire, ja ću ti staviti šaku u usta“, reče Tir.

Fenrir leže na bok, a Tir mu stavi desnu šaku u usta, baš kao kad je Fenrir bio štene i zajedno su se igrali. Fenrir je blago sklopio zube i pažljivo je držao Tira za zglob ruke, ali nije probio kožu; onda je zažmurio.

Bogovi su ga vezali Glepnirom. Svetlucavi pužev trag obavio je ogromnog vuka, sputao mu noge, tako da se ovaj nije mogao ni mrdnuti.

„Eto“, reče Odin. „Sada, vuče Fenrire, pokidaj veze. Pokaži nam koliko si silan.“

Vuk se protezao i upinjao; naprezao je i napinjao svaki živac i mišić kako bi pokidao veze koje su ga sputavale. Ipak, što se više otimao, to je zadatak delovao teže, što je više zatezao svetlucavu vrpcu, to je ona jača bivala.

Isprva su se bogovi smeјulјili. Onda su se kikotali. Konačno, kada su bili sigurni da zver ne može više ni makac i da više nisu u opasnosti, bogovi su se smeјali.

Samo je Tir ćutao. Nije se smeјao. Na ručnom zglobu je osećao oštre zube vuka Fenrira, vlagu i toplotu Fenrirovog jezika na dlanu i na prstima.

Fenrir je prestao da se otima. Ležao je nepomično. Ako bogovi nameravaju da ga oslobode, učiniće to sada.

No bogovi su se samo smeјali još više. Torovo bučno praskanje, glasnije i od samog groma, mešalo se sa Odinovim jetkim smehom, s Balderovim kikotom nalik zvonjavi praporaca...

Fenrir pogleda u Tira. Tir ga je gledao hrabro. Onda je zatvorio oči i klimnuo glavom. „Hajde“, šapnu on.

Fenrir zagriзе Tirov zglob.

Tir nije ispustio ni zvuka. Samo je levom šakom obujmio patrljak desne i iz sve snage stisnuo da zaustavi šikljanje krvi i pretvori ga u curkanje.

Fenrir je gledao bogove kako uzimaju jedan kraj Glejpnira, provlače ga kroz stenu veliku poput planine i privezuju ga negde ispod zemlje. Onda je gledao kako drugim kamenom kao čekićem zabijaju stenu u zemlju, dublje od najdubljeg okeana.

„Izdajnički Odine!“ zavika vuk. „Da me nisi lagao, bio bih prijatelj bogova. Ali izdao te je sopstveni strah. Ubću te, oče bogova. Sačekaću kraj svega na svetu i poješću sunce i poješću mesec. Ali najviše ću uživati dok ubijam tebe.“

Bogovi su pazili da se ne nađu nadohvat Fenrirovih čeljusti, ali dok su zakivali stenu dublje, Fenrir se izvio i škljocnuo zubima prema njima. Bog koji mu je bio najbliži pribrano je zabio mač Fenriru u gornje nepce. Balčak se zaglavio vuku u donjoj vilici i podglavio mu čeljusti, te se nikad nisu mogle sklopiti.

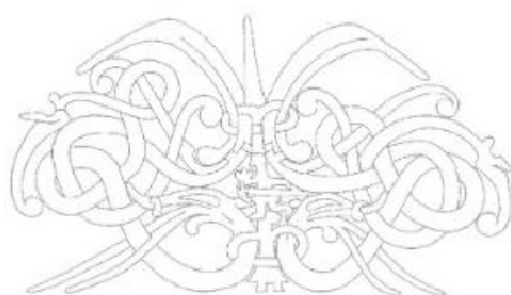
Vuk je nerazgovetno režao, a bale su mu kuljale iz usta i od njih je nastala reka. Ako ne biste znali da je u pitanju vuk, pomislili biste da je to omanja planina gde iz pećinskog ulaza ističe voda.

Ne progovarajući, bogovi su otišli s mesta gde je reka bala oticala u tamno jezero, ali kada su dovoljno odmakli, još su se malo smejali i ispijeskali su jedan drugog po leđima i osmehivali su se široko, poput ljudi koji smatraju kako su odista domišljato postupili.

Tir se nije osmehivao, a nije se ni smejaao. Čvrsto je povezao patrljak ručnog zgloba tkaninom i zajedno s bogovima se vatio u Asgard, a svoje misli je zadržao za sebe.

Ovo su, dakle, bila Lokijeva deca.

FREJINO NEOBIČNO VENČANJE

or, bog groma, najsilniji od svih Asa, najjači, najhrabriji, najsmeliji u bici, nije se bio baš sasvim razbudio, ali je imao osećaj da nešto nije kako treba. On posegnu za čekićem, koji mu je, kad spava, uvek stajao pri ruci.

Pipao je naokolo žmureći. Slepo je mahao rukom u potrazi za prisnom, poznatom drškom čekića. Čekića nije bilo.

Tor otvori oči. Uspravi se u sedeći položaj. Ustade. Obiđe sobu.

Čekića nigde. Čekić mu beše nestao.

Torov čekić zvao se Mjolnir. Načinili su ga za Tora patuljci Brok i Ejtri. Spadao je među božanska blaga. Ako Tor udari nešto njime, to bi i uništio. Ako gađa čekićem, nikad ne bi promašio metu, i čekić bi mu uvek doleteo nazad u ruku. Mogao je da smanji čekić i sakrije ga pod košuljom i mogao je opet da ga poveća. Bio je to savršen čekić u svemu osim u jednom: držalja je bila malčice prekratka, što je značilo da je Tor morao vitlati njime samo jednom rukom.

Čekić je štiti bogove Asgarda od svih opasnosti koje su pretile njima i njihovom svetu. Ledeni divovi i džinovi, trolovi i čudovišta svih vrsta odreda su se plašili Torovog čekića.

Tor je svoj čekić obožavao. A čekića naprosto nije bilo.

Kada nešto pođe naopako, Tor je uvek postupao na sličan način. Prvo bi se zapitao da li se to desilo Lokijevom krivicom. Sada je razmislio. Nije mu se činilo da bi se čak i Loki usudio da mu ukrade čekić. Stoga je uradio ono što je uvek radio kada nešto krene naopako: otišao je da pita Lokija za savet.

Loki je bio lukavac. Loki će mu reći šta da radi.

„Nemoj nikom da kažeš“, rekao je Tor Lokiju, „ali ukraden je čekić bogova.“

„To“, reče Loki i iskrivi lice, „nisu dobre vesti. Čekaj da se malo raspitam.“

Loki je otišao u Frejinu dvoranu. Freja je bila najlepša među bogovima. Zlatna kosa padala joj je na ramena i svetlucala se na jutarnjem suncu. Dve Frejine mačke, orne da budu upregnute u dvokolice, šunjale su se po sobi. Oko vrata, podjednako zlatna i svetlucava kao i njena kosa, presijavala joj se ogrlica Brisinga, koju su za Freju načinili patuljci iz podzemlja.

„Ja bih da pozajmim tvoj perjani ogrtač“, reče Loki. „Onaj zahvaljujući kom možeš da letiš.“

„Ne dolazi u obzir“, reče Freja. „Taj ogrtač je moja najveća dragocenost. Vredniji je od zlata. Ne dam ti da ga носиš i da ideš okolo i praviš kojekakve smicalice.“

„Torov čekić je ukraden“, reče Loki. „Moram da ga nađem.“

„Doneću ti ogrtač“, reče Freja.

Loki se ogrnuo perjanim ogrtačem i uzleteo je u obličju sokola. Odleteo je iz Asgarda. Odleteo je daleko u zemlju divova u potrazi za nečim neobičnim.

Tamo dole Loki ugleda ogromnu grobnu humku, a na njoj je, pletući pseću ogrlicu, sedeo najglomazniji, najgrdniji gorostas od diva kog je Loki ikad video. Kada je div ugledao Lokija u obličju sokola, on se isceri, pokazujući oštre zube, i mahnu.

„Šta ima novo kod Asa, Loki? Kakve su vesti od vilenjaka? I zašto si sam došao u zemlju divova?“

Loki slete pored džina. „Vesti iz Asgarda su krajnje loše, a vesti od vilenjaka isto tako.“

„Stvarno?“ kaza džin i tiho se zacereka za sebe, kao da je neizmerno ponosan na nešto što je uradio i smatra da je izuzetno pametan. Loki je prepoznao takvo cerekanje. Ponekad se i sam slično smejaó.

„Nestao je Torov čekić“, reče Loki. „Da ne znaš možda nešto o tome?“

Džin se počea ispod pazuha i opet se tiho zacereka. „Možda i znam“, priznade. Onda reče: „Kako je Freja? Je li onako lepa kao što kažu?“

„Ako ti je to po ukusu“, reče Loki.

„Ma jeste“, kaza džin. „Jeste.“

Opet usledi nelagodna tišina. Džin spusti pseću ogrlicu na hrpu psećih ogrlica i poče da plete novu.

„Torov čekić je kod mene“, reče džin Lokiju. „Sakrio sam ga tako duboko pod zemlju da ga nikad niko ne može naći, čak ni Odin. Samo ja mogu opet da ga izvučem napolje. A vratiću ga Toru ako mi doneseš ono što želim.“

„Mogu da otkupim čekić“, kaza Loki. „Mogu ti doneti zlata i ćilibara, mogu ti doneti nebrojena blaga.“

„Neću to“, reče džin. „Hoću da se oženim Frejom. Dovedi je ovamo za osam dana od sada. Ja ću vratiti čekić bogova kao venčani dar za prvu bračnu noć s Frejom.“

„Ko si ti?“ zapita Loki.

Džin se iskezi i pokaza krive zube. „Gle, Loki, sine Laufejin, ja sam Trim, gospodar džinova.“

„Ne sumnjam da se možemo nekako dogovoriti, veliki Trime“, reče Loki. On se umota u Frejin perjani ogrtač, pa ispruži ruke i vinu se u nebo.

Lokiju je svet tamo dole delovao veoma mali: gledao je naniže, u drveće i planine, majušne kao dečje igračke; problemi bogova činili su se podjednako sitni.

Tor ga je čekao u božanskoj okućnici, i pre nego što je Loki i sleteo, ščepaše ga Torove šaketine. „Dakle? Nešto znaš. Vidim ti po licu. Reci mi šta znaš, i to odmah. Loki, ne verujem ti i hoću ovog trena da znam šta znaš, pre nego što stigneš da skuješ neki plan.“

Loki, koji je kovao planove lako kao što drugi udišu i izdišu, osmehnu se na Torov gnev i nevinost. „Čekić ti je ukrao Trim, gospodar svih džinova“, reče on. „Ubedio sam ga da ti ga vrati, ali zahteva otkupninu.“

„U redu“, reče Tor. „Kolika mu je cena?“

„Frejina ruka.“

„Samo ruku hoće?“ zapita Tor s nadom. Freja je, na kraju krajeva, imala dve ruke, i možda bi je mogli ubediti da se odrekne jedne bez mnogo natezanja. Kao što je, recimo, uradio Tir.

„Čelu nju“, reče Loki. „Hoće da se ženi njom.“
„A“, reče Tor. „To joj se neće dopasti. Dobro, saopšti joj ti novosti. Ti bolje nego ja umeš da ubediš ljude da nešto urade, bar kad nemam čekić.“

Zajedno su otišli u Frejin dvor.

„Evo ti perjanog ogrtača“, reče Loki.

„Hvala ti“, reče Freja. „Jesi li otkrio ko je ukrao čekić Toru?“

„Trim, gospodar džinova.“

„Čula sam za njega. Gadan je i nezgodan. Šta traži u zamenu za njega?“

„Tebe“, reče Loki. „Hoće da se ženi.“ Freja klimnu glavom.

Toru je bilo milo što je naizgled tako lako prihvatila ovu zamisao. „Stavi svadbenu krunu, Frejo, i spakuj se“, reče on. „Ideš s Lokijem u zemlju džinova. Moramo da te udarno za Trima pre nego što se predomisli. Hoću svoj čekić.“

Freja ne reče ništa.

Tor primeti da zemlja podrhtava, baš kao i zidovi. Frejine mačke mjaukale su i frktale, i pobegle su pod kovčeg pun krzna i nisu htele da izađu.

Freja je čvrsto stezala pesnice. Ogrlica Brisinga pade joj s vrata na pod. Činilo se da ona to ne primećuje. Piljila je u Tora i Lokija kao da su najbednija, najgadnija gamad koju je ikad videla.

Toru gotovo laknu kada Freja progovori.

„Šta ti misliš, kakva sam ja osoba?“, zapita ona veoma tiho. „Misliš da sam toliko glupava? Da ništa ne vredim? Da bih se zapravo udala za džina samo da

tebe izvučem iz nevolje? Ako vas dvojica mislite da ću otići u zemlju divova, da ću staviti svadbenu krunu i veo na glavu i prepustiti se dodiru. i. *i požudi* tog džina... da ću se udati za njega... no..." Ona začuta. Zidovi zadrhtaše još jedanput, i Tor se uplaši da će čitava građevina pasti na njih.

„Napolje“, reče Freja. „Šta vi mislite, kakva sam ja to žena?“

„Ali. Moj čekić“, kaza Tor.

„Tore, umukni“, reče Loki.

Tor umuče. Oni izađoše.

„Veoma je lepa kad se razbesni“, reče Tor. „Jasno mi je zašto džin želi da se oženi njom.“

„Tore, umukni“, ponovi Loki.

Sazvali su sve bogove da se okupe u velikoj dvorani. Došli su svaki bog i boginja izuzev Freje, koja je odbila da izađe iz kuće.

Ceo dan su razgovarali, raspravljali i prepirali se. Nije se ni postavljalo pitanje treba li povratiti Mjolnir, već kako. Svaki bog i boginja izneli su poneki predlog, i Loki je svaki odbio.

Na kraju, samo jedan bog još ne beše izneo svoje: dalekovidni Hejmdal, koji motri na svet. Ništa se ne desilo da Hejmdal to ne vidi, a ponekad vidi i događaje koji se još nisu odigrali u svetu.

„No?“, reče Loki. „Hejmdale, šta ti kažeš? Imaš li neki predlog?“

„Imam“, reče Hejmdal. „Ali vam se neće svideti.“

Tor tresnu pesnicom o sto. „Nebitno je sviđa li nam se ili ne“, reče. „Mi smo bogovi! Nema ničega što svi mi ovde okupljeni ne bismo uradili da povratimo Mjolnir, čekić bogova. Reci nam šta si smislio, pa ako zamisao valja, svideće nam se.“

„Neće vam se svideti“, reče Hejmdal.

„Svideće nam se!“ reče Tor.

„Dobro“, reče Hejmdal. „Trebalo da obučemo Tora kao nevestu. Neka stavi ogrlicu Brisinga. Neka na glavi nosi svadbenu krunu. Neka stavi nešto pod haljinu da izgleda kao žena. Veo preko lica. Neka nosi zveckave ključeve, kao što žene nose; iskitićemo ga draguljima...“

„Meni se ovo ne sviđa!“, reče Tor. „Pomisliće ljudi da... pa, kao prvo, pomisliće da oblačim žensku odeću. Ne dolazi u obzir. Ne sviđa mi se. Ne pada mi na pamet da nosim nevestinski veo. Nikom se ne sviđa ova zamisao, jelda? Užasna, užasna ideja. Imam bradu. Ne mogu da obrijem bradu.“

„Tore, umukni“, kaza Loki, Laufejin sin. „Ideja je odlična. Ako ne želiš da divovi osvoje Asgard, stavićeš svadbeni veo i tako sakriti lice – a i bradu.“

Odin, vrhovni bog, reče: „Zamisao je uistinu odlična. Svaka čast, Hejmdale. Treba nam čekić, i ovo je najbolji način. Boginje, spremite Tora za prvu bračnu noć.“

Boginje su mu donele odeću. Frig i Fula, Sif, Idun i ostale, pa čak i Skadi, Frejina pomajka, došle su i pomogle mu da se spremi. Obukle su mu najfiniju odeću, kakvu bi boginja visokog roda nosila na venčanju. Frig je otišla da obiđe Freju i vratila se sa ogrlicom Brisinga; stavila ju je Toru oko vrata.

Sif, Torova žena, zakačila je ključeve Toru za pojas.

Idun je donela sve svoje dragulje, kojima je tako iskitila Tora da se presijavao i svetlucaao na svetlosti sveća, i donela je stotinu prstenova od crvenog i belog zlata, pa ih stavila Toru na prste.

Prekrili su mu lice velom tako da su mu se videle samo oči, i Var, boginja braka, stavila je Toru na glavu svetlucavi ukras: svadbenu krunu, visoku, široku i divnu.

„Nisam sigurna što se tiče očiju“, reče Var. „Ne izgledaju naročito ženstveno.“

„Dobro je što je tako“, progundā Tor. Var pogleda u njega. „Ako bih spustila krunu niže, prikrila bih ih, ali on mora nekako da vidi.“

„Daj sve od sebe“, kaza Loki. A onda reče: „Ja, kao tvoja sluškinja, idem s tobom u zemlju divova.“ Loki promeni obličje i sada je i glasom i stasom bio lepa mlada služavka. „Eto. Kako izgledam?“

Tor tiho progundā nešto, ali možda je i bolje što niko nije čuo.

Loki i Tor popeli su se u Torove dvokolice, i jarčevi koji su ih vukli, škripalo i škrgutalo, skočiše u nebesa, puni poleta i želje da se krene. Planine su se rastvorile napola da ih propuste i zemlja za njima je buknila u plamen.

„Čini mi se da ovo ne sluti na dobro“, reče Tor.

„Nemoj da govoriš“, reče Loki u obličju device. „Pusti mene da pričam. Nećeš zaboraviti? Ako progovoriš, možda pokvariš sve.“

Tor nešto progundā.

Sleteli su u dvorište. Divovski ahatnocrni volovi stajali su ravnodušno. Svaka životinja bila je velika kao kuća; vrhovi rogova bili su im okovani zlatom, a dvorište je resko smrdelo na njihov izmet.

Iz ogromnog, visokog dvora začu se gromak glas: „Pokret, budale! Pospite čistu slamu po klupama! Šta to radiš, a? E pa, ili pokupi ili pokrij slamom, nemoj ga ostavljati tu da truli. Dolazi nam Freja, najlepše biće koje postoji, Njordova ćerka. Sigurno ne želi da gleda tako nešto.“

Kroz dvorište je vodila staza od sveže slame, i pošto su izašli iz kočije, preruseni Tor i služavka koja je bila Loki krenuše po slami, zadižući suknje da im se ne vuku po blatu.

Čekala ih je jedna divkinja. Predstavila se kao Trimova sestra; pružila je ruku naniže i vrhovima prstiju uštinula Lokija za lepi obraz, pa čušnula Tora jednim ostrim noktom. „Dakle, ovo je najlepša žena na svetu?”

I nije nešto naročito. A kad je zadigla suknje, učinilo mi se da su joj članci debeli kao omanja debla.“

„Varka svetlosti. Najlepša je od svih bogova“, uglađeno reče curica koja je bila Loki. „Kada skine veo, njena lepota će te oboriti s nogu, kunem ti se. A gde je mladoženja? Gde je svadbena gozba? Ona se ovome toliko radovala, jedva sam uspevala da je obuzdam.“

Sunce je već bilo na zalasku kada ih uvedoše u veliku dvoranu na svadbenu gozbu.

„Šta ako bude hteo da sednem pored njega?“, došapnu Tor Lokiju.

„Moraš šesti pored njega. Tu sedi nevesta.“

„Ali šta ako proba da me uhvati za nogu?“ šapnu Tor očainički.

„Sestu ja između vas“, reče Loki. „Reći ću da je tako kod naš običaj.“

Trim je sedeo u čelu stola, i Loki sede pored njega, a Tor odmah do njega na klupu.

Trim pljesnu rukama, i divovski poslužitelji uđoše. Nosili su pet celih pečenih volova, dovoljno da se nahrane divovi; doneli su i dvadeset celih pečenih lososa, svaki veličine desetogodišnjeg dečaka; takođe su uneli na desetine poslužavnika punih sitnog peciva i kolačića, namenjenih ženama.

Za njima je išlo još pet poslužitelja, a svaki je nosio po celo bure medovine; bačve su bile toliko velike da su ih i divovi nosili s mukom.

„Ovaj obed je namenjen lepotici Freji!“, reče Trim, i možda bi rekao još nešto, ali Tor se već beše bacio na jelo i na piće i bilo bi nepristojno od Trima da govori dok buduća nevesta jede.

Stavili su tacnu peciva ispred Lokija i Tora. Loki je pažljivo izabrao najmanju pirošku. Tor je podjednako pažljivo pokupio sve ostale, i one su uz zvuke mljackanja nestale ispod vela. Druge žene, koje su gladno piljile u pecivo, mrko i razočarano pogledaše lepu Freju.

No lepa Freja još ne beše ni počela s jelom.

Tor je sasvim sam pojeo čitavog vola. Pojeo je sedam celih lososa i nije ostavio ništa izuzev kostiju. Kad god bi doneli pred njega poslužavnik s pecivima, proždrao bi sve piroške i kolačiće, i sve druge žene bi ostale gladne. Povremeno bi

ga Loki šutnuo ispod stola, ali Tor nije obraćao pažnju na udarce nogom i samo je jeo dalje.

Trim kucnu Lokija po ramenu. „Izvini“, reče, „ali lepa Freja je upravo sljuštala treću bačvu medovine.“

„Ne sumnjam“, reče devica koja je bila Loki.

„Neverovatno. Nikad nisam video ženu da jede tako alavo. Nikad nisam video ženu da toliko pojede ili da popije toliko medovine.“

„To se“, kaza Loki, „lako da objasniti.“ On duboko udahnu i pogleda u Tora, koji je upravo usisao u sebe još jednog celog lososa i izvukao lososovu kičmu ispod vela. Kao da gleda mađioničarski trik. Pitao se koje li je lako objašnjenje posredi.

„To joj je već osmi losos“, reče Trim.

„Osam dana i osam noći!“ reče Loki iznenada. „Nije jela osam dana i osam noći, toliko je čeznula da dođe u zemlju divova i vodi ljubav sa svojim novim mužem. Sad kada se našla u tvom prisustvu, konačno opet jede.“ Devica se okrenu Toru. „Što mi je drago što opet jedeš, mila moja!“ reče.

Ispod vela, Tor prostreli Lokija pogledom.

„Treba da je poljubim“, reče Trim.
„Ne bih ti savetovala. Ne još“, kaza Loki, ali Trim se već bio nagnuo i cmoktao je usnama. Jednom ručerdom on posegnu ka Torovom velu. Devica koja je bila Loki pruži ruku da ga zaustavi, ali bilo je prekasno. Trim već beše prestao sa cmoktanjem i uzdrmano beše odskočio unazad.

Trim kucnu devicu koja je bila Loki po ramenu. „Mogu li da popričam s tobom?“ zapita. „Naravno.“

Ustali su i otišli na drugu stranu dvorane.

„Što Freja ima tako... tako zastrašujuće oči?“, zapita Trim. „Kao da u njima gori vatra. Nisu to oči prelepe žene!“

„Naravno da nisu“, ugrađeno reče Loki u devojačkom obličju. „Ne može se to ni očekivati. Nije spavala osam dana i osam noći, silni Trime. Toliko ju je progutala ljubav prema tebi da se nije usuđivala zaspiti, već je umirala da okusi tvoju ljubav. Izgara za tobom u sebi! Eto to joj vidiš u očima. Goruću strast.“

„Ah“, reče Trim. „Tako dakle.“ On se osmehnu i liznu usne jezikom većim od čovečjeg jastuka. „Onda dobro.“

Vratiše se do stola. Trimova sestra je bila sela na Lokijevo mesto, pored Tora, i noktima je kuckala Tora po ruci. „Ako si pametna, daćeš mi svoje prstenje“, govorila je. „Sve svoje lepo zlatno prstenje. U ovom zamku bićeš strankinja. Trebaće ti neko da te pripazi, ili će ti biti poprilično gadno, tako daleko od kuće.“

Imaš toliko prstenja. Daj mi malo, kao nevestinski dar. Kako je lepo, tako crveno i zlatno...”

„Zar nije vreme za venčanje?” zapita Loki.

„Jeste!”, reče Trim. On zagrme iz sveg glasa: „Donesite čekić da osveštamo nevestu! Hoću da se Mjolnir stavi lepoj Freji u krilo. Neka Var, boginja zakletvi između muškaraca i žena, blagoslovi i posveti našu ljubav.”

Četiri diva su morala da nose Torov čekić. Doneli su ga odnekud daleko u dvorani. Na svetlosti vatre tupo se presijavao. S mukom ga staviše Toru u krilo.

„Elem”, reče Trim. „Sada da čujem tvoj divni glas, ljubavi moja, golubice moja, slatkišu moj. Reci mi da me voliš. Reci mi da ćeš mi biti nevesta. Reci mi da mi se zavetuješ onako kako se žene zavetuju muškarcima a muškarci ženama od osvita vremena. Šta kažeš?”

Rukom punom zlatnog prstenja, Tor je držao svoj čekić za dršku. On ga steže da se osnaži. Bio je poznat i ugodno mu je ležao u ruci. On se tada zasmija, duboko i gromko.

„Evo šta kažem”, reče Tor glasom poput groma, „nije trebalo da mi uzimaš čekić”
On udari Trima čekićem, samo jednom, ali i jednom je bilo dovoljno. Džin je pao na pod zastrt slamom i više nije ustao.

Svi divovi i džinovi padali su pod Torovim čekićem; svatovi na venčanju kog neće biti. Čak i Trimova sestra je dobila nevestinski dar kakav nije očekivala.

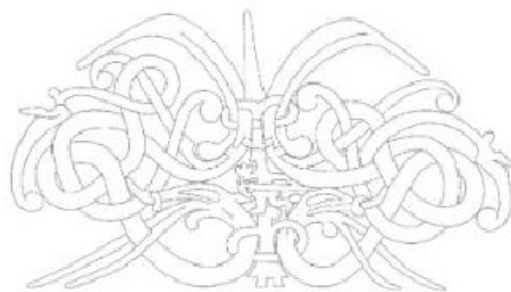
A kada je u dvorani zavladała tišina, Tor pozva: „Loki?”

Loki, koji je bio ispod stola, ispenra se napolje u svom prvobitnom obliku i prelete pogledom po klanici. „No”, reče, „izgleda da si rešio problem.”

Tor je već sa olakšanjem skidao ženske haljine. Samo u košulji, on ustade u prostoriji punoj mrtvih divova.

„Dobro, ovo nije bilo onako rđavo kako sam se plašio”, reče vedro. „Povratio sam čekić. I lepo sam se najeo. Hajdemo kući.”

PESNIČKA MEDOVINA

Pitate li se otkuda dolazi poezija? Odakle nam pesme koje pevamo i priče koje pričamo? Zapitate li se ponekad kako to da pojedinci sanjaju veličanstvene, mudre, divne snove, i iznose ih u svet u vidu poezije, koja se peva i prepričava dokle god sunce izlazi i zalazi, dokle god mesec kopni i raste? Jeste li se pitali nekada zašto neki od nas pišu ili pevaju divne pesme i priče, a neki ne?

Duga je to priča, i nikoga ne prikazuje u povoljnom svetlu; govori o ubistvu i prevari, o lažima i gluposti, zavodjenju i proganjanju. Slušajte.

Počela je nedugo posle osvita vremena, u ratu između bogova: Asi su se borili protiv Vana. Asi su bili ratnički bogovi, bogovi bitke i osvajanja; Vani su bili blaži, božanska braća i sestre koji su davali plodnost tlu i navodili biljke da rastu, ali su neki svejedno bili moćni u tome.

Bogovi Vani i Asi bili su izjednačeni. Nijedna strana nije mogla pobediti u ratu. A pritom, dok su se borili, shvatili su da svakoj strani treba ona druga: nema radosti u smeloj bici ako nemaš divna polja i imanja da te snabdeju za gozbu koja usledi potom.

Sastali su se da pregovaraju o miru, i kada su pregovori bili gotovi, obeležili su primirje tako što je svako od njih, među Asima kao i među Vanima, pljunuo u korito. Kada im se pljuvačka pomešala, pogodba je postala neraskidiva.

Onda su se pogostili. Jelo se, pila se medovina, i bančilo se i šalilo, pričalo, hvalisalo i smejalalo, a vatre su se pretvarale u užareno ugljevlje, sve dok se sunce nije popelo nad obzorje. Onda, kada su Asi i Vani poustajali da krenu, da se zamotaju u krzna i tkanine i izađu u hladnjikavi sneg i jutarnju maglu, Odin reče: „Bilo bi šteta da ostavimo ovu pomešanu pljuvačku ovde.“

Frej i Freja, brat i sestra, bili su predvodnici Vana, koji će odsad pa nadalje živeti sa Asima u Asgardu, kako su uslovi primirja nalagali. Oni klimnuše glavom. „Možemo nešto da napravimo od nje“, reče Frej. „Hajde da napravimo čoveka“, reče Freja i posegnu u korito.

U njenim rukama pljuvačka se preobražavala i poprimala oblik; za nekoliko časaka imala je lik čoveka i stajala je gola pred njima.

„Ti si Kvasir“, reče Odin. „Znaš li ko sam ja?“

„Ti si Odin, vrhovni bog“, reče Kvasir. „Ti si Grimnir i Treći. Imaš i druga imena, previše imena da se ovde navedu, ali ja ih znam sve, i znam pesme i čini i keninge koji s njima idu.“

Kvasir, načinjen združivanjem Asa i Vana, bio je najmudriji bog: koristio je i glavu i srce. Bogovi su se nadmetali ko će mu sledeći postaviti pitanje, a njegovi odgovori uvek su bili mudri. Motrio je ostrim očima i tačno tumačio ono što je video.

Uskoro se Kvasir okrenuo bogovima i rekao: „Sada ću poći na put. Idem da vidim devet svetova, da vidim Midgard. Treba odgovoriti na pojedina pitanja koja nisu još ni postavljena.“

„Ali vratićeš nam se?“, zapitaše oni.

„Vratiću se“, kaza Kvasir. „Čeka me zagonetka mreže, na kraju krajeva, koju jednog dana valja raspetljati.“

„Čega?“, zapita Tor. No Kvasir se samo osmehnu i ostavi bogove da se pitaju šta znače njegove reči, pa ogrnu putni ogrtač i zaputi se duginim mostom iz Asgarda.

Kvasir je išao od grada do grada, od sela do sela. Sretao je svakakve ljude, i bio je dobar prema njima i odgovarao im je na pitanja, a svako mesto gde bi Kvasir zastao stoga je postajalo bolje.

U to doba u tvrđavi pored mora živela su dva tamna vilenjaka. Tamo su bacali čini i bavili se alhemijom. Kao i svi patuljci, pravili su sve i svašta divno i izvanredno, u svojoj radionici i u kovačnici. Ipak, jedno još nisu bili napravili, i bili su opsednuti zamišlju da to učine. Bili su braća i zvali su se Fjalar i Galar.

Kada su čuli da je Kvasir u poseti obližnjem gradu, krenuli su da se upoznaju s njim. Fjalar i Galar zatekli su Kvasira u velikoj gradskoj dvorani kako odgovara na pitanja varošana, na sveopšte divljenje slušalaca. Govorio je ljudima kako da prečišćavaju vodu i kako da prave tkaninu od koprive. Jednoj ženi je rekao ko joj je tačno ukrado nož i zašto. Kad je završio i varošani ga nahranili, priđoše mu patuljci.

„Hteli smo da te pitamo nešto što te niko nikad ranije nije pitao“, rekoše. „Ali to se mora pitati nasamo. Hoćeš li da pođeš s nama?“

„Poći ću“, kaza Kvasir.

Otišli su do tvrđave. Galebovi su kričali, a zamišljeni sivi oblaci bili su iste nijanse kao sivilo talasa. Patuljci su povelili Kvasira u radionicu, duboko iza zidova tvrđave.

„Šta je ovo?“ zapita Kvasir.

„To su korita. Zovu se Son i Bodn.“

„Tako dakle. A šta je ovo iznad njih?“

„Kako si tako mudar a ne znaš to? To je kotao. Zovemo ga Odrerir – onaj koji donosi ushićenje.“

„A eno tamo vam vidim kofe meda koji ste sakupili. Nedozreo je i tečan.“

„Tako je“, reče Fjalar.

Galar je izgledao prezrivo. „Da si onako mudar kako kažu, znao bi šta ćemo te pitati pre nego što te pitamo. I znao bi čemu je sve ovo namenjeno.“

Pomiren sa sudbinom, Kvasir klimnu glavom. „Koliko se meni čini“, reče, „ukoliko ste pametni i pritom zli, mogli ste odlučiti da ubijete gosta i istočite mi krv u korita po imenu Son i Bodn. A onda biste mu podgrejali krv u kotlu Odreriru. A posle toga biste pomešali s njom nedozreli med i pustili da previre sve dok ne postane medovina – najbolja medovina, piće koje će napiti svakoga ko ga ispije, ali takođe i dati svakom ko ga kuša dar poezije i dar učenosti.“

„Pametni smo“, priznade Galar. „A možda bi neko pomislio da smo i zli.“

I sa ovim rečima on prereza Kvasiru grlo, i oni ga obesiše za stopala iznad dva korita, i visio je tu sve dok i poslednja kap krvi nije istekla. Zagrejali su krv i med u kazanu po imenu Odrerir, i činili s njome još ponešto što su zamislili. Dodali su u nju bobice i promešali štapom. Krčkala je, a onda je prestala da krčka, i obojica su srknula i zasmejala se; oba brata našla su u sebi poeziju koja nikad ranije ne beše izbila na videlo.

Sutradan ujutru došli su bogovi. „Tražimo Kvasira“, rekli su. „Poslednji put je viđen s nama.“

„Da“, rekoše patuljci. „Došao je ovamo s nama, ali kada je shvatio da smo samo patuljci, glupavi i lišeni svake mudrosti, zadavio se sopstvenim znanjem. Eh, da smo samo stigli nešto da ga pitamo.“

„Umro je, kažete?“

„Da“, rekoše Fjalar i Galar, i dadoše bogovima Kvasirovo beskrvno telo da ga vrate u Asgard radi božanske sahrane i možda (jer bogovi nisu kao ostali i smrt za njih nije uvek trajna) radi kasnijeg povratka.

I tako su patuljci sada imali medovinu mudrosti i poezije, i svako ko je želeo da je kuša morao ju je izmoliti od patuljaka. No Galar i Fjalar davali su medovine samo onima koji bi im se dopadali, a nije im se dopadao niko osim njih samih.

Svejedno, pojedincima su ponešto dugovali. Divu Gilingu, na primer, i njegovoj ženi: patuljci su ih pozvali u tvrđavu u posetu, i jednog zimskog dana ovi dodoše.

„Hajdemo na veslanje u čamcu“ rekoše patuljci Gilingu.

Div je bio težak i čamac je imao dubok gaz; patuljci odveslaše pravo na stenje koje je štrcalo tik ispod površine. Ranije im je čamac uvek spokojno plovio iznad stena. Ovog puta ne. Udario je o stene, prevrnuo se, i div je pao u more.

„Doplivaj do čamca“, dovikivala su braća Gilingu.

„Ne umem da plivam“, reče on, i to je bilo poslednje što je rekao, pošto mu talas napuni otvorena usta slanom vodom, i on glavom lupi o stenje i začas nestade s vidika.

Fjalar i Galar obrnuše čamac i vratiše se kući.

Gilingova žena ih je čekala.

„Gde mi je muž?“ upita ona.

„On?“ kaza Galar. „Ma, on je mrtav.“

„Udavio se“, dodade Fjalar usrdno.

Na ovo divova žena poče jaukati i jecati kao da joj se svaki krik otkida s duše. Dozivala je mrtvog muža i klela se da će ga uvek voleti, plakala je, kukala i jecala.

„Pst!“, reče Fjalar. „Od tvog jecanja i kukumavčenja bole me uši. Vrlo je glasno. Verovatno zato što si div.“

No divova žena samo je jecala još glasnije.

„Evo“, reče Fjalar. „Je li ti bilo lakše ako ti pokažemo gde ti je muž umro?“

Ona šmrcnu i klimnu glavom; i dalje je plakala, narikala i jaukala za mužem, koji joj se nikad neće vratiti.

„Stani eno tamo i pokažemo ti“, reče Fjalar i ukaza joj tačno na mesto gde treba da stane. Kroz velika vrata, pa tačno ispod zida tvrđave. I on klimnu glavom bratu, koji otrčkara uz stepenice i pope se na zidine iznad nje.

Dok je Gilingova žena prolazila kroz vrata, Galar joj baci ogroman kamen na glavu i ona pade, napola smrvljene glave.

„Alal ti vera“, reče Fjalar. „Dosadila mi je više ona grozna buka.“

Gurnuli su ženino beživotno telo sa stenja u more. Prsti sivih talasa odvukli su ga od njih, i Gilingova žena i Giling ponovo su se susreli u smrti.

Patuljci su slegnuli ramenima; smatrali su da su izuzetno oštroumni, u svojoj tvrđavi kraj mora.

Svake noći su pili medovinu poezije i jedan drugom recitovali veličanstvene i divne stihove, smišljali silne sage o smrti Gilinga i Gilingove žene, i pripovedali ih s krova svoje tvrđave; naposljetku, svake noći bi zaspali, obesvešćeni, i budili se tamo gde su sinoć seli ili se srušili.

Jednog dana su se probudili kao i obično, ali se nisu probudili u tvrđavi.

Probudili su se na dnu svog čamca, a div kog nisu prepoznali veslao je, usmeravajući čamac među talase. Nebo se tamnelo od olujnih oblaka, a more je bilo crno. Valovi su bili visoki i uzburkani, a slana voda pljuskala je preko bokova patuljačkog čamca i kvasila ih.

„Ko si ti?“, zapitaše patuljci.

„Ja sam Sutung“, reče div. „Čujem da ste se pred vetrom, talasima i svetom hvalisali da ste mi ubili oca i majku.“

„Aha“, reče Galar. „Je l' to objašnjava zašto si nas vezao?“

„Objašnjava“, reče Sutung.

„Možda nas vodiš na neko divno mesto“, reče Fjalar s nadom u glasu, „gde ćeš nas odvezati i gde ćemo se gostiti i piti, smeјati se i postati najbolji prijatelјi.“

„Ne bih rekao“, kaza Sutung.

Bila je oseka. Stenje je štrcalo iz vode. Beše to isto ono stenje zbog kog se tokom plime patulјački čamac prevrnuo, zbog kog se Giling udavio. Sutung je uzeo patulјke jednog po jednog, odigao ih s dna čamca i spustio ih na stenje.

„Kad dođe plima, stenje će prekriti voda“, reče Fjalar. „Ruke su nam vezane za leđima. Ne možemo da plivamo. Ako nas ostaviš ovde, nesumnјivo ćemo se udaviti.“

„To mi svakako i jeste namera“, reče Sutung. Tada se po prvi put osmehnuo. „A dok se davite, ja ću sedeti u ovom vašem čamcu i gledaću more kako vas uzima k sebi. Onda ću se vratiti kući u Jotunheim i reći ću bratu Baugiju i ćerki Gunlod kako ste umrli: i smatraćemo da smo valјano osvetili moju majku i oca.“

More je počelo da narasta. Prekrilo je patulјcima stopala, a onda im došlo sve do pupka. Uskoro su patulјačke brade plutale u peni, a u očima im se videla panika.

„Poštedi nas!“ vikali su.

„Kao što ste mi vi poštedeli majku i oca?“

„Daćemo ti nadoknadu za njihovu smrt! Nadomestićemo ti sve! Platićemo!“

„Sumnјam da vi patulјci posedujete išta što bi mi moglo predstavljati nadoknadu za smrt roditelјa. Ja sam bogat div. Imam mnogo slugu u svom planinskom utvrđenju i sve blago o kom bih mogao sanјati. Imam zlata i dragog kamenja, dovolјno gvožđa da načinim hiljadu mačeva. Gospodarim moćnim čarolijama. Šta biste mi mogli dati što već nemam?“, upita Sutung.

Patulјci ne rekoše ama baš ništa.

Talasi su se dizali i dalje.

„Imamo medovinu, medovinu poezije“, promuca Galar kada ga voda okrznu po usnama.

„Napravljenu od krvi Kvasira, najmudrijeg među bogovima!“, viknu Fjalar. „Dva korita i kazan, sve puno do vrha! Niko je nema osim nas, niko na celom svetu!“

Sutung se počea po glavi. „Moram da razmislim. Moram da razmotrim. Moram da odvagam.“

„Nemoj razmišljati. Ako budeš razmišljao, udavićemo se!“ viknu Fjalar, trudeći se da nadjača tutnjavu talasa.

Plima se dizala. Talasi su pljuskali patuljcima preko glave, a oni su hvatali vazduh i oči su im bile okrugle od straha kada div Sutung pruži ruku i diže prvo Fjalar a a onda i Galara iz valova.

„Medovina poezije će biti prigodna naknada. Cena je poštena, ako pridodate još ponešto, a patuljci sigurno imaju još ponešto. Poštedeću vam život.“

Još vezane i natopljene, on ih baci na dno čamca, gde su se neugodno vrpoljili nalik na par bradatih jastoga, pa odvesla na obalu.

Sutung je uzeo medovinu koju su patuljci napravili od Kvasirove krvi. Uzeo im je i druge stvari, i otišao je odatle, i ostavio je za sobom patuljke, koji su, kad se sve sabere, imali sreće što su izvukli živu glavu.

Fjalar i Galar pričali su ljudima koji bi navratili u tvrđavu kako je Sutung rđavo postupio prema njima. Pripovedali su ovu priču na pijaci kada su sledeći put otišli da trguju. Pripovedali su je kada je u blizini bilo gavranova.

U Asgardu, na svom visokom prestolu, sedeo je Odin, a njegovi gavranovi Hugin i Munin šaputali su mu šta su sve videli i čuli u svojim lutanjima po svetu. Kada je čuo priču o Sutungovoj medovini, Odinovo oko sevrnu.

Ljudi koji su čuli priču nazivali su medovinu poezije „patuljačkim brodom“ pošto je spasla Fjalara i Galara sa stenja i bezbedno ih dovela kući; nazivali su je Sutungovom medovinom; nazivali su je tečnošću iz Odrerira ili Bodna ili Sona.

Odin je slušao reči svojih gavranova. On naloži da mu donesu ogrtač i šešir. Poslao je po bogove i rekao im da pripreme tri ogromna drvena korita, najveća koja mogu napraviti, i da ih postave na kapije Asgarda. Saopštio je bogovima kako odlazi od njih da bi hodio po svetu, i možda će se malo zadržati.

„Poneću sa sobom dve stvari“, reče Odin. „Treba mi brusni kamen, da njime oštirim sečivo. Najbolji koji imamo. I želim burgiju zvanu Rati.“ *Rati* znači burgija, i Rati je bila najbolja burgija koju su bogovi posedovali. Mogla je da burgija duboko, da buši i najtvrđi kamen.

Odin baci brusni kamen u vazduh, pa ga uhvati i stavi ga u torbicu za pojasom zajedno s burgijom. Onda ode.

„Pitam se šta li će da radi“, reče Tor.

„Kvasir bi znao“, reče Frig. „On je znao sve.“

„Kvasir je mrtav“, kaza Loki. „A ako mene pitate, nit me je briga kud sveotac ide, niti zašto.“

„Odoh ja da pomognem pri pravljenju drvenih korita koja je sveotac tražio“, reče Tor.

Sutung je dao dragocenu medovinu svojoj kćeri Gunlod, da je čuva u središtu planine po imenu Hnitbjorg, u srcu zemlje divova. Odin nije otišao do planine. Umesto toga se zaputio pravo na zemljoradničko imanje Sutungovog brata Baugija.

Bilo je proleće i po livadama beše narasla visoka trava, namenjena da se pokosi i pretvori u seno. Baugi je imao devet robova, divova kao i on sam, i oni su kosili travu za seno ogromnim kosama; svaka kosa bila je velika kao omanje drvo.

Odin ih je posmatrao. Kada je sunce bilo u zenitu, zastali su s radom i uzeli da jedu; Odin se došćeka do njih i reče: „Gledao sam vas kako radite. Recite mi, zašto vas gospodar pušta da kosite travu tako tupim kosama?“

„Sečiva nam nisu tupa“, каза jedan radnik.

„Kako to misliš?“ zapita drugi. „Naša su sečiva najoštrija.“

„Da vam pokažem šta sve može dobro naoštreno sečivo“, reče Odin. On uze brusni kamen iz torbice za pojasom i prevuče njime duž sečiva jedne kose, pa druge, i tako sve dok se svako sečivo nije presijavalo na suncu. Divovi su nezgrapno stajali oko njega i posmatrali ga kako radi. „E sad“, reče Odin,

„isprobajte ih.“

Divovski robovi zamahivali su kosama po livadskoj travi i zviždali ili uzvikivali od zadovoljstva. Sečiva su bila tako oštra da košenje trave nije zahtevalo nikakav napor. Klizila su i kroz najdeblje stabljike, ne nailazeći na otpor.

„Ovo je divno!“ rekoše oni Odinu. „Možemo li da otkupimo brusni kamen od tebe?“

„Da ga otkupite?“ reče sveotac. „Ne dolazi u obzir. Hajde da uradimo nešto pravičnije i zabavnije. Dođite svi ovamo. Stanite u grupu, i svako neka čvrsto drži kosu. Zbijte se.“

„Ne možemo se zbiti više od ovoga“, reče jedan robovski div. „Kose su veoma oštre.“

„Mudri ste“, reče Odin. On diže brusni kamen. „Reći ću vam ovo. Ko ga uhvati, biće njegov i samo njegov!“ i s tim rečima on baci brusni kamen u vazduh.

Devet džinova skoči na brusni kamen, koji je padao; svako je posezao slobodnom rukom, i nije obraćao pažnju na kosu koju je držao (a sečiva svih kosa bio je naoštrio sveotac svojim brusnim kamenom, izbrusivši ih do savršene oštine).

Skakali su i posezali, a sečiva su se svetlucala na suncu.

Usledio je vodoskok, šikljanje grimiza na suncu, i tela robova su se stropoštala; u trzajima, jedno po jedno su popadala na sveže pokošenu travu.

Odin je koraknuo preko divovskih tela, uzeo brusni kamen bogova, i vratio ga u torbicu za pojasom.

Svaki od devet robova umro je grkljana prerezanog susedovim sečivom.

Odin je otišao u dvoranu Baugija, Sutungovog brata, i zamolio za prenoćište. „Zovu me Bolverk“, rekao je Odin.

„Bolverk“, reče Baugi. „Sumorno ime. Znači počinilac užasa‘.“

„Samo u očima neprijatelja“, reče osoba koja se nazivala Bolverk. „Moji prijatelji cene moja dela. Mogu da radim za devetoricu, i to neumorno i bez žalopojki.“

„Prenoćište ćeš da dobiješ“, reče Baugi i uzdahnu. „Ali došao si k meni žalosnog dana. Juče sam bio bogat čovek s mnogo njiva, i mnogo robova da seju i žanju, da rade i grade. Noćas još imam njive i životinje, ali sve sluge su mi mrtve. Pobile su se međusobno. Ne znam zašto.“

„Uistinu žalostan dan“, reče Bolverk, koji je bio Odin. „Zar ne možeš da nađeš druge radnike?“

„Ne ove godine“, uzdahnu Baugi. „Već je proleće. Dobri radnici već služe mog brata Sutunga, a ionako retko ko prođe ovuda. Ti si prvi putnik koji mi je zatražio prenoćište i gostoprimstvo posle mnogo godina.“

„I imaš sreće što jesam. Jer mogu da radim za devetoricu.“

„Nisi div“, reče Baugi. „Malen si čovečuljak. Kako da obaviš posao ijednog mog slugu, a kamoli njih devetorice?“

„Ako ti ne obavim posao za devetoricu“, reče Bolverk, „ne moraš mi platiti. Ali ako uspem...“

„Da?“

„Čak i mi u dalekim predelima čuli smo za izuzetnu medovinu tvog brata Sutunga. Kažu da donosi poetski dar svakom ko je pije.“

„Istina je. Sutung kao mlad nije bio pesnik. Ja sam bio pesnik u porodici. Ali otkako se vratio i doneo patuljačku medovinu, postao je pesnik i sanjalica.“

„Ako bih radio za tebe, sejao, gradio i žeo za tebe, i obavio posao tvojih mrtvih slugu, voleo bih da okusim medovinu tvog brata Sutunga.“

„Ali...“ Baugi nabra čelo. „Ali nije moja, pa da ti je dam. Sutungova je.“

„Šteta“, reče Bolverk. „Onda, srećno ti bilo sa ovogodišnjom žetvom.“

„Čekaj! Istina, nije moja. Ipak, ako uradiš to što kažeš, poći ću s tobom Sutungu. I od sveg srca ću ti pomoći da okusiš medovinu.“

„Onda smo se“, reče Bolverk, „dogovorili.“

Nikad nijedan radnik nije bio tako marljiv kao Bolverk. Obrađivao je zemlju vrednije od dvadesetorice, a kamoli devetorice. Sam-samcit se starao o životinjama.

Sam-samcit je požeo letinu. Obrađivao je zemlju, a zemlja mu je uzvraćala hiljadostruko.

„Bolverk“, reče Baugi kada se prva zimska izmaglica dovaljala s planina, „ime ti ne pristaje. Jer nisi činio ništa osim dobra.“

„Jesam li radio za devetoricu?“

„Jesi, puta još devet.“

„Hoćeš li mi onda pomoći da okusim Sutungovu medovinu?“

„Hoću.“

Sutradan ujutru su ustali rano, i hodali su, hodali i hodali, i do uveče su ostavili za sobom Baugijevu zemlju i stigli do Sutungove, na ivici planina. Dok se spustila noć, stigli su u Sutungov ogromni dvor.

„Pozdravljam te, Sutung, brate moj“, reče Baugi. „Ovo je Bolverk, moj letošnji sluga i prijatelj.“ I on ispriča Sutungu šta se dogovorio s Bolverkom. „Dakle, kao

što vidiš“, zaključio on, „moram te zamoliti da mi daš malo poetske medovine.“
Sutungove oči bile su kao opijci leda. „Ne“, reče bez daljeg.

„Ne?“, kaza Baugi.

„Ne, ne dam ni kap medovine. Ni jednu jedinu kap. Čuvam je na sigurnom, u koritima Bodnu i Sonu i u kazanu Odreriru. Korita su duboko pod planinom Hnitbjorg, koja se otvara samo na moju zapovest. Čuva je moja kći Gunlod. Ovaj tvoj sluga ne može da je proba. A ni ti.“

„Ali“, reče Baugi, „bila je to krvna naknada za smrt naših roditelja. Zar ne zaslužujem ni najmanju količinu, da pokažem Bolverku da sam častan div.“

„Ne“, reče Sutung. „Ne zaslužuješ.“

Oni odoše iz dvora.

Baugi je bio neutešan. Išao je pogrbljenih pleća i oklembešenih usana. Na svakih nekoliko koraka, Baugi se izvinjavao Bolverku. „Nisam mislio da će mi brat biti tako nerazuman“, rekao bi.

„Zaista je nerazuman“, reče Bolverk, koji je bio prurušeni Odin. „Ali ti i ja možemo da mu priredimo smicalicu-dve, pa da ubuduće ne bude tako ohol i pun sebe. Da sledeći put posluša brata.“

„Mogli bismo“, reče div Baugi i malo se uspravi, a uglovi usana mu se stegoše u nešto gotovo nalik na osmeh. „Šta ćemo da uradimo?“

„Prvo ćemo se“, reče Bolverk, „popeti na Hnitbjorg, planinu sudarajućeg stenja.“

Zajedno su se popeli uz Hnitbjorg; div je išao prvi, a Bolverk, u poređenju s njim mali kao lutka, nije zaostajao. Pentrali su se stazama planinskih ovaca i koza, a onda se verali uz stenje sve dok se nisu obreli visoko na planini. Prvi zimski snegovi već su bili pali na led koji se nije otopio još od prethodne zime. Čuli su zvižduke vetra na planini. Čuli su ptičje krike daleko dole. I čuli su još nešto.

Šum je ličio na ljudski glas. Činilo se da dolazi iz planinskog stenja, ali uvek je bio dalek, kao da dopire iz unutrašnjosti same planine.

„Šta se to čuje?“, zapita Bolverk.

Baugi se namršti. „Zvuči kao pevanje moje nećake Gunlod.“

„Onda ćemo se ovde zaustaviti.“

Iz kožne torbice za pojasom Bolverk izvuče burgiju po imenu Rati. „Evo“, reče. „Ti si div, velik si i snažan. Zašto ne bi ovom burgijom probušio planinu?“

Baugi uze burgiju. Osloni je o planinsku padinu i poče da uvrće. Vrh burgije zarivao se u obronak kao vadičep u meku plutu. Baugi je obrtao i obrtao bez prestanka.

„Gotovo“, kaza Baugi. Izvuče burgiju.

Bolverk se nagnu nad rupu koja je ostala za burgijom i dunu u nju. Čepke kamena i prašina poleteše mu u lice. „Upravo sam saznao dve stvari“, reče Bolverk.

„Koje to?“ zapita Baugi.

„Da nismo još probili planinu“, reče Bolverk. „Moraš bušiti dalje.“

„To je samo jedna stvar“, kaza Baugi. Ipak, Bolverk ne reče ništa više na tom visokom planinskom obronku, gde su ih ledeni vetrovi grebali i grabili. Baugi opet gurnu burgiju Rati u rupu i poče da je obrće.

Već se smrkavalo kada je Baugi još jednom izvadio burgiju iz rupe. „Prodrla je u unutrašnjost planine“, kaza.

Bolverk ne reče ništa, ali blago dunu u rupu, i ovog puta opiljci stene poleteše unutra.

Dok je duvao, bio je svestan da mu nešto prilazi s leđa. Bolverk se onda preobrazi: pretvori se u zmiju i oštra burgija zari se tamo gde mu se do maločas nalazila glava.

„Drugo što sam saznao kada si me lagao“, prosikta zmija Baugiju, koji je zaprepašćeno stajao, držeći burgiju kao oružje, „jeste da ćeš me izdati.“ I uz trzaj repom, zmija nestade u rupu u obronku planine.

Baugi opet zamahnu burgijom, ali zmija beše iščezla, i on ljutito zavitle bušilicu, baci je od sebe i začu kako je zazveketala po kamenju negde dole. Razmišljao je da se vrati u Sutungovu dvoranu i, kada se nađe tamo, saopšti bratu

kako je pomogao moćnom čarobnjaku da se popne uz Hnitbjorg, pa mu čak pomogao i da uđe unutra. Zamišljao je kako će se Sutung postaviti kada čuje novosti.

A onda je, pognutih ramena i oklembešenih usana, Baugi sišao niz planinu i otklipsao je kući, na sopstveno ognjište i u sopstveni dom. Ma šta se ubuduće desilo njegovom bratu ili bratovljevoj dragocenoj medovini, to nema nikakve veze s njim.

Bolverk je u zmijskom obliku otklizio kroz rupu u planini sve do kraja tunela, i na kraju se obreo u ogromnoj pećini.

Pećinu su osvetljavali kristali hladnog sjaja. Odin se iz zmijskog obličja vratio u čovečje, i poprimio ne samo lik čoveka već ogromnog čoveka divovske veličine, i dobro građenog. Onda je pošao napred, prateći zvuke pesme.

Gunlod, Sutungova ćerka, stajala je u pećini pred zaključanim vratima iza kojih su se nalazila korita po imenu Son i Bodn, kao i kotao Odrerir. U rukama je držala oštar mač i pevala za sebe dok je stajala.

„Pozdravljam te, hrabra device!“, reče Odin.

Gunlod se zapiljila u njega. „Ne znam ko si“, reče. „Reci mi svoje ime, strance, i daj mi razloga da te ostavim u životu. Ja sam Gunlod, čuvarica ovog mesta.“

„Ja sam Bolverk“, kaza Odin, „i zaslužujem smrt, znam, što sam se usudio da dođem ovamo. Ipak, nemoj dići ruku na mene, daj da te prvo pogledam.“

Gunlod reče: „Moj otac Sutung me je ovde postavio da stražarim, da štitim poetsku medovinu.“

Bolverk slegnu ramenima. „Šta mene briga za poetsku medovinu? Došao sam samo zato što sam čuo za lepotu, hrabrost i vrlinu Gunlod, Sutungove kćeri. Rekao sam sebi: 'Ako te samo pusti da jepogledaš, biće to vredno truda. Ukoliko je, naravno, onoliko lepa kako priče kažu.' Eto, to sam pomislio.“

Gunlod je piljila u zgodnog diva pred sobom. „I je li bilo vredno truda, Bolverk, čoveče na samrti?“

„I te kako“, kaza joj on. „Jer lepša si nego što kaže ijedna priča koju sam čuo, ijedna pesma koju bi bard mogao spevati. Lepša si od planinskog vrha, lepša od lednika, lepša od livade pod sveže napadalim snegom u zoru.“

Gunlod obori pogled i obrazi joj se zarumeneše.

„Smem li da sednem pored tebe?“ zapita Bolverk.

Gunlod ćutke klimnu glavom.

Imala je hrane, tu pod planinom, i pića, pa su jeli i pili.

Nakon jela, nežno su se ljubili u tami.

Nakon ove razmene nežnosti, Bolverk tužno reče: „Voleo bih da okusim medovinu iz korita zvanog Son.

Onda bih mogao da spevam istinitu pesmu o tvojim očima, i svi bi je pevali kada požele da pevaju o lepoti.“

„Jedan gutljaj?“, zapita ona.

„Tako mali gutljajčić da niko ne bi ni znao“, reče on. „Ipak, ne žurim ja. Ti si mi važnija. Dođi da ti pokažem koliko si mi važna.“

I on je privuče k sebi.

Vodili su ljubav u tami. Kada su završili i zajedno ležali sklopčani, gole kože uz kožu, i šapatom tepali jedno drugom, Bolverk žalostivo uzdahnu.

„Šta je bilo?“ upita Gunlod.

„Voleo bih da posedujem veštinu da ti opevam usne: koliko su meke, koliko su bolje od usana svih drugih devojaka. To bi, mislim, bila odlična pesma.“

„Stvarno šteta“, složi se Gunlod. „Jer usne su mi vrlo privlačne. Često pomislim da su mi one najlepša crta.“

„Možda, ali imaš toliko savršenih crta, teško je izabrati najbolju. Ipak, ako bih mogao samo malčice da okusim iz korita po imenu Bodn, poezija bi mi prodrla u dušu i mogao bih spevati pesmu o tvojim usnama koja bi opstala na svetu sve dok vuk ne pojede sunce.“

„Ali samo *malčice*“, reče ona, „jer bi se otac baš rasrdio ako pomisli da delim njegovu medovinu svakom zgodnom neznancu koji prodre u ovu planinsku tvrđavu.“

Šetali su se kroz pećine držeći se za ruke i povremeno se ovlaš dodirujući usnama. Gunlod je pokazala Bolverku vrata i prozore koji su se otvarali iznutra u planini, a kroz koje je Sutong slao hranu i piće, no Bolverk kao da nije obraćao pažnju; objasnio je da ga ne zanima ništa izuzev Gunlod, ili njenih očiju, usana ili prstiju, ili njene kose. Gunlod se zasmeha i reče mu da sigurno ne govori ozbiljno sve te lepe reči, i svakako ne želi opet da vodi ljubav s njom.

On joj je ućutkao usne svojima, i opet su vodili ljubav.

Kada su oboje bili savršeno zadovoljni, Bolverk zaplaka u tami.

„Šta je bilo, ljubavi moja?“, zapita Gunlod.

„Ubij me“, jecao je Bolverk. „Ubij me odmah! Jer nikad neću biti u stanju da napišem pesmu o savršenstvu tvoje kose i kože, o zvuku tvog glasa, o dodiru tvojih prstiju. Gunlodinu lepotu je nemoguće opisati.“

„Ih“, reče ona, „sigurno nije lako spevati takvu pesmu, ali sumnjam da je nemoguće.“

„Možda...“

„Da?“

„Možda bih, ako samo malo srknem iz kotla Odrerira, stekao lirsku veštinu da prenesem tvoju lepotu budućim pokolenjima“, predloži on i prestade s jecajima.

„Da, možda i bi. Ali morao bi to da bude *najsićušniji* od svih sićušnih gutljaja...“

„Pokaži mi kotao, i ja ću tebi pokazati koliko majušan gutljaj mogu otpiti.“

Gunlod otključa vrata; za nekoliko časaka ona i Bolverk stajali su pred kazanom i dvama koritima. Miris poetske medovine bio je opojan u vazduhu.

„Samo sasvim sićušan gutljajčić“, reče mu ona. „Za tri pesme o meni koje će odjekivati vekovima.“

„Naravno, draga moja.“ Bolverk se iskezi u tami. Da je tada gledala u njega, znala bi da nešto nije kako treba.

Prvim gudjajem ispio je svaku kap iz kazana Odrerira.

Drugim je iskapio korito po imenu Bodn.

Trećim je ispraznio korito zvano Son.

Gunlod nije bila glupa. Shvatila je da ju je izdao, i napala ga je. Bila je snažna i

brza, ali Odin se nije zadavao radi borbe. Pobegao je. Zatvorio je vrata za sobom i zaključao je unutra.

Za tren oka je postao ogroman orao. Odin zakriča i zalepeta krilima; planinska vrata se otvoriše, i on se vinu u nebo.

Gunlodina vriska probadala je svitanje.

U svome domu, Sutung se probudi i istrča napolje. Pogleda uvis, vide orla i shvati šta se dogodilo. I Sutung se preobrazi u orlovsko obličje.

Dva orla su letela tako visoko da su s tla ličila na dve sasvim sitne tačkice na nebu. Letela su tako brzo da im je let zvučao kao rika orkana.

U Asgardu Tor reče: „Vreme je.“

On izvuče tri ogromna drvena korita u dvorište.

Bogovi Asgarda posmatrali su orlove kako jure nebom prema njima. Bilo je za dlaku. Sutung je bio brz, i bio je Odinu za petama; kljunom je gotovo dodirivao Odinova repna pera kada su stigli u Asgard.

Kada se Odin približio dvoru, on poče da pljuje; iz kljuna mu šiknu vodoskok medovine, prvo u jedno korito, zatim u sledeće, kao kad ptičji otac donosi ptićima hranu.

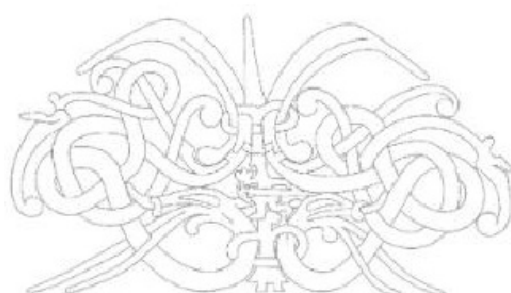
Otada znamo da ljudi koji umeju da stvaraju čarolije rečima, koji umeju da spevaju pesme i smisle sage i izatkaju priče, jesu okusili poetsku medovinu. Kada čujemo valjanog pesnika, kažemo da je kušao Odinov dar.

Eto. To je priča o medovini poezije, i kako je ona dospela u svet. Priča je puna beščašća i obmana, mučkog ubistva i prevare. Ipak, nije to baš cela priča. Ostalo je još jedno da vam ispričam. Oni osetljiviji među vama neka zapuše uši, ili neka ne čitaju dalje.

Evo šta je poslednje, i sramno je to priznati. Kada je sveotac u orlovskom obličju gotovo stigao do korita, sa Sutungom za petama, Odin je štrcnuo malo medovine iz zadnjice; mokri, kapljavi prdež sastavljen od smrdljive medovine pljusnuo je Sutunga pravo u lice, zaslepio je diva i skrenuo ga sa Odinovog traga.

Niko, ni tada ni sada, nije hteo da pije medovinu koja je izašla iz Odinovog dupeta. Ipak, kad god čujete loše pesnike kako recituju lošu poeziju punu glupavih poređenja i ružnih rima, znaćete koju su medovinu oni kušali.

TOROVO PUTOVANJE U ZEMLJU DIVOVA

I

Tjalfi i njegova sestra Roskva živeli su sa ocem Egilom i majkom na imanju na ivici divljine. Kad prođete njihovo imanje, nailazili biste na čudovišta, divove i vukove, i mnogo puta je Tjalfi upao u nevolje i morao je brzo trčati kako bi im uinakao. Umeo je da trči brže od svega i svakoga na svetu. Zahvaljujući životu na ivici divljine, Tjalfi i Roskva bili su navikli na kojekakva čuda i čudnovata dešavanja.

Ništa nije bilo tako čudno, međutim, kao dan kada su im na imanje stigla dva posetioca iz Asgarda, Loki i Tor, u dvokolicama s dva upregnuta ogromna jarca – Škripalom i Škrgutalom, kako ih je Tor zvao. Bogovi su zahtevali prenoćište i hranu. Bili su ogromni i silni.

„Nemamo hrane za takve poput vas“, izvinjavala se Roskva. „Imamo povrća, ali zima je teška, i nije nam ostalo čak ni pilića.“

Tor nešto progundā. Onda uze nož i ubi oba svoja jarca. Odra im kožu. Stavi ih u ogroman kazan okačen nad vatrom dok je Roskva s majkom sekla zimsku zalihu povrća i dodavala je u lonac.

Loki odvede Tjalfija u stranu. Dečak se plašio Lokija; plašio se zelenih očiju, usana u ožiljcima, osmeha. Loki reče: „Znaš, za mladića nema bolje hrane od srži kostiju onih jaraca. Kakva šteta što je Tor uvek svu zadrži za sebe. Ako hoćeš da porasteš i budeš jak kao Tor, treba da pojedješ srž iz ovih jarećih kostiju.“

Kada je hrana bila spremna, Tor uze celog jarca kao svoju porciju, i ostavi meso drugog jarca za ostalih petoro.

Prostro je jareću kožu na zemlju, i dok je jeo, bacao je kosti na nju. „Vi stavljajte kosti na drugu kožu“, reče im on. „I nemojte ih lomiti ili žvakati. Jedite samo meso.“

Mislite da vi jedete brzo? Trebalo je da vidite Lokija kako ždere. Jednog trenu je pred njima bilo hrane, već sledećeg nije, a on je brisao usne nadlanicom.

Ostatak ljudi jeo je sporije. Ipak, Tjalfi nije mogao zaboraviti Lokijeve reči, i kada je, nagnan zovom prirode, Tor otišao od stola, Tjalfi uze nož, rascepi jednu jareću nožnu kost i pojedje malo srži. Slomljenu kost je spustio na jareću kožu i prekrpio je neoštećenim kostima a da ga niko nije video.

Te noći svi su spavali u gozbenoj dvorani.

Ujutru Tor prekri kosti jarećim kožama. Uze čekić Mjolnir i diže ga visoko. Reče: „Škripalo, budi ceo.“ Munja sevnu: Škripalo se proteže, zameketa, i poče da

pase. Tor reče: „Škrgutalo, budi ceo“, i Škrgutalo učini isto. A onda posrnu i nezgrapno dohrama do Škripala; meketao je piskutavo, kao da ga nešto boli.

„Škrgutalu je slomljena zadnja noga“ reče Tor. „Donesite mi parče drveta i tkaninu.“

Napravio je daščice za jarčevu nogu i previo je. A kada je završio, pogleda u porodicu; Tjalfiju se činilo da nikad ne beše video nešto toliko strašno kao Torove zažarenocrvene oči. Torova pesnica obujmi dršku čekića. „Neko od vas je slomio tu kost“, reče ovaj glasom nalik na grmljavinu. „Dao sam vam hrane i tražio od vas samo jedno, a vi ste me svejedno izdali!“

„Ja sam“, reče Tjalfi. „Ja sam slomio kost.“

Loki se trudio da izgleda ozbiljno, ali svejedno mu se smešio brk. Ovaj osmeh nije ulivao poverenje.

Tor odmeri čekić u ruci. „Trebalo bi da uništim čitavo imanje“, progundā; Egil je izgledao uplašeno, a Egilova žena se rasplaka. Onda Tor reče: „Dajte mi jedan razlog da ne pretvorim celo ovo mesto u krš.“

Egil je ćutao. Tjalfi ustade. „Nema ovo nikakve veze s mojim ocem. Nije znao šta sam uradio. Kazni mene, ne njega. Pogledaj me; stvarno sam brz trkač. Mogu sve da naučim. Ostavi mi roditelje u miru. Pocu ti sluga.“

Njegova sestra Roskva ustade. „Ne ide on nikud bez mene“, kaza. „Ako uzmeš njega, uzimaš nas oboje.“

Tor je razmišljao časak. Onda: „Dobro. Za sada ćeš ti, Roskva, ostati ovde i staraćeš se o Škripalu i o Škrgutalu dok Škrgutalu zaceli noga. Kad se vratim, doći ću po sve troje.“ On se okrenu Tjalfiju. „A ti ćeš sa mnom i Lokijem. Idemo u Utgard.“

II

Kada se prođe imanje, ceo svet činila je divljina. Tor, Loki i Tjalfi putovali su na istok, prema Jotunhejmu, domu divova, i prema moru.

Što su istočnije išli, to je postajalo hladnije. Studeni vetrovi su crpli iz njih svu toplotu. Nedugo pre zalaska sunca, za videla, potražili su nekakvo sklonište za tu noć. Tor i Tjalfi nisu našli ništa. Loki je najduže ostao odsutan. Vratio se zbunjenog izraza lica. „Onamo je neka čudna kuća“, reče.

„Kako to misliš, čudna?“, zapita Tor.

„Čini je samo jedna ogromna soba. Nema prozora, i dovratka je neopisivo velik, ali nema vrata. Kao neka ogromna pećina.“

Hladni vetar im je ledio prste i štipao obraze. Tor reče: „Pogledajmo.“

Glavna prostorija protezala se u daljinu. „Tamo pozadi možda ima zveri ili čudovišta“, reče Tor. „Hajde da se smestimo kod ulaza.“

Upravo su to i uradili. Sve je izgledalo kako je Loki i opisao – ogromna zgrada, jedna ogromna dvorana, s dugačkom sobom s jedne strane. Pokraj ulaza su zapalili vatru i spavali su oko sat vremena, sve dok ih nije probudio nekakav zvuk.

„Šta je to?“ zapita Tjalfi.

„Zemljotres?“ reče Tor. Tlo je podrhtavalo. Začu se nekakva rika. Možda je posredi bio vulkan, ili lavina ogromnog kamenja, ili stotinu razjarenih medveda.

„Ne bih rekao“, kaza Loki. „Hajdemo u ovu sobu sa strane. Za svaki slučaj.“

Loki i Tjalfi spavali su u sporednoj sobi, a grmljavina i rika trajale su sve do svitanja. Tor se za tu noć bio smestio kraj vrata kuće; držao je čekić u ruci. Kako je noć odmicala, tako je on postajao razdraženiji, i hteo je samo da ode u istraživanje i da napadne to što tutnji i trese zemlju. Čim je nebo postalo svetlije, Tor je, u potrazi za izvorom zvuka, zašao u šumu a da nije ni probudio sadruge.

Posredi su, shvatio je kada je prišao bliže, bili različiti zvuči u nizu. Prvo potmula rika, za njom brujanje, pa nekakav tiši zvižduk, toliko prodoran da bi Tora zaboleli i glava i zubi kad god bi ga čuo.

Tor stiže do vrha brda i pogleda svet pod sobom.

U dolini ispod njega ležao je ispružen najkrupniji čovek kog je ikad video. Kosa i brada bile su mu crnje od uglja; koža mu je bila bela kao polje pod snegom. Divove oči bile su sklopljene i ritmično je hrkao, što je i bila tutnjava-brujanje-zvižduk koje je Tor slušao. Kad god bi div zahrkao, zemlja bi se zatresla. Upravo to podrhtavanje su osetili u toku noći. Div je bio toliko krupan da je u poređenju s njim Tor mogao biti buba ili mrav.

Tor se maši svog pojasa snage Megingjorda i pritegnu ga, udvostručujući snagu kako bi bio dovoljno jak da se bije čak i s najgorostasnijim divom.

Dok ga je Tor posmatrao, div otvori oči; bile su prodorne i ledenoplave. Div, međutim, kao da nije predstavljao neposrednu pretnju.

„Zdravo“, reče Tor.

„Dobro jutro!“ doviknu crnokosi div glasom nalik na lavinu. „Zovu me Skrimir. To znači 'krupajlija. Zajedljiva je to bagra, ti moji, kad ovako sitnog čovu poput mene zovu Krupajlija, ali šta da se radi. A gde mi je rukavica? Sinoć sam imao dve, znaš, ali mi je jedna ispala.“ On diže ruke; na desnoj je imao ogromnu kožnu rukavicu bez prstiju. Druga mu je bila gola. „A! Evo je.“

On pruži ruku preko brda uz koje se Tor bio popeo i podiže – očigledno – svoju drugu rukavicu. „Čudno. Nešto je unutra“, reče i prodrma je. Tor

prepoznade njihov sinoćni smeštaj baš kada se Tjalfi i Loki iskotrljaše iz otvora rukavice i sleteše na sneg.

Skrimir stavi levu rukavicu na ruku i zadovoljno pogleda odevene šake. „Možemo zajedno da putujemo“, reče. „Ako ste voljni.“

Tor pogleda u Lokija, Loki pogleda u Tora i obojica pogledaše u mladog Tjalfija, koji slegnu ramenima. „Ja neću zaostajati“, reče, uveren u sopstvenu brzinu.

„Važi“, viknu Tor.

Doručkovali su s divom; on je iz vreće s putnim zalihamo vadio cele krave i ovce i krčkao ih; tri sadruga jela su nešto skromnije. Posle obeda, Skrimir reče: „Dajte to ovamo. Nosiću vam zalihe kod sebe u džaku. Vi ćete tako manje tegliti, a kad se večeras ulogorimo, ješćemo zajedno.“ On stavi njihovu hranu kod sebe u torbu, zategnu vrpce i krupnim koracima ode prema istoku.

Neumornim božanskim tempom Tor i Loki su jurili za divom. Tjalfi je trčao brzo koliko je ijedan čovek ikada trčao, no kako su časovi odmicali, čak je i njemu postalo teško da održava korak s njima; ponekad je div ličio na samo još jednu planinu u daljini, glave zagubljene među oblacima.

Dok se spuštalo veče, sustigli su Skrimira. On im je pronašao logorište pod ogromnim starim hrastom i smestio se u blizini, naslonivši glavu na veliku stenu. „Ja nisam gladan“, reče im on. „Ne osvrćite se na mene. Ranije ću na spavanje. Zalihe su vam kod mene u vreći, tamo pored drveta. Laku noć.“

On zahrka. Dok su poznati zvižduci, tutnjava i brujanje potresali drveće, Tjalfi se uspenra na divovu vreću zaliha. On doviknu Toru i Lokiju: „Ne mogu da razvežem vrpce. Previše su stegnute. Kao da su od gvožđa.“

„Ja mogu da savijam gvožđe“, reče Tor, pa skoči na torbu sa zalihamo i poče da čupa vrpce.

„I?“ zapita Loki.

Tor je stenjao i cimao, cimao i stenjao. Onda slegnu ramenima. „Biće da večeras nema večere“, reče. „Osim ako nam ova prokletinja od diva ne razveže vrpce na vreći.“

On pogleda u diva. Pogleda u Mjолnir, svoj čekić. Onda se spusti niz torbu i pope se na vrh Skrimirove usnule glave. Diže čekić i zveknu Skrimira u čelo.

Skrimir pospano otvori jedno oko. „Mislim da mi je list upravo pao na glavu i probudio me“, kaza. „Jeste li vi jeli? Jeste li spremni za spavanje? Nije ni čudo, ako mene pitate. Naporan dan.“ I on se okrenu na drugu stranu, zažmuri i opet zahrka.

Uprkos buci, Loki i Tjalfi nekako su zaspali, ali Tor nije mogao da spava. Bio je ljut, bio je gladan, i nije verovao ovom divu, duboko u istočnoj divljini. U ponoć je i

dalje bio gladan i bilo mu je dosta hrkanja. On se opet uspenra divu na glavu. Smesti mu se među obrve.

Tor pijunu u šake. Pritegnu opasač snage. Diže Mjолnir iznad glave. I svom snagom zamahnu. Bio je siguran da se Skrimirovo čelo ugnulo pod čekićem.

Bilo je isuviše mračno da vidi boju divovih očiju, ah se jesu otvorile. „Au“, reče krupajlija. „Tore? Jesi li tu? Mislim da mi je s drveta upravo pao žir na glavu. Koje je doba?“

„Ponoć je“, reče Tor.

„Dobro, onda, vidimo se ujutru.“ Divovsko hrkanje zatrese zemlju i vrhovi krošanja zadrhtaše.

Bila je zora ali ne i dan kada je Tor, još gladniji, još ljući, i dalje neispavan, rešio da zada jedan završni udarac i prekine hrkanje jednom zasvagda. Ovog puta je naciљao Skrimiru u slepoočnicu, i udario je diva iz sve snage. Nikad takav udarac nije zadat. Tor je čuo kako odjekuje među planinskim vrhovima.

„Znaš“, reče Skrimir, „mislim da mi je upravo palo na glavu parče ptičjeg gnezda. Neko pruće. Ne znam.“ On zevnu i protegnu se. Onda ustade. „E pa, ja sam se naspavao. Vreme je da krećemo. Jeste li vas trojica pošli u Utgard? Tamo će dobro postupati prema vama.“

Jemčim vam da će biti silne gozbe i rogova punih piva, a posle rvanja, trka i nadmetanja u snazi. Vole oni da se zabavljaju u Utgardu. To vam je pravo na istok – samo krenite onamo, tamo gde je nebo svetlije. Što se mene tiče, ja odoh na sever.“ On im se krezubo iskezi; osmeh bi mu izgledao glupavo i praznoglavo da mu oči nisu bile tako plave i tako oštre.

Onda se nagnu i sa strane zakloni usta šakom kao da ne bi da ga neko čuje; njegov šapat, dovoljno glasan da vas zagluhne, pomalo je pokvario utisak. „Nisam mogao a da ne načujem šta pričate, onda kada ste govorili koliko sam veliki. Ali ako ikad dođete na sever, videćete *prave* divove, istinske krupajlije. I otkrićete koliko sam ja kržļjav.“

Skrimir se opet iskezi, a onda otrupka na sever; tlo pod nogama mu je tutnjalo.

III

Putovali su na istok kroz Jotunheim, uvek prema izlasku sunca, i tako nekoliko dana.

Isprva su mislili da se pred njima nalazi tvrđava obične veličine, manje ili više blizu; ipak, kada su požurili onamo, uvideli su da ne raste, niti se menja, niti se čini bliža. Kako su dani prolazili, shvatili su koliko je velika i koliko je udaljena.

„Je l' to Utgard?“ zapita Tjalfi.

Gotovo ozbiljnim tonom Loki reče: „Jeste. Odatle je moja porodica.“

„Jesi li bio nekad ovde?“

„Nisam.“

Prišli su kapiji tvrđave, ali nisu videli nikoga. Iznutra su, kako se činilo, dopirali zvuči gozbe. Kapija je bila viša od većine katedrala. Prekrivale su je metalne šipke, dovoljno velike da odbiju nepoželjne divove i zadrže ih na pristojnom odstojanju.

Tor zavika, ali niko nije odgovarao na njegovo zazivanje.

„Da uđemo?“ zapita on Lokija i Tjalfija.

Nekako se provukoše između rešetaka kapije ili se popentraše preko njih. Putnici su prošli kroz dvorište i ušli u veliko zdanje. Na klupama visokim poput vrhova drveća sedeli su divovi. Krupnim koracima Tor se ušeta unutra. Tjalfi je bio prestravljen, ali nije zaostajao za Torom, a Loki je išao iza njih.

Ugledali su kralja divova kako sedi na najvišoj stolici na kraju dvorane. Prošli su dvoranu i duboko se poklonili.

Kraljevo lice bilo je uzano, pametno, a kosa mu je bila plamenoriđa. Imao je ledenoplave oči. On pogleda u putnike i diže jednu obrvu.

„Bože blagi“, reče. „Naježda sićušne dečice. Ne, moja greška. *Ti* si sigurno čuveni Tor od roda Asa, što znači da si *ti* svakako Loki, Laufejin sin. Poznavao sam ti majku. Zdravo, mali rođače. Ja sam Utgardloki, Loki iz Utgarda. A ti si?“

„Tjalfi“, reče Tjalfi. „Torov sluga.“

„Svi odreda, dobro došli u Utgard“, kaza Utgardloki. „Najbolje mesto na svetu, ukoliko ste i sami po rečemu izuzetni. Ovde je dobrodošao svako ko po umeću ili po lukavstvu prevazilazi sve ostale na svetu. Može li iko od vas da uradi nešto posebno? Ti, maleni rođače? Šta umeš, a da je jedinstveno?“

„Umem da jedem brže od svih“, reče Loki, bez hvalisanja.

„Kako je to zanimljivo. Ovde imam jednog slugu. Zove se, da ne veruje čovek, Logi. Je l' bi se takmičio s njime u jelu?“

Loki slegnu ramenima kao da mu je sasvim svedjedno.

Utgardloki pljesnu rukama; poslužitelji unese dugačke drvene jaslje sa svim vrstama pečenja: bilo je gusaka, volova i ovaca, koza, zečeva i jelena. Kada je ovaj opet pljesnuo rukama, Loki počeo da jede, zagledan u drugi kraj korita i trudeći se da dospe do sredine.

Jeo je žestoko, jeo je usredsređeno, jeo je kao da ima samo jedan cilj u životu: da pojede sve što može najbrže što može. Ruke i usta nisu mu se ni videli od brzine.

Logi i Loki sreli su se na sredini stola.

Utgardloki pogleda naniže sa svog prestola. „No“, reče, „obojica ste jeli istom brzinom – nije loše! – ali je Logi pojeo kosti životinja, i, da, izgleda da je pojeo i drveno korito u kojem je stajalo posluženje. Loki je pojeo meso, istina, ali kosti je jedva i takao, i nije se ni potrudio da načne jaslje. Dakle, u ovoj rundi pobjednik je Logi.“

Utgardloki pogleda u Tjamja. „Ti“, reče. „Mali. Šta ti umes?“

Tjalfi slegnu ramenima. Bio je najbrži od svih koje je poznavao. Mogao je da prestigne preplašenog zeca ili pticu u letu. Reče: „Umam da trčim.“

„Onda ćeš“, reče Utgardloki, „trčati.“

Izašli su ispred, gde se, na zaravnjenom tlu, nalazila savršena trkačka staza. Pored staze je stajalo i čekalo nekoliko divova; trljalo je ruke i duvalo u njih da ih zagreje.

Tjalfi, ti si samo dečak“, reče Utgardloki. „Stoga te neću terati da se trkaš sa odraslim čovekom. Gde nam je mali Hugi?“

Napred kroči divovsko dete, toliko mršavo kao da i ne postoji, i ne mnogo više od Lokija ili Tora. Dete pogleda u Utgardlokija i ne reče ništa, ali se osmehnu. Tjalfi nije bio siguran da je dečak bio tu pre nego što su ga pozvali. Ipak, sada je bio prisutan.

Hugi i Tjalfi stali su jedan pored drugog na startnu liniju i čekali su.

„Sad!“ viknu Utgardloki glasom nalik na grmljavinu, i dečaci potrčaše. Tjalfi je trčao brzo kao nikad pre, ali na njegove oči Hugi mu je izmicao i stigao je do ciljne linije dok je Tjalfi bio jedva i na pola puta.

Utgardloki zavika: „Pobjednik je Hugi.“ Onda čučnu pokraj Tjalfija. „Moraćeš brže da trčiš ako želiš da pobediš Hugija“, reče div. „Svejedno, retko sam viđao ljudska bića da trče ovako kao ti. Trči brže, Tjalfi.“

Tjalfi je još jednom stao na startnu liniju pored Hugija. Tjalfi je dahtao i srce mu je bubnjalo u ušima. Znao je koliko je brz bio, ali svejedno je Hugi bio brži, a činilo se da se Hugi oseća sasvim lagodno. Čak nije ni teško disao. Div-dete pogleda u Tjalfija i opet se osmehnu. Nešto kod Hugija podsećalo je Tjalfija na Utgardlokija, i on se zapita je li div-dete Utgardlokijev sin.

„Sad!“

Jurnuše. Tjalfi je trčao kao nikad ranije, kretao se tako brzo da se činilo kako u svetu postoje samo on i Hugi. A Hugi je svejedno sve vreme prednjačio. Hugi stiže do ciljne linije dok je Tjalfi još bio na pet, možda deset sekundi daleko.

Tjalfi je znao da je ovog puta bio blizu pobede, znao je da treba samo da da sve od sebe.

„Hajde još jednom da potrčimo“, zabrekta on.

„U redu“, kaza Utgardloki. „Možete opet trčati. Brz si, mladiću, ali ne verujem da možeš pobediti. Ipak, neka poslednja trka bude odlučujuća.“

Hugi stade na startnu liniju. Tjalfi stade pored njega. Nije čak ni čuo Hugijevo disanje.

„Srećno“, reče Tjalfi.

„Ovog puta ćeš“, reče Hugi, glasom koji Tjalfi kao da je čuo u samoj glavi, „videti kako trčim.“

„Sad!“ viknu Utgardloki.

Tjalfi je trčao kako nijedan živi čovek nikad nije. Trčao je kao što sivi soko ponire, kao što olujni vetar duva, trčao je kao Tjalfi, a niko nikad nije trčao kao

Tjalfi, ni pre ni posle toga.

Ipak, Hugi je lako isprednjačio, krećući se brže nego ikada. Pre nego što je Tjalfi stigao makar i do pola puta, Hugi je bio na kraju staze i već se vraćao.

„Dosta!“, zavika Utgardloki.

Vratiše se u veliku dvoranu. Divovi su sada bili opušteniji, gotovo vedri.

„Ah“, reče Utgardloki. „No, možda je neuspeh ove dvojice razumljiv. Ali sada, sada ćemo videti nešto zadivljujuće. Sada je red na Tora, boga groma, najsilnijeg od svih junaka. Tora, o čijim se delima peva na svim svetovima. Bogovi i smrtnici pričaju priče o tvojim podvizima. Hoćeš li nam pokazati šta možeš?“

Tor je piljio u njega. „Za početak, mogu da pijem“, reče Tor. „Nema tog pića koje ne mogu da iskapim.“

Utgardloki razmisli o ovome. „Naravno“, reče. „Gde mi je peharnik?“ Peharnik kroči napred. „Donesi mi moj naročiti rog za piće.“

Peharnik klimnu glavom i ode, pa se vrati za nekoliko časaka, noseći dugačak rog. Bio je duži od svakog roga za piće koji je Tor ikad video, ali njega to nije brinulo. On je, na kraju krajeva, bio Tor, i nije bilo tog roga koji ne bi mogao iskapiti. Po rogu su bile izrezbarene rune i šare, a rub je bio okovan srebrom.

„Ovo je rog ovog zamka“, reče Utgardloki. „Svi mi smo ga iskapili, u svoje vreme. Najsnažniji i najsilniji među nama ispiju ga odjedanput; pojedincima, priznajem, treba dva pokušaja da ga isprazne. S ponosom vam kažem: niko ovde

nije bio tako slab, niko nije bio takvo razočaranje, da bi mu trebala tri gutljaja da ga dovrši.“

Rog je bio dugačak, ali Tor je bio Tor; on diže do vrha pun rog do usana i počne da pije. Medovina divova bila je hladna i slankasta, ali on ju je pio, praznio je rog, ispijao je dok ga nije izdao dah i on više nije mogao piti.

Očekivao je da vidi ispražnjen rog, ali bio je isto onako pun kao i kada je Tor počeo, ili gotovo isto toliko.

„Prema pričama koje sam ja čuo, ti valjda piješ bolje od toga“, reče Utgardloki jetko. „Svejedno, znam da ćeš ga završiti iz drugog gutljaja, baš kao i svi mi.“

Tor duboko udahnu i prinese usne rogu, i pio je obilato i pio je valjano. Znao je da je sigurno ovog puta ispraznio rog, a ipak, kada ga odvoji od usana, on vide da se nivo tečnosti spustio tek za dužinu njegovog palca.

Divovi pogledaše u Tora i počеше podrugljivo da dobacuju, ali ih on prostreli pogledom, te se stišale.

„A“, reče Utgardloki. „Dakle, priče o silnom Toru su samo priče. No, svejedno, dopustićemo ti da iskapiš rog iz trećeg pokušaja. Sigurno nije baš mnogo ostalo unutra.“

Tor diže rog do usana, i pio je kao što jedan bog pije, pio je tako dugo i tako obilato da su Loki i Tjalfi samo preneraženo zurili u njega.

No kada je spustio rog, medovina sebeše spustila za onoliko koliko je jedan zglob na prstu udaljen od drugog. „Meni je ovoga dosta“, reče Tor. „I uopšte nisam uveren da je ovo samo malo medovine.“

Utgardloki naloži peharniku da odnese rog. „Vreme je da se okušamo u snazi. Možeš li da podigneš mačku?“, zapita on Tora.

„Kakvo ti je to pitanje? Naravno da mogu podići mačku.“

„Pa sad“, kaza Utgardloki, „svi smo videli da nisi onako snažan kako smo mislili. Utgardska mladež vežba se u snazi tako što diže svoju mačku. Ipak, treba da te upozorim, sitniji si od nas ovdašnjih, a moja mačka je div-mačka; razumeću ako ne možeš da je digneš.“

„Podići ću mačku“, reč Tor.

„Verovatno spava pored vatre“, reče Utgardloki. „Hajdemo onamo.“

Mačka je spavala, ali kada oni uđoše, probudi se i skoči u sredinu sobe. Bila je siva i velika kao čovek, ali Tor je bio silniji od svakog čoveka; on obuhvati mačku oko stomaka i potegnu obema rukama, s namerom da je digne visoko iznad glave. Mačka nije delovala oduševljeno: izvila je leđa, sama se podigla, naterala Tora da se istegne koliko je god mogao.

Tor nije imao nameru da izgubi u prostoj igri podizanja mačke. Gurao je i upinjao se, i naposljetku se jedna mačka šapa odiže od zemlje.

Odněkud izdaleka, Tor, Tjalfi i Loki začuše zvuk kao da ogromno stenje struže jedno o drugo: tutnjavu planina u bolovima.

„Dosta“, reče Utgardloki. „Nisi ti kriv što ne možeš da podigneš moju mačku, Tore. Krupna je to mačka, a ti si u najboljem slučaju maleni žgolja u poređenju s bilo kojim divom.“ On se isceri.

„Maleni žgolja?“ reče Tor. „Ma, porvaću se ja bilo s kim od vas...“

„Posle ovoga što smo dosad videli“, reče Utgardloki, „ispao bih užasan domaćin ako bih te pustio da se rveš s pravim divom. Možda se povrediš. I bojim se da se niko od mojih ljudi ne bi ni rvao s nekim ko nije mogao da iskapi moj rog, ko nije mogao čak ni podići mačku mezimicu. Ipak, evo šta ćemo da radimo. Ako bi da se rveš, pustiću te da se rveš s mojom starom pomajkom.“

„Tvojom pomajkom?“ reče Tor u neverici.

„Stara je, da. Ipak, ona me je nekada davno učila da se rvem, i sumnjam da je zaboravila. Skvrčila se od godina, dakle bliža ti je po visini. Navikla je da se igra s decom.“ A onda vide izraz Torovog lica i reče: „Zove se Eli, i na moje oči je u rvanju pobedivala muškarce koji su izgledali jače od tebe. Nemoj biti previše samouveren, Tore.“

„Radije bih se rvao s tvojim ljudima“, reče Tor. „Ali porvaću se s tvojom starom dadiljom.“

Poslali su po staricu, i ona je došla: toliko krhka, toliko seda, toliko smežurana i zborana da se činilo da će je povetarac oduvati. I jeste bila div, da, ali je bila tek nešto viša od Tora. Na prastaraj glavi, kosa joj je bila retka i tanana. Tor se pitao koliko li je žena stara. Činilo mu se da nikad nije sreo nikog starijeg od nje. Nije želeo da je povredi.

Stali su jedno naspram drugog. Pobednik je ko prvi obori ono drugo na zemlju. Tor je gurao staricu i vukao je, pokušavao da je pomeri, da je potplete, da je na silu obori, ali ona kao da je bila od kamena. Sve vreme ga je gledala bezbojnim starim očima i ćutala je.

A onda je pružila ruku i blago je dodirnula Tora po nozi. On oseti kako mu noga popušta tamo gde ga je takla, i on joj se odupre, ali ga ona obuhvati rukama i počne da ga potiskuje ka zemlji. Odupirao se iz sve snage, ali uzalud, i uskoro ga je prisilila da se spusti na jedno koleno.

„Stoj!“ reče Utgardloki. „Videli smo sasvim dovoljno, veliki Tore. Ne možeš da poraziš čak ni moju staru pomajku. Sumnjam da će se iko od mojih ljudi sada rvati s tobom.“

Tor pogleda u Lokija, i obojica pogledaše u Tjalfija. Seli su pored velike vatre i uživali gostoprimstvo divova – hrana je bila dobra, vino manje slano od medovine iz roga divova – ali sva trojica su pričala manje nego što bi inače na gozbi.

Sadruzi su se učutali i bilo im je nelagodno, osećali su se poniženo zbog poraza.

Krenuli su iz utgardske tvrđave u zoru, i sam kralj Utgardloki izašao je da ih isprati.

„No?“, reče Utgardloki. „Kako vam se dopalo kod mene?“

Sumorno pogledaše naviše, u njega.

„Ne naročito“, reče Tor. „Oduvek se ponosim svojom snagom, ali trenutno se osećam kao niko i ništa.“

„Mislio sam da sam brz trkač“, reče Tjalfi.

„A ja nikad pre nisam izgubio nadmetanje u jelu“, reče Loki.

Prošli su kroz kapiju i izašli iz Utgardlokijevog utvrđenja.

„Znate“, reče div, „nije istina da ste niko i ništa. Iskreno, da sam sinoć znao ono što sada znam, nikad vas ne bih pozvao u svoj dom, i moraću dobro paziti da vas nikad više niko ne pusti unutra. Vidite, prevario sam vas, sve vas; ono su bile obmane i varke.“

Putnici pogledaše u diva, koji im se osmehnu. „Sećate li se Skrimira?“ zapita.

„Diva? Naravno.“

„To sam bio ja. Izgledao sam tako veliki zahvaljujući obmanama i varkama, i promenio sam lik. Vrpce na vreći s hranom bile su vezane neraskidivom gvozdenom žicom i mogle su se razvezati samo magijom. Tore, kada si me, dok sam se pretvarao da spavam, udario čekićem, znao sam da bi mi i najlakši udarac tvoje ruke doneo smrt, pa sam čarolijama poduhvatio planinu i nevidljivu je postavio između čekića i svoje glave. Pogledaj onamo.“

U daljini se nalazila planina u obliku sedla, a u nju su zaranjale doline: tri četvrtaste doline, a poslednja najdublja od svih.

„Tu sam planinu upotrebio“, kaza Utgardloki. „Doline su načinili tvoji udarci.“

Tor ne reče ništa, ali stanji usne, nozdrve mu se raširiše, i riđa brada mu se nakostreši.

Loki reče: „Reci mi: ono sinoć, u zamku. Jesu li i to bile varke?“

„Naravno da jesu. Jeste li ikad videli šumski požar kako se širi dolinom i pali sve pred sobom? Misliš da možeš brzo da jedeš? Nikad nećeš jesti brzo kao Logi, jer Logi je otelotvorenje vatre, i on je proždrao hranu, a i drvene jaslje u kojima je bila, tako što ih je spalio. Nikad nisam video da neko jede tako brzo kao ti.“

Lokijeve zelene oči blesnuše i od gneva i od divljenja, jer koliko je mrzeo kada ga izigraju, toliko je voleo dobru smicalicu.

Utgardloki se okrenu Tjalfiju. „Mali, koliko brzo razmišljaš?“ zapita. „Možeš li da misliš brže nego što trčiš?“

„Naravno“, reče Tjalfi. „Misao je brža od svega ostalog.“

„Zato sam ti i dao da se trkaš protiv Hugija, jer on je misao. Nebitno je koliko brzo trčiš – a niko među nama nikad nije video tako brzog trkača kao što si ti, Tjalfi – jer čak ni ti ne možeš biti brži od misli.“

Tjalfi očuta. Hteo je nešto da kaže, da se pobuni ili da postavi još pitanja, kada Tor reče, potmulo kao grom koji se odbija od dalekog planinskog vrha: „A ja? Šta sam ja to zapravo izveo sinoć?“

Utgardloki se više nije smešio. „Čudo“, reče. „Izveo si nešto nemoguće. Nisi toga bio svestan, ali dno roga za piće bilo je najdublji deo mora. Toliko si otpio da si spustio nivo okeana, stvorio si plimu i oseku. Zbog tebe, Tore, nivo vode će se zauvek dizati i spuštati. Laknulo mi je kad nisi uzeo i četvrti gutljaj: možda bi iskapio ceo okean.“

Mačka koju si probao da podigneš nije bila mačka, nego Jormungand, midgardska zmija, guja koja opasuje središte sveta. Nemoguće je doci zmiiju Midgarda, a tebi je to svejedno pošlo za rukom, pa si čak olabavio i jedan njen namotaj kada si joj odigao šapu s tla. Sećaš se one buke? To si čuo zemlju kako se pomera.“

„A starica?“, upita Tor. „Tvoja nekadašnja dadilja? Šta je ona bila?“ Glas mu je bio veoma blag, ali on je držao „čekić za držalju, i dobro mu je ležao u ruci.“

„To je bila Eli, starost. Niko ne može da pobedi starost, jer ona na kraju odnese svakoga među nama, isisava nam snagu sve dok nam zauvek ne sklopi oči. Sve izuzev tebe, Tore. Ti si se porvao sa starošću, i, na naše zaprepašćenje, ostao si na nogama; čak i kada ti je oduzela snagu, pao si samo na jedno koleno. Nikad nismo videli ništa poput onoga sinoć, Tore. *Nikad.*“

A sada kada smo videli vašu moć, uviđamo koliko je glupo bilo što smo vas pustili da stignete do Utgarda. Ubuduće ću braniti svoju tvrđavu, a nameravam da je branim tako što ću dati sve od sebe da niko među vama nikad ne nađe Utgard, da ga nikad više ne vidi; da se u danima koji slede niko od vas više ne vrati ovamo.“

Tor diže čekić visoko iznad glave, ali pre nego što je stigao da udari, Utgardloki beše nestao.

„Vidi“, reče Tjalfi.

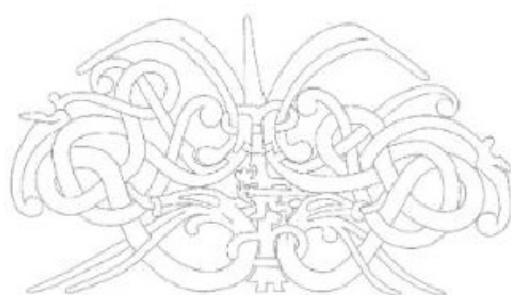
Tvrđava je iščezla. Tamo gde je ranije stajalo Utgardlokijevo utvrđenje, od njega više nije bilo ni traga. Trojica putnika stajala su na pustoj zaravni bez ikakvog znaka života.

„Hajdemo kući“, reče Loki. A onda reče: „Ovo je bilo zgodno. Sjajno je upotrebio varke i obmane. Mislim da smo danas svi nešto naučili.“

„Pričaću sestri kako sam se trkao s mislima“, reče Tjalfi. „Reći ću Roskvi da sam valjano trčao.“

Ipak, Tor ne reče ništa. Mislio je o prethodnoj noći i o tome kako se rvao sa starošću, kako je pio more. Mislio je o zmiji Midgarda.

JABUKE BESMRTNOSTI

I

Ponovo su trojica pošla u istraživanje planinskih pustara na ivici Jotunhejma, doma divova. Ovog puta ta trojica su bila Tor, Loki i Henir. (Henir je star bog. On je ljudima dao dar razuma.)

U tim planinama hrana se teško nalazila, i trojica bogova bila su gladna i postajala su sve gladnija.

Čuli su nekakav zvuk – mukanje goveda u daljini – i oni se zgledaše i iskeziše se kao izgladneli ljudi koji će te večeri nešto pojesti. Sišli su u bujnu zelenu dolinu, gde su livade i potoci bili oivičeni stasitim hrastovima i visokim borovima; tu su videli krdo ogromne stoke, ugojene od nizijske trave.

Iskopali su jamu i naslagali u nju drva za vatru, pa su zaklali jednog vola, zakopali ga u zažareno ugljevlje, i čekali su da se hrana zgotovi.

Raskopali su jamu, ali meso je još bilo sirovo i krvavo. Ponovo su založili. Ponovo su čekali. Ponovo se meso nije ni zagrijalo.

„Jeste li čuli vi nešto?“, zapita Tor.
„Sta?“, reče Henir. „Ja ništa ne čujem.“

„Ja jesam“, kaza Loki.

Oslušnuše; taj zvuk se nije dao ni sa čime pomešati. Tamo negde, neko im se smejao i izuzetno se zabavljao.

Tri boga se osvrnuše, ali izuzev njih i stoke nikog drugog nije bilo u dolini.
A onda Loki pogleda uvis.

Na najvišoj grani najvišeg drveta stajao je orao. Bio je to najveći orao kog su ikad videli, pravi orlovski div, i smejao im se.

„Znaš li zašto večera neće da nam se ispeče na vatri?“, zapita Tor.

„Možda i znam“, reče Orao. „Ijao, što izgledate gladno. Što ne pojedete meso sirovo? Orlovi ga tako jedu. Kidamo ga kljunovima. Ali vi beše nemate kljunove?“

„Gladni smo“, reče Henir. „Možeš li nam pomoći da skuvamo večeru?“

„Ako mene pitaš“, reče orao, „sigurno vam je neko uvraćao vatru, pa sad izvlači iz nje toplotu i snagu. Ako mi obećate malo tog mesa, vratiću vašoj vatri moć.“

„Obećavamo“, kaza Loki. „Uzmi svoju porciju čim se ispeče meso za sve nas.“

Orao je jednom obleteo oko livade, udarajući krilima i stvarajući tako snažne nalete vetra da se ugljevlje u jami razbukta i razgori; bogovi su morali da se drže jedan za drugog kako ih vetar ne bi oborio s nogu, a onda se orao vrati na svoje mesto, visoko na drvetu.

Ovog puta su poletno zakopali meso u jamu za vatru i čekali su. Bilo je leto, a tada u severnim zemljama sunce jedva i zalazi i dan traje večno; već je bila kasna noć, iako se činilo kao da je još dan, kada su raskopali jamu, iz koje ih pozdravi bogovski miris pečene govedine, meke i spremne za njihove noževe i njihove zube.

Kada su raskopali jamu, orao se obruši naniže, pa ščepa kandžama dva Volovska buta i jedno rame i počeo da ih kida kljunom grabljivice. Kada vide da će mu ovaj proždrti dobar deo večere, Loki se razbesne i udari orla kopljem ne bi li ispustio otetu hranu.

Orao snažno zaleprša krilima i stvori tako jak vetar da gotovo obori bogove s nogu, i ispusti meso. Loki nije imao vremena da se raduje pobedi, pošto otkri da se koplje žarilo ptičurini u slabinu, i kada je orao uzleteo, poneo ga je sa sobom.

Loki je hteo da pusti koplje, ali šake su mu bile zalepljene za dršku. Nije mogao da se odvoji od nje.

Ptica je letela nisko tako da su se Lokiju noge vukle po stenju i šljunku, po planinskom obronku i krošnjama. Nekakva čarolija tu je bila na delu, i beše to čarolija isuviše silna da bi je Loki potčinio svojoj volji.
„Molim te!“, viknu. „Prestani! Istignućes mi ruke iz ležišta. Čizme su mi već nastradale. Ubićeš me!“

Orao se vinu s planinskog obronka i blago zaokrenu u vazduhu; između njih i tla nalazio se samo prohladan vazduh. „Možda te i ubijem“, reče.

„Dobićeš šta god hoćeš, samo me spusti“, dahnu Loki. „Sve što hoćeš. Molim te.“

„Hoću Idun“, reče orao. „I hoću njene jabuke. Jabuke besmrtnosti.“

Loki je visio u vazduhu. Put do dole bio je dug.

Idun je bila udata za Bragija, boga poezije, i bila je mila, blagorodna i dobra. Sa sobom je nosila sanduk od jasenovine i u njemu zlatne jabuke. Kada bi bogovi osetili nagoveštaj starosti, mraz u kosi ili bol u zglobovima, obratili bi se Idun. Ona bi otvorila sanduk i dala bogu ili boginji da pojede jednu jabuku. Dok bi je oni pojeli, vratile bi im se mladost i snaga. Bez Iduninih jabuka, bogovi jedva da bi i bili bogovi...

„Ništa ne govoriš. Mislim da ću te“, reče orao, „još malo vući po stenju i planinskim vrhovima. Možda te ovog puta provučem i kroz koju duboku reku.“

„Nabaviću ti jabuke“, reče Loki. „Kunem se. Samo me spusti.“

Orao ne reče ništa, ali uz trzaj krila počeo da se spušta ka ogromnoj, zadimljenoj livadi. Sunu naniže, prema Toru i Heniru, koji su otvorenih usta stajali i gledali u njih. Dok je orao nadletao jamu za vatru, Loki shvati da pada, i dalje

stiskajući koplje, i stropošta se na travu. Uz krik, orao zalepeta krilima i uzdiže se iznad njih; za nekoliko časaka je bio sićušna tačka na nebu.

„Pitam se čemu sve ovo“, reče Tor.

„Ko će znati“, kaza Loki.

„Ostavili smo ti hrane“, reče Henir.

Lokija je bila prošla sva volja za jelom, što su drugovi pripisali letenju.

Ništa drugo zanimljivo ili neobično nije se desilo dok su se vraćali kući.

II

Sutradan se Idun šetala po Asgardu, pozdravljala bogove i zagledala ih u lice da vidi počinje li neko da stari. Prošla je pored Lokija. Loki inače nije na nju obraćao pažnju, ali tog jutra joj se osmehnuo i javio joj se.

„Idun! Što mi je drago što te vidim! Osećam da me spopadaju godine“, reče joj. „Treba mi da okusim jednu jabuku.“

„Ne izgledaš kao da stariš“, reče ona.

„Dobro to krijem“, reče Loki. „Jao! Što me bole leđa. Starost je užasna, Idun.“

Idun otvori jasenov sanduk i dade Lokiju jednu zlatnu jabuku.

Pojeo ju je poletno, proždrao je celu, sa sve semenjem. Onda iskrivi lice.

„O, pobogu“, reče. „Mislio sam da su tvoje jabuke nekako lepše.“

„Kako ti pričaš čudne stvari“, reče Idun. Nikad ranije niko nijednu njenu jabuku nije ovako dočekao. Obično su bogovi govorili samo koliko je ukus savršen i kako je lepo opet se osećati mlado. „Loki, to su božanske jabuke. Jabuke besmrtnosti.“

Loki nije izgledao ubeđeno. „Može biti“, reče. „Ali ja sam u šumi video jabuke po svemu lepše od tvojih. Bolje su izgledale, bolje mirisale, a i ukus im je bio bolji od ovih. Mislim da su i to jabuke besmrtnosti. Možda neke bolje vrste besmrtnosti nego ove tvoje.“

Gledao je kako se na Iduninom licu hitro smenjuju izrazi: neverice, zbunjenosti, brige.

„Nema drugih ovakvih jabuka“, reče ona.

Loki slegnu ramenima. „Ja ti samo kažem šta sam video“, kaza.

Idun pođe uporedo s njim. „Gde su te jabuke?“, upita. „Onamo. Nisam siguran mogu li da ti objasnim kako da stigneš do njih, ali te mogu povesti kroz šumu. Nije daleko.“ Ona klimnu glavom.

„Ali kad dođemo do jabukovog drveta“, reče Loki, „kako ćeš da uporediš te jabuke sa onima u jasenovom sanduku koji si ostavila u Asgardu? Mislim, ja onda mogu da kažem: 'Ove jabuke su bolje od tvojih', a ti ćeš reći: 'Koješta, Loki, u poređenju s mojim jabukama ovo su smežurane divljake', i kako ćemo onda znati?“

„Ne pričaj gluposti“, reče Idun. „Poneću jabuke. Uporedićemo ih.“

„A“, reče Loki. „Kako si pametno to smislila. Onda dobro. Hajdemo.“

Poveo ju je u šumu; Idun je čvrsto držala jasenov sanduk pun jabuka besmrtnosti.

Posle pola sata hoda, Idun reče: „Loki, sad već mislim da nema nikakvih drugih jabuka, a ni jabukovog drveta.“

„To nije lepo; sad si me povredila“, reče Loki. „Eno jabukovog drveta tamo, na vrhu onog brega.“

Popeli su se do vrha brda. „Ovde nema jabukovog drveta“, reče Idun. „Samo onaj visoki bor na kom stoji orao.“

„Je l' to orao?“ reče Loki. „Baš je velik.“

Kao da ih je čuo, orao raširi krila i slete s vrha bora. „Nisam ja nikakav orao“, reče orao, „već div Tjaci u orlovskom obličju; došao sam da odvedem lepoticu Idun. Bićeš družbenica mojoj kćeri Skadi. A možda ćeš me i zavoleti. Ali kako god bilo, bogovima Asgarda isteklo je vreme, s njihovom besmrtnošću je gotovo. Tako kažem ja! Tako kaže Tjaci!“

On ščepa Idun jednom kandžom, drugom uhvati jasenov sanduk pun jabuka, pa se uzdiže na nebo nad Asgardom i nestade.

„Aha, znači eto ko je to bio“, reče Loki za sebe. „Znao sam da nije običan orao.“ I on se vrati kući s nekakvom nejasnom nadom da niko neće primetiti nestanak Idun i njenih jabuka, ili ako primete, da će dugo vremena proći dok ne povezu ovaj nestanak sa činjenicom da je Loki odveo Idun u šumu.

III

„Ti si je poslednji video“, reče Tor, trljajući desnu pesnicu.

„Ne, nisam“, reče Loki. „Otkud ti to?“

„I nisi *ostario* kao mi ostali“, reče Tor.

„Star sam, ali imam sreće“, reče Loki. „Lepo mi stoji.“

Tor nešto progundā, nimalo ubeđen. Riđa brada sada mu je bila snežnobela s nekoliko bledonarandžastih vlasi, kao kada se nekad ponosita vatra pretvori u beli pepeo.

„Udari ga opet“, reče Freja. Kosa joj je bila duga i seda, a bore na licu duboke i od brige. Još je bila lepa, ali bila je to staračka lepota, ne lepota zlatokose device. „Zna on gde je Idun. I zna gde su jabuke.“ Ogrlica Brisinga još joj je visila oko vrata, ali je bila mrka, potamnela i bez sjaja.

Odin, otac svih bogova, stiskao je štap čvornovatim, artritičnim prstima, izvitoperenim i izbrazdanim plavim venama. Njegov glas, uvek gromak i zapovednički, sada je bio napukao i prašnjav. „Nemoj ga tući, Tore“, reče staračkim glasom.

„Vidiš? Znao sam da ćeš bar ti biti razuman, sveoče“, kaza Loki. „Nemam ja nikakve veze sa ovim! Zašto bi Idun pošla ma kud sa mnom? Nije me ni volela!“

„Nemoj ga tući“, ponovi Odin i zagleda se u Lokija jednim zdravim okom, sada mlečnosivim. „Hoću da bude čitav i nepovređen kad ga bacimo na muke. Eno već lože vatre, oštre sečiva i skupljaju kamenje. Možda smo stari, ali možemo da mučimo i ubijamo isto kao i u najboljim godinama, kad smo imali Idunine jabuke da nam održavaju mladost.“

Lokiju do nozdrva dopre miris razgorelog ugljevlja.

„Ako...“ reče on. „Ako uspem da otkrijem šta se desilo Idun, i ako nekako vratim i nju i njene jabuke u Asgard, je l’bismo mogli da zaboravimo sve ovo s mučenjem i smrću?“

„Jedino tako imaš izgleda da preživiš“, reče Odin glasom tako starim i promuklim da Loki nije znao je li posredi glas starca ili starice. „Dovedi Idun nazad u Asgard. I donesi jabuke besmrtnosti.“

Loki klimnu glavom. „Skinite mi lance“, reče im. „Uradiću to. Doduše, trebaće mi Frejin perjani ogrtač.“

„Moj ogrtač?“ zapita Freja.

„Avaj, tako je.“

Freja je ukočeno otišla i donela ogrtač prekriven sokolovim perjem. Lokiju su skinuli lance, i on posegnu za ogrtačem.

„Nemoj misliti da možeš tek tako da odletiš i nikad se više ne vratiš“, reče Tor i značajno se pogladi po beloju bradi. „Sada sam možda star“, reče, „ali ako se ne vratiš, ma koliko ja drevan bio, naći ću te, gde god se ti sakrio, i moj čekić će ti doneti smrt. Jer i dalje sam Tor! I dalje sam jak!“

„I dalje si krajnje neseosan“, reče Loki. „Prištedi reči, a snagu upotrebi da napraviš gomilu strugotine s druge strane zidina Asgarda. Ogromnu gomilu

strugotine. Moraćeš da posečeš mnogo drveća i iscepkaš ga u piljevinu. Trebaće mi dugačka, visoka hrpa duž zida, dakle najbolje ti je da odmah počneš.“

Onda se Loki čvrsto uvi u sokolski ogrtač i, u sokolovom obličju, zalepeta krilima i diže se, hitriji čak i od kakvog orla, te nestade, leteći na istok ka predelima ledenih divova.

IV

U sokolovom obličju, Loki je leteo bez prestanka sve dok, daleko u zemlji ledenih divova, nije stigao do tvrđave diva Tjacija, i tu se smestio na visoki krov i posmatrao sve što se odvija dole.

Gledao je Tjacija, u divovskom obličju, kako gegajući se izlazi iz utvrde i po šljunku prilazi čamcu na vesla većem i od najvećeg kita. Tjaci odvuče čamac niz žal u hladnu vodu severnog okeana i ogromnim zamasima odvesla na more. Uskoro je nestao s vidika.

Posle toga je Loki kao soko leteo po utvrdi i u prolazu virio kroz svaki prozor. U najzabačenijoj sobi, kroz prozorske rešetke on vide Idun kako sedi i jeca; on se smesti na prečku.

„Prekini da places!“ reče. „Ja sam, Loki, došao sam da te spasem!“

Idun ga prostreli očima oivičenim crvenilom. „Ti si me i uvalio u nevolju“, reče.

„Dobro, možda. Ali to je bilo davno. To je bio onaj Loki od juče. Današnji Loki je došao da te spase i da te vodi kući.“

„Kako?“ upita ona.

„Imaš li jabuke kod sebe?“

„Ja sam boginja Asa“, reče ona. „Tamo gde sam ja, tu su i jabuke.“ Ona mu pokaza sanduk.

„Onda ćemo lako“, reče Loki. „Zažmuri.“

Ona zažmuri, a on je pretvori u lešnik u ljusci, još ušuškan u lisnati ovoj. Loki sklopi kandže oko lešnika, poskoči između sipki na prozoru, i krenu na putovanje kući.

Tjaciju je bio loš dan za ribarenje. Riba nije grizla. On zaključa da će najbolje iskoristiti vreme ako se vrati u utvrđenje i malo se udvara Idun. Zadirkivaće je pričama kako su, sada kad nema nje i njenih jabuka, bogovi postali krhki i uveli – kako im cure balice, kako se tresu, kako su se pretvorili u drhturave ljuštore,

usporenih misli i obogaljenih umova i tela. Odveslao je kući, u utvrđenje, i otrčao do Idunine sobe.

Bila je prazna.

Tjaci na zemlji ugleda sokolovo pero; istog trena je znao gde je Idun i ko ju je odveo.

On se vinu u nebo u obličju orla, većeg i silnijeg nego ikad ranije, te zamaha krilima i polete, sve brže i brže, prema Asgardu.

Ispod njega svet se kretao. Oko njega je duvao vetar. Još je ubrzao; toliko je hitar bio da je sam vazduh tutnjao od njegovog prolaska.

Tjaci je leteo dalje. Ostavio je za sobom zemlju divova i zašao u božanske predele. Kada je ispred sebe opazio sokola, Tjaci gnevno zakriča i ubrza.

Bogovi Asgarda čuli su krik i grmljavinu krila i otišli su na najviši deo zidina da vide šta se dešava. Ugledaše malenog sokola kako leti prema njima, sa džinovskim orlom za petama. Soko je bio tako blizu...

„Sad?“, upita Tor.

„Sad“, reče Freja.

Tor potpali strugotinu. Trebao joj je časak da se zapali taman koliko da ih soko nadleti i pobegne u zamac a onda je, uz mrlj, buknula. Poput kakve erupcije, vatra je šikljala uvis, iznad zidova samog Asgarda; bila je zastrašujuća i nezamislivo vrela.

Tjaci u orlovskom obličju nije mogao da se zaustavi, nije mogao da uspori let niti da promeni pravac. Uleteo je u plamenove. Divova pera se zapališe, vrhovi krila mu sagoreše, i orao bez perja stropošta se na zemlju uz takav tresak i prasak da se božanska tvrđava zatresla.

Opečen, ošamućen, preneražen, ćelavi orao nije se mogao meriti sa ostarelim bogovima. Pre nego što je stigao ponovo da poprimi obličje diva, već je bio ranjen, i dok se pretvarao iz ptice u diva, uz udarac Torovog čekića Tjaci se rastade od života.

V

Idun je bilo drago što je opet pored muža. Bogovi su pojeli jabuke besmrtnosti i povratili su mladost. Loki se nadao da je s celom pričom sada gotovo.

Nije bilo. Tjacijeva ćerka Skadi navukla je oklop, uzela je oružje i došla u Asgard da osveti oca.

„Otac mi je bio sve“, reče ona. „Vi ste ga ubili. Njegova smrt ispunjava moj život suzama i jadom. Nemam radosti u životu. Došla sam radi osвете ili naknade.“

Asi i Skadi pogađali su se i cenkali oko naknade. U to doba, svaki život imao je cenu, a Tjacijev se cenio visoko. Kada su pregovori završeni, bogovi i Skadi su se dogovorili da će joj očevu smrt nadoknaditi na tri načina.

Kao prvo, da će dobiti muža, da zauzme mesto mrtvog oca. (Svim bogovima i boginjama bilo je očigledno da se Skadi zagledala u Baldera, najlepšeg od svih bogova. Stalno mu je namigivala i piljila je u njega sve dok Balder ne bi skrenuo pogled, rumen i postidjen.)

Kao drugo, bogovi će je joj dati razloga da se opet smeje, pošto se nije ni smešila ni smejala otkako joj je otac ubijen.

I poslednje, bogovi će se postarati da njen otac nikad ne padne u zaborav.

Bogovi su joj dozvolili da izabere muža iz njihovih redova, ali pod jednim uslovom: rekli su joj da ne može izabrati muža tako što će ga gledati u lice. Svi muški bogovi staće iza zavesе tako da im se vide samo stopala. Skadi će morati da izabere muža po stopalima.

Jedan po jedan bogovi su prolazili iza zavesе, a Skadi im je piljila u noge. „Ružna stopala“, rekla bi kada bi par prošao pored nje.

Onda je zastala i oduševljeno uzviknula: „Ovo su stopala mog budućeg muža! Kakva divna stopala! Sigurno su Balderova – ništa kod Baldera ne može biti ružno.“

No, premda je Balder zaista bio lep, stopala koja je Skadi izabrala – kako je otkrila kada je zavesа dignuta – pripadala su Njordu, bogu dvokolica, ocu Freja i Freje.

Udala se za njega na licu mesta. Na svadbenoj gozbi koja je usledila lice joj je bilo tužnije od svega što su Asi ikad videli.

Tor podgurnu Lokija. „Hajde“, reče. „Nasmej je. Ionako si ti kriv za sve.“

Loki uzdahnu. „Stvarno?“ Tor klimnu glavom i značajno kucnu dršku čekića.

Loki zavrte glavom. Onda izađe napolje, u tor za životinje, i vrati se na svadbenu gozbu vodeći za sobom krupnog, izuzetno razdraženog jarca. Loki je još više dražio životinju tako što joj je jako pritegnuo konopac oko brade.

Onda Loki veza drugi deo konopca oko svog polnog organa.

Rukom cimnu konopac. Na ovo bolno čupanje brade, jarac zadreča, pa se trže unazad. Konopac snažno povuče Lokija za polni organ. Loki vrisnu, pa opet dogradi konopac i poteže.

Bogovi se zasmеjaše. Bogove nije bilo naročito teško nasmejati, ali odavno nisu bili videli nešto ovako dobro. Kladili su se šta će prvo biti istrgnuto, jarčeva

brada ili Lokijev polni organ. Rugali su se Lokiju što zapomaže. „Kao lisica kad arlauče noću!“ uzviknu Balder, prigušeno se smejući. „Loki zvuči kao uplakana beba!“, kikotao se Balderov brat Hod, koji je bio slep, ali se svejedno smejao kad god bi Loki vrisnuo.

Skadi se nije smejala, premda joj se naznaka osmeha lagano javljala u uglovima usana. Kad god bi jarac zadrečao ili Loki zakukao kao dete u bolovima, osmehnula bi se malo više.

Loki povuče. Povuču i jarac. Loki vrisnu i cimnu konopac. Jarac ciknu i povuče još jače.

Konopac se prekide.

Loki polete kroz vazduh, grčevito se držeći za prepone, i slete pravac Skadi u krilo, sav kukavan i jadan.

Skadi se zasmija kao planinska lavina. Smejala se glasno kao lednik kada se čepa nadvoje. Smejala se tako dugo i tako žestoko da su joj se suze zacaklile u očima, i dok se smejala, po prvi put je posegnula i stisnula novog muža, Njorda, za ruku.

Loki joj siđe iz krila i otetura se, obema rukama se stiskajući između nogu; ogorčeno je streljao pogledom sve bogove i boginje, koji su se samo smejali još glasnije.

„Dakle, gotovi smo“, reče sveotac Odin Skadi, divovskoj kćeri, kada se završila svadbena gozba. „Ili skoro gotovi.“

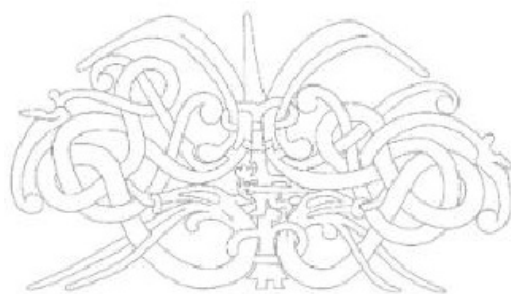
On dade znak Skadi da izađe za njim u noć, i zajedno se išetaše iz dvorane; novopečeni muž bio je pokraj nje. Pored pogrebne lomače, koju su bogovi napravili za ostatke diva, stajale su dve ogromne kugle pune svetlosti.

„Ove kugle“, reče Odin Skadi, „bile su oči tvoga oca.“

Sveotac uze oba oka i baci ih uvis, na noćno nebo, gde su otada plamtele i svetlucale zajedno, jedna pokraj druge.

Pogledajte noću u nebo, o zimskoj kratkodnevici. Videćete ih: zvezde bliznakinje; blistaju jedna pored druge. Te dve zvezde su Tjacijeve oči. Sijaju i dalje.

PRIČA O GERD I FREJU

I

rej, Frejin brat, bio je najsilniji među Vanima. Bio je naočit i plemenit, ratnik i ljubavnik, ali nešto mu je nedostajalo u životu, a on nije znao šta.

F Smrtnici Midgarda veoma su poštovali Freja. On im je donosio godišnja doba, govorili su. Zahvaljujući Freju njive su bile plodne i iz mrtvog tla se rađao život. Ljudi su obožavali Freja i voleli su ga, ali to nije ispunjavalo prazninu u njemu.

Frej je pobrojao svoj imetak. Imao je mač toliko moćan i izuzetan da se borio sam od sebe. Ali to Freju nije bilo dosta.

Imao je Gulinburstija, vepra zlatnih čekinja, kog je načinio patuljak Brokzajedno s bratom Ejtrijem. Gulinbursti je vukao Frejove dvokolice. Mogao je da trči vazduhom i po vodi, brže od svakog konja, i po najmračnijoj noći, jer zlatne čekinje su tako snažno sijale. Ipak, ni Gulinbursti nije bio dovoljan Freju.

Imao je *Skidbladnir*, brod koji su mu napravila trojica patuljaka poznati kao Ivaldijevi sinovi. Nije to bio najveći brod na svetu, jer to je bio *Naglfar*, Brod smrti, sačinjen od nepotkresanih noktiju mrtvaca), ali bilo je u njemu mesta da se ukrcaju svi Asi. Kada bi *Skidbladnir* razvio jedra, vetrovi su uvek bivali povoljni, i brod bi te odneo kud god poželiš. Iako je to bio drugi po veličini brod koji je ikad postojao na svetu, i u njega su mogli stati svi Asi, Frej je mogao da složi *Skidbladnir* kao maramu i da ga stavi u vreću. Bio je to najbolji od svih brodova. Ipak, ni *Skidbladnir* nije bio dosta Freju.

Posedovao je najlepšu kuću u Asgardu. Bio je to Alfhejm, dom svetlih vilenjaka, gde su ga uvek dočekivali dobrodošlicom i priznavali ga za vrhovnog gospodara. Nije postojalo nijedno mesto ni nalik na Alfhejm, a ipak, ni to mu nije bilo dosta.

Frejov sluga Skirnir bio je svetli vilenjak. Bio je to najbolji sluga, mudar savetnik lepog lika.

Frej naredi Skirniru da upregne Gulinburstija, i oni se zajedno zaputiše u Asgard.

Kada su stigli u Asgard, krenuše ka Valhali, velikoj dvorani ubijenih. U Odinovoj Valhali žive Ejneherjari, „oni koji se bore sami“ – svi ljudi plemenito poginuli u bitkama još od osvita vremena. Duše im s bojišta sprovode Valkire, ratnice kojima je Odin stavio u zadatak da dovode duše plemenitih mrtvaca, ubijenih u boju, kako bi primili poslednju, najveću nagradu.

„Sigurno ih je mnogo“, reče Skirnir, koji nije ranije dolazio ovamo.

„Jeste“, reče mu Frej. „Ali će ih doći još više. I još više od toga će biti potrebno kad se budemo borili protiv vuka“

Dok su se približavali poljima oko Valhale, začuše buku bitke; čuli su zveket metala o metal, udarac metala o meso.

Ugledali su silne ratnike svih životnih doba, odasvud potekle, u bici jednake po snazi i odevene u ratnu opremu, a svako se borio što je bolje mogao. Uskoro je polovina ležala mrtva na travi.

„Dosta“, zavika jedan glas. „Bitka je gotova za danas!“

Na ovo, oni koji su još bili na nogama pomogoše mrtvacima da ustanu s tla dvorišta. Na Frejove i Skirnirove oči rane im zaceliše, i oni uzjahaše konje. Svi vojnici koji su se tog dana borili, bilo da su dobili ili izgubili, odjahaše kući, u Valhalu, dvoranu plemenitih mrtvaca.

Valhala je bila ogromna. Imala je petsto četrdeset vrata, a kroz svaka je uporedo moglo proći osamsto ratnika. Unutra je moglo šesti više ljudi nego što um može da pojmi.

U dvorani ratnici zaklicaše, i otpoče gozba. Jeli su veprovinu, kutlačom sipanu iz ogromnog kazana. Ovo je bilo meso vepra Sehrimnira: svake noći gostili su se veprovim mesom, a svakog jutra čudovišna zver opet bi bila živa, spremna da je zakolju kasnije tog dana; davala je život i meso da nahrani plemenite mrtvace. Ma koliko ih bilo, mesa bi uvek bilo dosta.

Za piće su im iznosili medovinu.

„Toliko medovine, za ovako mnogo ratnika?“ reče Skirnir. „Otkuda dolazi?“

„Potiče od kože po imenu Hejdrun“, reče mu Frej. „Ona stoji na vrhu Valhale i brsti lišće s drveta po imenu Lerad, jer tako nazivamo granu Igdrasila, drveta sveta. Iz vimena joj teče najbolja medovina. Uvek je ima dovoljno za sve ratnike.“

Prišli su visokom stolu, gde je sedeo Odin. Pred sobom je imao zdelu mesa, ali ga ne beše ni okusio. Povremeno bi nabo komad mesa na nož i bacio ga na zemlju, gde bi ga pojeo jedan od njegovih vukova – Geri ili Freki.

Odinu je na svakom ramenu sedeo po jedan gavran; i gavranovima je davao parčiće mesa dok su mu oni šaputali šta se sve dešava u dalekom svetu.

„On ne jede“, šapnu Skirnir.

„Ne mora“, reče Frej. „Pije. Treba mu samo vino, ništa drugo. Dođi. Gotovi smo ovde.“

„Zašto smo dolazili?“, zapita Skirnir dok su izlazili kroz jedna od petsto četrdeset vrata Valhale.

„Jer sam hteo da se uverim da je Odin ovde, u Valhali, s ratnicima, a ne u sopstvenom domu, na Hlidskjalfu, osmatračnici.“

Oni uđuše u Odinov dom. „Sačekaj ovde“, reče Frej.

Frej je sam ušao u Odinov dom i popeo se na Hlidskjalf, presto odakle je Odin mogao videti sve što se dešava širom devet svetova.

Frej se zagleda po svatovima. Gledao je na jug, na istok i na zapad, i nije video to što je tražio.

A onda je pogledao na sever i video je ono što mu je nedostajalo u životu.

Skirnir je čekao pored vrata kada mu je gospodar izašao iz dvora. Frej je na licu imao izraz kakav Skirnir ranije ne beše video, i on se uplaši.

Otišli su odatle ćutke.

II

Frej je poterao dvokolice sa upregnutim Gulinburstijem natrag do očevog dvora. Kada su stigli, Frej nije razgovarao ni sa kim – ni sa ocem Njordom, gospodarom svih moreplovaca, a ni s pomajkom Skadi, planinskom gospom. Mrk kao ponoć, otišao je u svoju sobu i tamo je i ostao.

Trećeg dana Njord posla po Skirnira.

„Frej je ovde već tri dana i tri noći“, reče Njord. „Nije jeo, a nije ništa ni popio.“

„Tako je“, reče Skirnir.

„Čime smo ga toliko naljutili?“ zapita Njord. „Moj sin, koji je uvek bio tako blag i pun blagonaklonih, mudrih reči, sada samo ćuti, samo nas razjareno gleda. Čime smo ga toliko rasrdili?“

„Ne znam“, reče Skirnir.

„Onda“, kaza Njord, „moraš otići k njemu i pitati ga šta se dešava. Pitaj ga zašto je toliko ljut da neće ni s kim da priča.“

„Radije ne bih“, reče Skirnir. „Ali ne mogu te odbiti, gospodaru. U tako je čudnom, mračnom raspoloženju; strah me je šta će uraditi ako ga pitam.“

„Pitaj ga“, reče Njord. „I pomози mu koliko možeš. Gospodar ti je.“

Skirnir, rodом od svetlih vilenjaka, ode tamo gde je Frej stajao i gledao u more. Frejovo lice bilo je tmurno i teskobno, i Skirnir je oklevao da mu se približi.

„Freju?“ reče Skirnir.

Frej ne reče ništa.

„Freju? Šta se desilo? Ljut si. Ili si neraspoložen. Nešto se desilo. Moraš da mi kažeš šta je s tobom.“

„Kažnjen sam“, reče Frej, a glas mu zazvuča šuplje i daleko. „Otišao sam na sveto sedište sveoca i pogledao svud po svetu. Zbog svoje oholosti, zato što sam mislio da imam prava na tu osmatračnicu, zauvek mi je oduzeta sreća. Platilo sam za svoj zločin i još plaćam.“

„Gospodaru moj“, reče Skirnir, „šta si video?“

Frej je ćutao, i Skirnir pomisli da je opet utonuo u turobnu tišinu. Ipak, posle nekog vremena, ovaj reče: „Pogledao sam na sever. Tamo sam video jednu kuću, sjajno zdanje. I video sam ženu kako prilazi kući. Nikad nisam video ženu poput nje. Nikoga ni nalik na nju. Nikoga ko se tako kreće. Dok je posezala da otključa kućna vrata, svetlost joj je okrnula ruke, kao da je obasjala vazduh i osvetlila more, i zato što je ona u njemu, ceo svet je blistaviji i lepši. A onda sam skrenuo pogled i više je nisam video, i moj svet je postao mračan, beznadan i pust.“

„Ko je ona?“ upita Skirnir.

„Divkinja. Otac joj je Gimir, div zemlje, majka joj je planinska divkinja Aurboda.“

„A ima li taj lepi stvor ime?“

Zove se Gerd.“ Frej se opet ućuta.

Skirnir reče: „Zabrinuo si oca. Svi smo se zabrinuli. Mogu li nešto da uradim?“

„Ako bi hteo da odeš i zatražiš njenu ruku, dao bih sve. Ne mogu da živim bez nje. Dovedi mi je da mi bude žena, ma šta rekao njen otac. Platiću ti vrlo dobro.“

„Mnogo tražiš, gospodaru moj“, reče Skirnir.

„Daću sve“, reče Frej vatreno, i strese se.

Skirnir klimnu glavom. „Učiniću to, gospodaru.“ On zastade. „Freju, mogu li da pogledam tvoj mač?“

Frej izvuče mač i pokaza ga Skirniru, koji ga je razgledao. „Jedinstven je. Bori se sam od sebe, ne mora ruka da ga drži. Uvek će te štititi. Nijedan drugi mač, ma kako moćan bio, ne može mu se probiti kroz gard. Kažu da bi ovaj mač nadvladao čak i plameno sečivo Surta, demona vatre.“

Skirnir slegnu ramenima. „Valjan je. Ako želiš da ti dovedem Gerd, ovaj mač će mi biti isplata.“

Frej klimnu glavom. Dao je Skirniru mač i konja.

Skirnir je putovao na sever sve dok ne stiže do Gimirove kuće. Ušao je kao gost i objasnio ko je i ko ga šalje. Ispričao je lepotici Gerd o svom gospodaru Freju. „Najveličanstveniji je od svih bogova“, rekao joj je. „Gospodar je kiše i vremenskih prilika i sunčevog sjaja, i da je stanovništvu Midgarda dobru žetvu i dane i noći u miru. Zadužen je za napredak i obilje među ljudima. Svi ljudi ga vole i obožavaju.“

Ispričao je Gerd koliko je Frej lep, koliko je moćan. Rekao joj koliko je mudar. I naposljetku joj je rekao koliko ljubav Frej oseća prema njoj, kako ga je njen lik u srce pogodio, i sada više ne jede i ne spava, ne pije i ne progovara, a i neće, sve dok ona ne pristane da mu bude nevesta.

Gerd se osmehnu i oči joj zablistaše od zadovoljstva. „Reci mu da hoću“, kaza. „Susreću se s njim na ostrvu Bariju da se venčamo, za devet dana od sada. Idi, reci mu.“

Skirnir se vratio u Njordov dvor.

Pre nego što je stigao i da sjaše, Frej je već bio tu, još bleđi i iznureniji nego kada ga je Skirnir ostavio. „Kave su novosti?“, zapita. „Da li da se radujem ili da očajavam?“

„Uzeće te za muža za devet dana od sada, na ostrvu po imenu Bari“, reče Skirnir.

Frej pogleda u slugu bez imalo radosti. „Noći bez nje u mom životu traju večito“, reče. „Jedna noć je veoma duga. Dve su još duže. Kako da izdržim tri noći? Četiri dana mi se čine kao ceo mesec, a ti očekuješ da sačekam devet?“

Skirnir pogleda u gospodara sa sažaljenjem u očima. Devet dana kasnije, na ostrvu po imenu Bari, Frej i Gerd su se sreli prvi put, i venčali su se na njivi ustalasanog ječma. Gerd je bila onoliko lepa koliko je i sanjao, dodir joj je bio onako blag, poljubac onako sladak kako se i nadao. Venčanje im je bilo blagosloveno, a neki kažu da je njihov sin Fjolnir kasnije postao prvi kralj Švedske. (Kasno jedne noći će se udaviti u kaci medovine dok po mraku bude tražio gde da piša.)

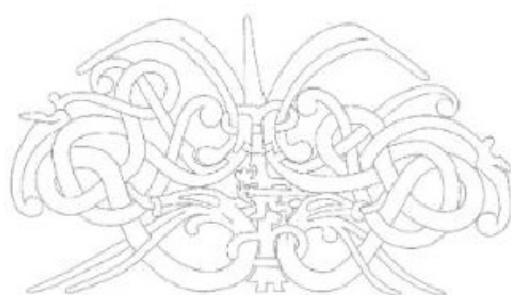
Skirnir uze zadobijeno sečivo, Frejov mač koji se borio sam od sebe, i vrati se s njim u Alfheim.

Lepotica Gerd je ispunila prazninu u Frej ovom životu i prazninu u njegovom srcu. Freju mač nije nedostajao, i on nije pribavio drugi. Kada se borio protiv diva Belija, ubio ga je jelenjim rogom. Frej je bio toliko snažan da je mogao ubiti diva i golim rukama.

Svejedno, nije trebalo nikom da daje mač.

Ragnarok dolazi. Kada se nebo rascepi nadvoje i mračne sile Muspela izmarširaju u rat, Frej će poželeti da još uvek ima mač.

HIMIR I TOR IDU U RIBARENJE

Bogovi su stigli u Egirov veliki dvor na ivici mora. „Stigli smo“ doviknu Tor, koji je bio na čelu družine. „Priredi nam gozbu!“

Egir je bio najmoćniji među morskim divovima. Žena mu je bila Ran, koja u svoje mreže skuplja davljenike na moru. Njegovih devet ćerki jesu morski talasi.

Egir nije imao nikakvu želju da hrani bogove, ali takođe nije imao želju ni da se bije s njima. On pogleda Tora u oči i reče: „Prirediću pir, i biće to najbolja gozba na kojoj je iko od vas ikad bio. Moj sluga Fimafeng posluživaoće svakog među vama vredno, donosiće vam hrane, koliko god vam može stati u stomake, i piva, koliko god možete popiti. Prirediću gozbu, ali prvo mi morate doneti kazan dovoljno velik da napravim piva za sve. Ima vas tako mnogo, i vrlo ste proždrljivi.“

Egir je dobro znao da bogovi nemaju takav kazan. A bez kazana nije morao da pravi gozbu.

Tor je pitao ostale bogove za savet, ali svaki koga bi zapitao smatrao je da takav kazan ne postoji. Naposljetku je pitao Tira, boga bitke, boga rata. Tir se pogladio po bradi levicom, pošto drugu ruku nije ni imao. „Na tibu svetskog mora“, reče on, „živi Himir, kralj divova. On ima kazan dubok tri milje. To je najveći kazan koji je ikad postojao.“

„Jesi li siguran?“, upita Tor.

Tir klimnu glavom. „Himir mi je poočim. Oženjen je mojom majkom“, kaza. „Ona je divkinja. Video sam ogromni kazan sopstvenim očima. A kao sina svoje majke, dočekaće me dobrodošlicom u Himirovom dvoru.“

Tir i Tor su se popeli u Torove dvokolice, koje su vukli jarčevi Škripalo i Škrgutalo, i hitro su otputovali do Himirove ogromne tvrđave. Tor je privezao jarčeve za drvo, i njih dvojica uđoše.

U kuhinji je jedna divkinja sekla luk velik kao stenje i kupus veličine barke. Tor nije mogao a da ne pilji: starica je imala devet stotina glava, svaku ružniju i grozniju od prethodne. On ustuknu za korak. Ako se Tir uzrujao, on to nije pokazivao. Tir doviknu: „Pozdravljam te, bako. Došli smo da vidimo hoćete li nam pozajmiti Himirov kazan da u njemu napravimo pivo.“

„Što ste sićušni! Pomislih od vas da su miševi“, reče Himirova baba, a kada je progovorila, to je zvučalo kao vika gomile ljudi. „Ne govori to meni, unuče. Obrati se majci.“

Ona zavika: „Imamo goste! Došao ti je sin i doveo druga“, i za nekoliko časaka uđe još jedna divkinja. To je bila Himirova supruga, Tirova majka. Bila je

odevena u zlatotkanje i onoliko lepa koliko joj je svekrva bila zastrašujuća; donela je dva najmajušnija naprstka koja su divovi imali, i napunila ih je pivom. Tor i Tir dograbiše naprstke, velike kao kofe, i poletno se baciše na pivo. Bilo je odlično.

Divkinja upita Tora kako se zove. Tor se spremao da joj kaže, ali pre nego što je stigao da progovori, Tir reče: „Zove se Veor, majko. To mi je prijatelj. I neprijatelj je Himirovih neprijatelja kao i neprijatelja svih divova.“

U daljini začuše nekakvu tutnjavu, kao grom na planinskim vrhovima, raspadanje planina ili razbijanje ogromnog talasa o obalu; sa svakim naletom tutnjave, zemlja se tresla.

„Muž mi dolazi kući“, reče divkinja. „Čujem mu nežni bat koraka u daljini.“

Tutnjava je postajala jasnija i činilo se da se hitro približava.

„Muž mi se često vraća kući zlovoljan, gnevan i sumoran. Bude neprijatan prema gostima“, upozori ih divkinja. „Zavucite se vi lepo pod onaj čajnik i ostanite tamo dok se ne razvedri dovoljno da smete izaći.“

Sakrila ih je pod lonče na podu kuhinje. Pod njim je bilo mračno.

Zemlja uzdrhta, vrata se zalupiše; Tor i Tir su znali da je Himir stigao kući. Čuli

su divkinju kako govori mužu da su im došli gosti – njen sin s prijateljem – i da se mora ponašati što pristojnije, kao ljubazan domaćin, i ne sme da ih ubije.

„Zašto?“ Glas diva bio je snažan i naduren.

„Onaj maleni je naš sin Tir. Sećaš ga se. Krupni se zove Veor. Budi fin prema njemu.“

„Tor? Naš neprijatelj Tor? Tor koji je ubio više divova nego iko drugi, čak i ostali divovi? Tor kog sam se zakleo da ću ubiti sretnem li ga ikada? Tor koji...“

„Veor“, reče njegova žena umirujućim glasom. „Ne Tor. Veor. Prijatelj je našeg sina i neprijatelj tvojih neprijatelja, pa moraš biti ljubazan prema njemu.“

„Tmurno sam raspoložen, gnevne sam naravi i nemam ama baš nikakvu želju da budem ljubazan“, reče gromoglasni, tutnjavi divovski glas. „Gde se kriju?“

„Ma eno ih tamo iza one grede“, reče njegova žena.

Tor i Tir začuše tresak kada je smrskao gredu koju mu je pokazala. Za ovim je usledilo još lomljave; poobarao je s tavanice sve lonce u kuhinji i razlupao ih.

„Jesi li se nalomio stvari?“, zapita Tirova majka.

„Izgleda“, kaza Himirov glas preko volje.

„Onda pogledaj pod ono lonče“, kaza ona. „Ono na podu koje nisi uništio.“

Lonče pod kojim su se Tir i Tor krili podiže se i oni shvatiše da pilje naviše, u ogromno lice iskrivljeno u naduren, namršten izraz. Ovo je, znao je Tor, bio Himir, kralj divova. Brada mu je ličila na šumu drveća pod ledom o zimskoj kratkodnevici, obrve na polje čička, a dah mu je bio smrdljiv i grozan kao bunjište u močvari.

„Zdravo, Tire“, reče Himir bez imalo poleta.

„Zdravo, oče“, reče Tir sa, ako je to moguće, još manje zadovoljstva.

„U gostima ste nam, pridružićete nam se za večerom“, reče Himir. On pljesnu rukama.

Vrata se otvoriše, i neko uvede unutra džinovskog vola sjajne dlake, blistavih očiju, oštarih rogova. Za njim je išao još jedan, još lepši, a potom i poslednji vo, još i valjaniji od prethodna dva.

„Ovo su najodličniji volovi koji postoje. Znatno su krupniji i deblji od životinja u Midgardu ili Asgardu. Neopisivo sam, poveri im Himir, „ponosan na svoje krdo. Stoka je moje blago i moja radost. Postupam prema njoj kao prema sopstvenoj deci.“ I načas kao da je bio malo manje namrgođen.

Baba s devet stotina glava ubila je volove, odrala ih i bacila ih u ogroman kazan za kuvanje. Kazan je ključao i vrio nad šištavom, frktavom vatrom, a baba ga je mešala varjačom velikom poput hrastovog drveta. Pevušila za sebe dok je kuvala; zvučalo je kao da hiljadu starica u isto vreme peva iz sveg glasa.

Uskoro je hrana bila gotova.

„Ovde ste u gostima. Ne osvrćite se na ugladenost. Uzmite iz kazana koliko god možete da pojedete“, reče Himir širokogrudno. Stranci su bili siti, na kraju krajeva – koliko oni mogu pojesti? Ipak su volovi bili neizmerno veliki.

Tor je rekao da nema ništa protiv, i onda je sam-samcit proždrao dva vola, jednog za drugim, i nije ostavio ništa do dobro oglodanih kostiju. Potom je zadovoljno podrignuo.

„Mnogo je to hrane, Veore“ reče Himir. „Trebalo je da nam potraje nekoliko dana. Mislim da nikad nisam video čak ni diva da odjednom pojede dva moja vola.“

„Bio sam gladan“, kaza Tor. „I malo sam se zaneo. Čuj, hajde sutra da odemo u ribu. Čujem da si vičan ribar.“

Himir se ponosio svojom ribolovačkom veštinom. „Odličan sam ribar“, reče. „Možemo da uhvatimo sutrašnju večeru.“

„I ja sam vrstan ribolovac“, reče Tor. Nikad pre toga nije lovio ribu, ali koliko bi teško to moglo biti?

„Naći ćemo se sutra u zoru, u pristaništu“, reče Himir.

Te noći, u ogromnoj spavaćoj sobi, Tir reče Toru: „Nadam se da znaš šta radiš.“

„Naravno da znam“, kaza Tor. Ali nije znao. Samo je radio ono što mu se radi. To je Toru ionako najbolje polazilo za rukom.

U sivoj svetlosti pred zoru Tor se našao s Himirom u pristaništu.

„Valjalo bi da te upozorim, maleni Veore“, reče div, „da ćemo isploviti daleko u ledenu vodu. Ja odveslam dalje i ostajem duže nego što neko tako majušan kao ti može preživeti na onoj hladnoći. Na bradi i kosi će ti se uhvatiti ledenice, i ti ćeš pomodreti od zime. Verovatno ćeš umreti.“

„Ne brine mene to“, kaza Tor. „Volim hladnoću. Osvežava me. Šta nam je mamac?“

„Ja već imam mamac“, reče Himir. „Ti ga sam nadi za sebe. Možeš da ga potražiš na livadi kod volova. Na kraju krajeva, u volovskoj balegi ima finih velikih crva. Donesi šta hoćeš.“

Tor pogleda u Himira. Razmišljao je da ga udari čekićem, ali onda nikad ne bi dobio kazan – ne bez borbe. On se vrati do obale.

Na livadi se nalazilo Himirovo divno volovsko krdo. Po zemlji je bilo divovskih hrpa balege, a u njima su se uvijali i po njima rovarili ogromni crvi, ali Tor ih je sve zaobišao. Umesto toga je prišao najkrupnijoj, najveličanstvenijoj, najdebljoj životinji, pa zamahnuo pesnicom, mlatnuo je među oči i ubio je na mestu.

Tor otkide životinji glavu, stavi je u vreću i odnese je do mora.

Himir je bio u čamcu. Već se bio otisnuo i odvesljavao je iz zaliva. Tor skoči u hladnu vodu i zapliva, vukući vreću za sobom. Utrnulim prstima je dograbio zadnji kraj čamca, pa se uspentrao unutra; s njega se cedila morska voda i led mu se beše skoreo u riđoj bradi.

„Ah“, reče Tor. „Ovo je bilo zabavno. Ništa te ne razbudi u hladno jutro kao jedno dobro plivanje.“

Himir ne reče ništa. Tor uze par vesala, i oni zaveslaše zajedno. Uskoro je kopno nestalo s vidika; bili su sami u vodama severnog mora. Okean je bio siv, talasi nemirni i visoki, a vetar i galebovi su kričali.

Himir prestade s veslanjem. „Ovde ćemo pecati“, reče.

„Ovde?“, zapita Tor. „Jedva da smo i isplovili na more.“ On dohvati vesla i sam-samcit zavesla prema još većoj dubini.

Čamac je leteo po talasima.

„Stani!“ zagrme Himir. „Ove vode su opasne. Ovde se može susresti Jormungand, midgardska zmija.“ Tor prestade da vesla.

Himir uze dve krupne ribe s dna čamca. Rasporio ih je ostrim, baš ostrim ribolovačkim nožem, bacio utrobu u more, pa natakao ribu na udice.

Himir baci uzicu za pecanje s nameštenim mamcima. Čekao je dok uzica ne počne da mu se cima i trza u ruci, a onda povuče: tamo su visila dva čudovišno velika kita, najveća koja je Tor ikad video. Himir se ponosito iskezi.

„Nije loše“, reče Tor.

On iz džaka izvadi volovsku glavu. Kad Himir vide mrtve oči svog omiljenog vola, lice mu se ukoči.

„Doneo sam mamac“, kaza Tor usrdno. „S livade gde držiš volove. Kao što si rekao.“ Na Himirovom ogromnom licu nizali su se preneraženje, užas i gnev, ali on ne reče ništa.

Tor uze Himirov struk za pecanje, nabi volovsku glavu na udicu, i zajedno s glavom je baci u okean. Oseti kako su pale na dno.

Čekao je.

„Ribolov“, reče on Himiru. „Sigurno je stvar u tome da se naučiš strpljenju. Pomalo je dosadno, jelda? Pitam se šta ću nam uhvatiti za večeru.“

I tada je more eksplodiralo. Jormungand, midgardska zmija, beše zagrizla ogromnu volovsku glavu i udica joj se zabila duboko u nepca. U pokušaju da se oslobodi, zmija se grčila po vodi.

Tor je držao struk za pecanje.

„Odvući će nas pod vodu!“, zagrme Himir užasnuto. „Puštaj struk!“

Tor zavrte glavom. Iz sve snage je držao uzicu za pecanje, rešen da izdrži.

Bog gromovnik probi nogama dno čamca i odupre se o morsko dno; i počeo da uvlači zmiju Jormungand u plećilo.

Zmija je bljuvala na njih mlazove crnog otrova. Tor se izmače i otrov ga promaši. Vukao je i dalje.

„To je midgardska zmija, budalo jedna!“ povika Himir. „Puštaj taj kanap. Obojica ćemo poginuti!“

Tor ne reče ništa; samo je potezao konopac prema sebi, levom, pa desnom, pa opet levom, očiju prikovanih za neprijateljicu. „Ubiću te“, šaputao je zmiji, premda se to nije čulo od tutnjave talasa, zavijanja vetra i bacakanja i kričanja zveri. „Ili ćeš ti ubiti mene. Kunem ti se.“

Govorio je ispod glasa, ali mogao se zakleti da ga je midgardska zmija čula. Prikovala ga je pogledom, i sledeći mlaz otrova pogodio je tako blizu Tora da mu je osetio ukus u morskom vazduhu. Otrova ga je poprskao po ramenu, i gde ga je dodirnuo, pekao je.

Tor se prosto zasmeha i opet povuče.

Negde, kako se Toru činilo, u daljini, Himir je trtljao i gundao, i vikao nešto o čudovištu od zmije, i o tome kako voda kulja u čamac kroz rupe u koritu, i o tome kako će obojica umreti ovde, u led-leđenom okeanu, veoma daleko od kopna. Tora ništa od toga nije zanimalo. Borio se sa zmijom, trudio se da je nadmudri; hteo je da se sama iscrpi bacakanjem i vučom.

Tor počeo da poteže pecaroški struk nazad u čamac.

Glava midgardske zmije našla mu se gotovo u domašaju za udarac. Ne skrećući pogled, Tor poseže dole i prstima obuhvati dršku čekića. Znao je tačno gde glava čekića mora udariti kako bi ubio zmiju. Ako samo još jednom potegne pecaroški struk...

Himirov ribarski nož sevnu i preseče nit. Zmija Jormungand se prope visoko nad čamac, pa se strovali nazad u more.

Tor baci čekić na nju, ali čudovište već beše nestalo, iščezlo u hladnoj, sivoj vodi. Čekić se vrati i Tor ga uhvati. On se opet usredsredi na ribarski čamac, koji je tonuo. Himir je očajnički izbacivao vodu.

Himir je izbacivao vodu, a Tor je veslao ka obali. Dva kita koja je Himir ranije uhvatio, na pramcu barke, otežavala su veslanje.

„Eno obale“, dahnu Himir. „Ali moja kuća je još mnogo milja daleko.“

„Možemo ovde da pristanemo“, reče Tor.

„Samo ako si spreman da nosiš mene, čamac i dva kita koja sam uhvatio skroz do mog dvora“, reče Himir iscrpeno.

„Hm. Dobro, važi.“

Tor iskoči iz čamca. Nekoliko časaka kasnije, Himir oseti kako se čamac diže u vazduh. Tor ih je nosio na leđima: barku, vesla, Himira i kitove, duž zala na tlo mora.

Kada su stigli do Himirovog dvora, Tor spusti čamac na zemlju.

„Eto“, reče Tor. „Doneo sam te kući kao što si tražio. Sada mi zauzvrat treba od tebe jedna usluga.“

„Šta to?“ zapita Himir.

„Tvoj kazan. Onaj ogromni, u kom praviš pivo. Na pozajmicu.“

„Vrstan si ribolovac i snažan veslač. Ali tražiš najbolji pivski kazan koji postoji. Pivo koje čarobnim putem previre u njemu najbolje je pivo na svetu. Pozajmicu ga samo nekome ko može da slomi pehar iz kog pijem.“

„To ne zvuči naročito teško“, reče Tor.

Te noći su večerali pečene kitovine u dvorani punoj mnogoglavih divova, a svi su vikali i veselili se, i uglavnom bili pijani. Kada su završili s jelom, Himir iskapi ostatak piva iz pehara i zatraži tišinu. Onda pruži pehar Toru.

„Smrskaj ga“, reče. „Smrskaj ovaj pehar, i kazan u kom pravim pivo je tvoj, dajem ti ga na poklon. Ako ne uspeš, umrećeš.“

Tor klimnu glavom.

Divovi prestadoše sa šalama i pesmom. Oprezno su ga motrili.

Himirova tvrđava bila je izgrađena na kamenu. Tor uze pehar i diže ga obema rukama, pa ga iz sve snage baci o jedan od granitnih stubova koji su podupirali

tavanicu gozbene dvorane. Čuo se zaglušujući tresak, i vazduh je ispunila zaslepljujuća prašina.

Kada se slegla, Himir ustade i priđe ostacima granitnog stuba. Pehar je prošao kroz prvi stub, a onda i drugi, i izlomio ih je na majušne kamene cepke. U kršu ostalom od trećeg stuba ležao je pehar, pomalo prašnjav, ali inače sasvim neoštećen.

Himir diže pehar iznad glave, a divovi zaklicaše i zasmajaše se, i počеше da krive lica na Tora, svim svojim glavama, i da prave prostačke kretnje prema njemu.

Himir se vrati za sto. „Vidiš?“, reče Toru. „Nisam ni mislio da si dovoljno snažan da mi slomiš pehar.“ On diže pehar, i žena mu sipa pivo. Himir srknu. „Najbolje pivo koje ćeš ikad probati“, reče. „De, ženo, naliž još piva svom sinu i njegovom prijatelju Veoru. Neka okuse najbolje pivo koje postoji i nek se zna da moj kazan neće odneti kući i da više nikad neće probati ovako dobro pivo. I takođe nek se zna da sad moram da ubijem Veora, pošto mi je pehar i dalje nepolomljen.“

Tor sede za sto pored Tira, uze grumuljicu prepečene kitovine i poče kivno da žvaće. Divovi su bili neotesani i bučni, i sada više nisu obraćali pažnju na njega. Tirova majka nagnu se da napuni Torov pehar pivom. „Znaš“, reče ona, „moj muž je izuzetno tvrdoglav. Jogunast je, i pritom inadžija.“

„Isto kažu i za mene“, reče Tor.

„Ne“, kaza ona, kao da razgovara s malim detetom. „Tvrdoglav je, ima vrlo tvrdi glavu. Toliko tvrdi da bi se o nju dao slomiti i najotporniji pehar.“

Tor iskapi pivo. Stvarno je bilo najbolje koje je ikad probao. On ustade i priđe Himiru. „Mogu li da pokušam još jednom?“, upita.

Na ovo se svi divovi u dvorani nasmejaše, a nijedan se nije smejao glasnije od Himira.

„Naravno“, reče on.

Tor uze pehar. Okrenu se ka kamenom zidu, odmeri ga u ruci jednom, dvaput, pa se hitro obrnu na peti i odalami Himira peharom u čelo.

Krhotine pehara jedna po jedna padoše Himiru u krilo.

U dvorani zavlada tišina, a onda je razveja nekakav neobičan, jecav zvuk. Tor se osvrnu da vidi šta se to čuje, a onda se okrenu nazad i vide da se Himiru tresu ramena. Div je plakao u ogromnim, trzavim jecajima.

„Moje najveće blago više nije moje“, reče Himir. „Uvek sam mu mogao narediti da mi napravi još, i kazan bi nekom čarolijom sam od sebe zgotovio najbolje pivo. Nikad više neću reći 'napravi mi piva, kazane moj'.“

Tor ne reče ništa.

Himir pogleda u Tira i gorko kaza: „Ako ga hoćeš, posinče, eto ti ga. Ogroman je i težak. Potrebno je više od dvanaest divova da se podigne. Misliš li da si dovoljno snažan?“

Tir priđe kazanu. Pokuša da ga podigne jednom, dvaput, ali bio je pretežak čak i za njega. On pogleda u Tora. Tor slegnu ramenima, dohvati kazan za ivicu, i obrnu ga tako da se našao u njemu, a drške su mu čangrljale oko nogu.

Onda kazan poče da se kreće, s Torom unutra. Dok su svud po dvorani mnogoglavi divovi zijali razjapljenih usta, on se zaputi ka vratima.

Himir više nije plakao. Tir ga pogleda. „Hvala ti na kazanu“, reče. A onda, pazeći da kazan u pokretu uvek bude između njega i Himira, Tir lagano uzmače iz sobe.

Tor i Tir su zajedno izašli iz zamka, odvezali su Torove jarčeve i popeli se u Torove dvokolice. Tor je još na leđima nosio kazan. Jarčevi su trčali koliko su ih noge nosile, ali premda je Škripalo jurio valjano i brzo, iako je morao vući teški kazan divova, Škrgutalo je hramao i posrtao. Jednom su mu slomili nogu da bi se dočepali koštane srži, i Tor ju je namestio, ali jarac nikad posle toga nije sasvim povratio snagu.

U trku, Škrgutalo je meketao od bola.

„Zar ne možemo brže?“, zapita Tir.

„Možemo da probamo“, reče Tor i osinu jarčeve, koji jurnuše još brže.

Tir se osvrnu. „Stižu nas“, reče. „Divovi dolaze.“

Zaista su dolazili, a Himir ih je sa začelja terao napred: svi divovi iz tih krajeva sveta bili su tu, a beše to mnogo-glava, čudovišna horda, divovi iz pustopoljina, izobličeni i smrtonosni. Vojska divova, i svi se behu namerili da povrate kazan.

„Brže!“, reče Tir.

Tada jarac po imenu Škrgutalo posrnu i pade, i obojica ispadoše iz dvokolica.

Tor se uskobelja na noge. Onda zbacila kazan na zemlju i zasmija se.

„Što se smeješ?“ zapita Tir. „Na stotine ih je.“

Tor u ruci odmeri Mjolnir, svoj čekić. „Nisam uhvatio i ubio zmiju“ reče. „Ne ovog puta. Ali stotinu divova će mi to maltene nadoknaditi.“

Metodično, poletno, jednog po jednog, Tor je ubijao divove iz pustopoljine sve dok zemlja nije pocrnela i pocrvenela od njihove krvi. Tir se borio jednom rukom, ali se borio hrabro, i ubio je priličan broj divova toga dana.

Kada su završili, svi divovi bili su mrtvi. Tor čučnu pored Škrgutala, svog povređenog jarca, i pomože mu da se uspravi na noge. Jarac je hramao, i Tor opsova Lokija, čijom je krivicom bio ćopav. Među ubijenima nije bilo Himira; Tiru laknu, pošto nije želeo dalje da uzrujava majku.

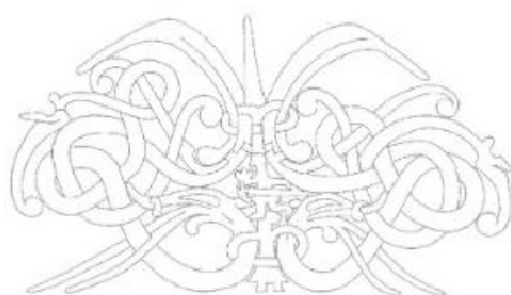
Tor je odneo kazan u Asgard, na božanski skup.

Oni ga dadoše Egiru. „Evo“, reče Tor. „Kazan za pivo, dovoljno velik za sve nas.“

Morski div uzdahnu. „Jeste, tražio sam ga“, reče. „Pa dobro. Na jesen će se svi bogovi pogostiti u mom domu.“

Održao je reč, i otada svake godine, iz jeseni u jesen, kad se svrši žetva, bogovi piju najbolje pivo koje je ikad postojalo ili će ikad postojati, u domu morskog diva.

BALDEROVA SMRT

I

Sve na svetu, bez izuzetka, voli sunce. Ono nam da jetoplotu i život; topi ljuti zimski sneg i led; podstiče biljke da rastu i cveće da cveta. Pruža nam duge letnje večeri, kada se tama nikad ne spušta. Čuva nas u studenim zimskim danima, kada se pomrčina prekida na svega nekoliko sati, a sunce je hladno i daleko, nalik na bledo mrtvačko oko.

Balderovo lice sijalo je kao sunce: toliko je bio lep da je obasjavao sve oko sebe, kud god kroči. Balder je bio Odinov drugi sin, i otac ga je voleo, i volela su ga i sva stvorenja. Bio je najmudriji, najblagorodniji, najrečitiji među Asima. Izrekao bi presudu, i svi bi se zadivili koliko je mudar i pravičan. Njegov dom, dvor po imenu Brejðablik, bio je ispunjen radošću, muzikom i znanjem.

Balderova žena bila je Nana, i on je voleo nju i samo nju. Njihov sin Forseti izrastao je u podjednako mudrog sudiju kao što mu je bio otac. U Balderovom životu i svetu sve je bilo kako treba, izuzev jednog. Balder je ružno sanjao.

Sanjao je kraj sveta, i kako vuk jede mesec i sunce. Sanjao je bol i smrt bez kraja i konca. Sanjao je tamu i zarobljenstvo. Braća su ubijala braću u njegovim snovima, i niko nije mogao verovati nikom drugom. U njegovim snovima, novo doba bi osvanulo u svetu, olujno doba, doba ubistava. Balder se iz ovakvih snova budio u suzama, neopisivo uzrujan.

Balder je otišao bogovima i ispričao im je ove noćne more. Niko nije umeo da mu protumači snove, te su se i oni uznemirili – svi izuzev jednog.

Kada je Loki čuo Baldera kako priča o ružnim snovima, osmehnuo se.

Odin je pošao u potragu za uzrokom sinovljevih košmara. Ogrnuo je sivi ogrtač i stavio šešir širokog oboda, a kada su ga pitali kako mu je ime, govorio je da se zove Lotalica, Ratnikov sin. Niko nije znao odgovore na njegova pitanja, ali su mu ispričali za jednu vidovitu, mudru ženu koja se razume u sve snove. Ona bi mu mogla pomoći, rekli su, ali je odavno mrtva.

Grob ove mudre žene ležao je na kraju sveta. Iza njega, na istoku, nalazilo se kraljevstvo mrtvih koji nisu poginuli u bici, a njime je vladala Hel, Lokijeva ćerka s divkinjom Angrbodom.

Odin je otputovao na istok, i kada je stigao do groba, zaustavio se.

Sveotac je bio najmudriji među Asima i svojevremeno je dao jedno oko u zamenu za još mudrosti.

Stao je pokraj groba na kraju sveta i na tom mestu je prizvao najmračnije rune i prizvao je stare, davno zaboravljene sile. Zakopavao je ovo i ono, izgovarao

ovo i ono, i čarao je i zahtevao. Olujni vetrovi šibali su ga po licu, a onda je vetar zamro i pred njim je, s druge strane vatre, stajala jedna žena s licem u senci.

„Prevalila sam težak put dok sam se vratila ovamo iz zemlje mrtvih“, reče mu ona. „Sahranjena sam ovde vrlo dugo. Po meni su padali kiša i sneg. Ne poznajem te, o čoveče koji me je digao iz mrtvih. Kako te zovu?“

„Zovu me Lutalica“, reč Odin. „Otac mi je bio Ratnik. Ispričaj mi šta ima novo kod Hel.“

Mrtva žena se zapilji u njega. „Balder dolazi k nama“, reče mu. „Pravimo medovinu za njega. U svetu iznad nas biće očaja, ali u svetu mrtvih vladaje samo radost.“

Odin je zapita ko bi ubio Baldera, i odgovor ga zaprepasti. Zapita ko će osvetiti Balderovu smrt, i odgovor ga zbuni. Zapita ko će ožaliti Baldera, a ona se zagleda u njega preko sopstvenog groba kao da ga vidi prvi put.

„Nisi ti Lutalica“, reče. Mrtve oči joj se zacakliše, i lice joj poprimi izvestan izraz. „Ti si Odin, koji se nekada davno žrtvovao samome sebi.“

„A ti nisi nikakva mudra žena. Ti si za života bila Angrboda, Lokijeva dragana, majka Hel, midgardske zmije Jurmungand i vuka Fenija“, reče Odin.

Mrtva divkinja se osmehnu. „Odjasi kući, maleni Odine“, reče mu ona. „Beži, beži nazad u svoj dvor. Niko više neće doći da me vidi sve dok moj muž Loki ne pobegne iz zarobljeništva i ne vrati mi se, i dok se ne približi Ragnarok, kob bogova, što će rastrgnuti na komade sve što postoji.“

A onda tamo nije bilo više ničega osim senki.

Odin je otišao teškog srca; trebalo je razmisliti o mnogo čemu. Čak ni bogovi ne mogu menjati sudbinu, i ako hoće da spase Baldera, moraće to da učini lukavstvom, i trebaće mu pomoć. A i uznemirilo ga je još nešto što mu je rekla mrtva divkinja.

Zašto je pominjala Lokijevo bekstvo iz zarobljeništva?, pitao se Odin. *Loki nije zarobljen. A onda je pomislio: Ne još.*

II

Odin je nedoumice zadržao za sebe, ali je rekao svojoj ženi Frig, majci bogova, da su Balderovi snovi proročki, i da neko smera zlo njihovom omiljenom sinu.

Frig razmisli. Praktična kao i uvek, ona kaza: „Ne verujem u to. Odbijam da poverujem. Ništa na svetu ne mrzi sunce, toplotu i život koji ono daje zemlji, i u

istom smislu, ništa na svetu ne mrzi mog sina, lepog Baldera.“ I ona krenu s namerom da se poštara da tako i bude.

Hodila je zemljom i od svega na šta bi naišla iznuđivala je zakletvu da nikad neće nauditi lepom Balderu. Porazgovarala je s vatrom, i ova joj obeća da ga neće opeci; voda joj se klela da ga neće udaviti; gvožđe, baš kao i drugi metali, da ga neće poseći. Kamenje je obećalo da mu nikad neće ostaviti modrice na koži. Frig je razgovarala s drvećem, sa zverima, pticama i sa svim stvorovima što mile, lete i gamižu, i svako biće joj je obećalo da njegova vrsta nikad neće povrediti Baldera. Drveće je potvrdilo, svako pojedinačno, za svoju sortu – hrast i jasen, bor i bukva, breza i jela – da njihovim drvetom nikad nikoneće povrediti Baldera. Prizvala je bolesti i porazgovarala s njima, i svaka bolestina i sitna boljka koja je nekoga mogla povrediti ili mu naškoditi pristala je da nikad ne takne Baldera.

Ništa nije bilo suviše beznačajno; Frig je pitala sve redom, samo ne imelu, biljku puzavicu koja živi na drugom drveću. Učinila joj se premalena, premlada, previše nebitna, dok je prolazila pored nje.

A kada je sve položilo zakletvu da neće nauditi njenom sinu, Frig se vratila u Asgard. „Balder je bezbedan“ reče ona Asima. „Ništa ga neće povrediti.“ Svi su sumnjali u njene reči, čak i Balder. Frig uze kamen i hitnu ga na sina. Kamen ga zaobiđe.

Balder se oduševljeno zasmeha; kao da je granulo sunce. Bogovi su se osmehivali. A onda su jedno po jedno svi gađali Baldera oružjem, i svako bi se zaprepastio i zadivio. Mačevi nisu hteli ni da ga taknu, koplja mu nisu probadala meso.

Svim bogovima je laknulo i svi su se radovali. Samo dva lica u Asgardu nisu zračila srećom.

Loki se nije ni osmehivao niti se naglas smejao. Gledao je bogove kako zamahuju na Baldera sekirama i mačevima ili bacaju na njega ogromno stenje, ili pokušavaju da ga udare velikim čvornovitim drvenim toljagama, i smeju se dok toljage i mačevi, stenje i sekire zaobilaze Baldera ili ga dodiruju lako poput pera; i Loki se zadubio u misli i odšunjao se među senke.

Drugi je bio Balderov brat Hod, koji je bio slep.

„Šta se dešava?“ upita slepi Hod. „Da li bi mi neko, molim vas, rekao šta se dešava?“ Ali niko se nije obratio Hodu. On je osluškivao zvuke veselja i radosti, i želeo je da učestvuje.

„Sigurno si vrlo ponosna na sina“, reče jedna dobra žena Frig. Frig nije prepoznala ženu, ali žena je gledala Baldera ozareno, a Frig je zaista bila ponosna na njega. Na kraju krajeva, svi su ga voleli. „Ali zar ga neće povrediti, jednu

dušicu? Kad ga tako gađaju svim i svačim? Da sam mu ja majka, plašila bih se za njega.“

„Neće ga povrediti“, kaza Frig. „Nijedno oružje ne može da povredi Baldera. Nijedna bolest. Ni stena. Ni drvo. Sve što postoji na svetu i što mu može nauditi zaklelo mi se da neće.“

„Lepo“, reče ljubazna žena. „Baš mi je drago. Ali jesi li sigurna da ti nešto nije promaklo?“

„Ništa na svetu“, reče Frig. „Sve drveće odreda se zaklelo. Jedino se nisam potrudila da pitam imelu – to je puzavica koja raste na hrastovima zapadno od Valhale. Ali premlada je i premalena da bi nanela ikakvu štetu. Od imele se ne može napraviti toljaga.“

„Gle, gle“, reče ljubazna žena. „Imela, kažeš? Pa, iskreno, oko nje se ni ja ne bih trudila. To je običan korov.“

Ljubazna žena odjednom je podsetila Frig na nekoga, ali pre nego što se boginja setila na koga, Tir zdravom levicom diže ogromnu stenu, podiže je visoko iznad glave i tresnu Baldera u grudi. Stena se raspade u prah prenego što je i dotakla blistavog boga.

Kada se Frig okrenula da nešto kaže ljubaznoj ženi, ova već beše otišla, i Frig više nije mislila o tome. Tada ne.

Loki je u sopstvenom obličju otputovao na zapad od Valhale. Zaustavio se pokraj ogromnog hrasta. Tu i tamo su se klatili bokori zelenog lišća imele i blede bele bobice visile su s hrasta; pored tako veličanstvenog drveta, biljka je delovala još beznačajnije. Rasla je neposredno iz hrastove kore. Loki je razgledao bobice, stabljike i lišće. Razmišljao je da otruje Baldera bobicama imele, ali to je delovalo previše jednostavno i obično.

Ako treba da naudi Balderu, radije bi time povredio što je moguće više ljudi.

III

Slepi Hod je stajao po strani, slušao zvuke veselja i radosne, zapanjene povike koji su dopirali s travnjaka, i uzdisao. Hod je bio snažan iako je bio lišen vida; spadao je među najsnažnije bogove, i obično se Balder starao da se Hod ne oseća isključeno. Ovog puta čak i Balder beše zaboravio na njega.

„Izgledaš tužno“, reče poznati glas. Pripadao je Lokiju.

„Loki, nije mi lako. Svi se divno provode. Čujem kako se smeju. A Balder, moj voljeni brat, zvuči tako srećno. Voleo bih samo da mogu da učestvujem.“

„To je najlakše na svetu“, reče Loki. Hod mu nije mogao videti izraz lica, ali Loki je zvučao tako usrdno, tako prijatno. I svi bogovi su znali da je Loki domišljat. „Pruži ruku.“

Hod posluša. Loki stavi nešto u nju, sklopi Hodove prste odozgo.

„To je drvena strelica, ja sam je napravio. Dovešću te blizu Baldera, i pokazaću ti gde je, a ti je baci na njega što jače možeš. Baci je iz sve snage. A onda će se svi bogovi smeјati, i Balder će znati da čak i njegov slepi brat učestvuje u njegovom pobedničkom danu.“

Loki je proveo Hoda između ljudi, prema središtu gungule. „Evo“, reče Loki. „Ovde je zgodno da staneš. Dakle, na moj znak, ti baci strelicu.“

„Malena je“, reče Hod setno. „Radije bih bacio koplje ili kamen.“

„I strelica će poslužiti“, reče Loki. „Vrh joj je dovoljno oštar. Sad, baci je onako kako sam ti rekao.“

Žestoko klicanje i smeh: Tor zamahnu moćugom od čvornovatog trnovitog grma okovanom oštrim gvozdenim klinovima, pravac ka Balderovom licu. U poslednjem trenutku moćuga poskoči uvis i prođe mu iznad glave. Tor je izgledao

kao da plaše. Bilo je vrlo smešno.

„Sad!“ saphu Loki. „Sad, dok se još smeју.“

Hod baci strelicu od imele, baš kao što mu je rečeno. Očekivao je klicanje i smeh. Niko se nije smeјao i niko nije klicao. Zavlādala je tišina. Čuo je usisavanje vazduha i tihi žamor.

„Zašto meni niko ne kliče?“, upita slepi Hod. „Bacio sam strelicu. Nije bila ni velika ni teška, ali sigurno ste videli. Baldere, brate moj, zašto se ti ne smeјeš?“

Tada začu zapomaganje, visoko, prodorno i užasno, i prepoznade glas. Zapomagala je njegova majka.

„Baldere, sine moj. O, Baldere, o sine“, jaukala je.

Tada je Hod znao da je strelicom pogodio metu.

„Kako je to užasno. Kako je tužno. Ubio si brata“, reče Loki. Ipak, nije zvučao tužno. Uopšte nije zvučao tužno.

IV

Balder je ležao mrtav, proboden strelicom od imele. Okupljeni bogovi su plakali i cepali odeću sa sebe. Odin nije rekao ništa izuzev: „Neka se niko ne sveti Hodu. Ne još. Ne ovog časa. Ne trenutno. Nalazimo se na mestu svetog mira.“

Frig reče: „Ko među vama želi da zasluži moju naklonost tako što će otići kod Hel? Možda ona pusti Baldera da se vrati na ovaj svet. Sigurno čak ni Hel nije tako surova da ga zadrži...” Ona porazmisli na tren. Hel je, na kraju krajeva, bila Lokijeva ćerka. „I ponudićemo joj otkupninu u zamenu za Baldera. Je li neko među vama voljan da otputuje u Helino kraljevstvo? Odande možda nema povratka.”

Bogovi se zgledaše. A onda jedan diže ruku. Bio je to Hermod, zvani Okretni, Odinov sluga, najbrži i najsmelijiji među mladim bogovima.

„Ja ću otići kod Hel”, reče. „Voljan sam da dovedem nazad lepog Baldera.”

Izveli su Slejpnira, Odinovog pastuva, osmonogog konja. Hermod ga uzjaha i spremi se da jaše naniže, večito naniže, da pozdravi Hel u njenom visokom dvoru, kud odlaze samo mrtvaci.

Dok je Hermod jahao u tamu, bogovi su pripremali Balderovu sahranu. Uzeli su leš i položili ga na *Hring-horni*, Balderov brod. Hteli su da otisnu brod i zapale ga, ali nisu mogli ni da ga maknu od obale. Svi su gurali i teglili, čak i Tor, ali brod je nepomično ležao na obali. Samo je Balder mogao da otisne svoj brod, a njega više nije bilo.

Bogovi su poslali po divkinju Hrekin, koja dođe k njima jašući ogromnog vuka, sa zmijama umesto uzdi. Ona pride pramcu Balderovog broda i gurnu iz sve snage: otisnula je brod, ali je gurnula toliko žestoko da oblice na kojima je brod stajao buknuše u plamen, zemlja se zatrese i nadigoše se strašni talasi.

„Trebalo bi da je ubijem”, reče Tor, još blago uvređen što sam nije uspeo da otisne brod; on ščepa Mjolnir, svoj čekić, za dršku. „Ponela se s nepoštovanjem.”

„Ne dolazi u obzir”, rekoše ostali bogovi.

„Meni se ništa tu ne sviđa” reče Tor. „Ubiću nekoga uskoro, čisto da se oslobodim napetosti. Videćete.”

Četiri boga donesoše Balderovo telo preko žala; osam nogu ga pronese pored okupljene gomile. U skupini ožalošćenih, Odin je stajao na čelu, sa po jednim gavranom na svakom ramenu, a iza njega Valkire i Asi. Bilo je i ledenih divova i planinskih divova na Balderovoj sahrani; bilo je čak i patuljaka, lukavih zanatlija iz podzemlja, jer sve što postoji bilo je u žalosti zbog Balderove smrti.

Balderova žena Nana vide kako pronose muževljevo telo pored nje. Ona jauknu i srce je izdade u grudima, i ona pade mrtva na obalu. Ponesoše i nju na pogrebnu lomaču i položiše joj telo pored Balderovog. Iz poštovanja, Odin stavi na lomaču i svoju grivnu Draupnir; bila je to čudesna alka koju su mu napravili patuljci Brok i Ejtri, a iz koje bi svakog devetog dana iskapalo još osam grivni, podjednako čistih i lepih. Onda Odin šapnu nekakvu tajnu mrtvom Balderu na uvo; a šta je Odin šapnuo, to će zanavek znati samo on sam i Balder.

Na Balderovom konju u punoj opravi, neko je dojahao do lomače; tu su žrtvovali životinju kako bi mogla nositi gospodara u svetu koji ga čeka.

Zapalili su lomaču. Buktala je, sagorela Balderovo, Nanino i konjsko telo, kao i Balderov imetak.

Balderovo telo plamtelo je poput sunca.

Tor je stajao pred pogrebnom lomačom i držao je Mjolnir visoko. „Posvećujem ovu lomaču“, objavi on, povremeno streljajući mrzovoljnim pogledom divkinju Hirokin, koja još, po Torovom mišljenju, nije pokazivala dovoljno poštovanja.

Lit, jedan patuljak, priđe Toru da bolje vidi lomaču, i Tor ga razdraženo šutnu pravo u plamenove, zbog čega se Tor oseti malo bolje, a svi patuljci mnogo gore.

„Ne sviđa mi se ovo“, reče Tor. „Ništa od ovoga mi se ni malčice ne sviđa. Nadam se da će se Hermod Okretni dogovoriti s Hel. Što se pre Balder vrati u život, to bolje za sve nas.“

V

Devet dana i devet noći je Hermod Okretni jahao bez zaustavljanja. Zalazio je sve dublje i dublje u tamu koja se zgušnjavala: od sumraka do polutame, od noći do pomrčine crne kao katran, bez ijedne zvezde. U tom mraku video je samo nekakvo zlatno svetlucanje daleko napred.

Jahao je sve bliže, bliže, a svetlost je postajala sjajnija. Bila je zlatna, i bila je to trska kojom je bio natkriven most preko reke Gjalar, preko kog moraju preći svi koji umru.

Usporio je Slejpnira, poterao ga korakom preko mosta, koji se ljuljao i drmao pod njima.

„Kako se zoveš?“ zapita nekakav ženski glas. „Od kog si roda? Šta radiš u zemlji mrtvih?“

Hermod ne reče ništa.

Stigao je do drugog kraja mosta, gde je stajala jedna devica. Bila je bleđa i veoma lepa, i gledala ga je kao da nikad pre toga ne beše videla ništa slično. Zvala se Modgud, i čuvala je most.

„Juče je most prešlo toliko mrtvacu da bi napunili pet kraljevstava, ali ti sam si ga jače zatresao nego svi oni zajedno, iako je tamo bilo bezbroj ljudi na konjima. Vidim ti crvenu krv pod kožom. Nisi iste boje kao mrtvi – oni su sivi i zeleni, beli i plavi. Pod tvojom kožom ima života. Ko si ti? Zašto si pošao kod Hel?“

„Ja sam Hermod“, reče joj on. „Odinov sam sin, i jašem kod Hel na Odinovom konju u potrazi za Balderom. Jesi li ga videla?“

„Niko ko ga je video ne može to nikada zaboraviti“, reče ona. „Lepi Balder je prešao most pre devet dana. Otišao je u Helin veliki dvor.“

„Zahvaljujeh ti“, reče Hermod. „I ja moram onamo.“

„Idi naniže i na sever“, reče mu ona. „Uvek naniže, i uporno ka severu. Stići ćeš do Heline kapije.“

Hermod odjaha dalje. Jahao je ka severu i sledio je stazu sve dok pred sobom ne ugleda ogroman, visok zid i kapije zemlje Hel, više i od najvišeg drveta. Onda sjaha s konja i pritegnu kolan. Opet uzjaha i, čvrsto se držeći za sedlo, potera Slejpnila sve brže i brže, i naposljetku ovaj skoči kako nijedan konj nikad nije skočio ni pre ni posle toga, pa preskoči kapije zemlje Hel, i bezbedno se prizemlji s druge strane, u Helinom kraljevstvu, gde nijedan smrtnik nikad ne može da zađe.

Hermod je dojahao do velikog dvora mrtvih, sjahao i ušao. Njegov brat Balder sedeo je na čelu stola, na počasnom mestu. Balder je bio bleđ, koža mu je po boji ličila na svet kad su dani sivi, kada nema sunca. Sedeo je i pio Helinu

medovinu, i jeo njenu hranu. Kada je ugledao Hermoda, pozva ga da sedne pored njega i provede noć s njim za stolom. S druge Balderove strane bila je Nana, njegova žena, a pored nje, i ne baš sjajno raspoložen, patuljak po imenu Lit.

U Helinom svetu, sunce nikad ne izlazi i dan ne može da otpočne.

Hermod se osvrnu po dvorani i vide ženu čudne lepote. Desna strana tela bila joj je boje kože, ali leva strana joj beše tamna i propala, kao nedelju dan star leš koji nađete obešen o drvo u šumi ili zaleđen u snegu; i Hermod je znao da je to Hel, Lokijeva kći, koju je sveotac postavio da vlada zemljama mrtvih.

„Došao sam po Baldera“, obrati se Hermod Hel. „Sam Odin me šalje. Svi stvorovi su u žalosti za njim. Moraš nam ga vratiti.“

Hel je bila ravnodušna. Jedno zeleno oko zurilo je u Hermoda, baš kao i jedno upalo, mrtvo oko. „Ja sam Hel“, reče ona prosto. „Mrtvi dolaze k meni i ne vraćaju se u zemlju tamo gore. Zašto bih pustila Baldera?“

„Sve na svetu je u žalosti za njim. Njegova smrt sve nas je ujedinila u jadu: bogove i ledene divove, patuljke i vilenjake. Životinje žale za njim, i drveće. Čak i metali plaču. Kamenje sanja povratak hrabrog Baldera u zemlju koje su spoznale sunce. Pusti ga.“

Hel ne reče ništa. Gledala je Baldera različitim očima. Onda uzdahnu. „On je nešto najlepše i, mislim, najbolje što mi je ikad došlo u kraljevstvo. Ali ako je odista tako kako kažeš, ako sve na svetu žali za Balderom, ako ga sve na svetu voli, onda ću vam ga vratiti.“

Hermod joj se baci pred noge. „To je plemenito od tebe. Hvala ti! Hvala ti, velika kraljice!“

Ona pogleda naniže u njega. „Ustani“, reče. „Nisam rekla da ću ga svakako vratiti. Evo tvog zadatka, Hermode. Idi i pitaj ih redom. Sve bogove i divove, sve kamenje i sve biljke. Pitaj sve odreda. Ako sve na svetu plaće za njim i želi njegov povratak, vratiću Baldera Asima i danu. Ali ako nijedno stvorenje neće da plaće ili kaže nešto protiv njega, onda on ostaje sa mnom zauvek.“

Hermod ustade. Balder ga izvede iz dvorane i dade mu Odinovu grivnu Draupnir da je vrati Odinu, kao dokaz da je Hermod bio u zemlji Hel. Nana mu dade platnenu odoru za Frig i zlatan prsten za Fulu, Friginu služavku. Lit je samo krivio lice i pokazivao koješta nepristojno.

Hermod se uspenra na Slejpnira. Ovog puta su kapije zemlje Hel bile otvorene pred njim dok je odlazio, i on se vrati otkuda je došao. Prešao je most i naposljetku je ponovo ugledao svetlost dana.

U Asgardu je Hermod vratio grivnu Draupnir sveocu Odinu i ispričao mu sve što se desilo i sve što je video.

Dok je Hermod bio u podzemnom svetu, Odin je dobio sina da zameni Baldera; ovaj sin, po imenu Vali, bio je sin Odiña i boginje Rind. Pre nego što je bila i dan stara, beba je našla Hoda i ubila ga. Tako je osvećena Balderova smrt.

VI

Asi su razaslali glasnike širom sveta. Glasnici Asa j anali su kao vetar i pitali su sve na šta bi naišli plaće li za Balderom, ne bi li se Balder oslobodio iz Helinog sveta. Žene su plakale, baš kao i muškarci, deca i životinje. Ptice u vazduhu plakale su za Balderom, i zemlja, drveće, stenje – čak i metali na koje su glasnici nailazili plakali su za Balderom, onako kako hladan, gvozdeni mač plaće kada ga s ledene hladnoće iznesete na sunce i toplotu.

Sve je plakalo za Balderom.

Glasnici su se vraćali sa svojih poslanja, pobedonosni i presrećni. Balder će se uskoro ponovo naći među Asima.

Odmarali su se na planini, na jednom ispustu pored pećine, i jeli su, pili medovinu, i šalili se i smejali.

„Ko je to?“, dopre glas iz pećine, i iz nje izađe jedna postarija divkinja. Delovala im je nekako neodređeno poznato, ali nijedan glasnik nije bio sasvim siguran zašto. „Ja sam Tok“, reče ona; to znači *zahvalnost*. „Šta ćete ovde?“

„Pitali smo sve što postoji bi li plakalo za mrtvim Balderom. Lepim Balderom, kog je ubio slepi brat. Jer svakom ovde nedostaje Balder kao što bi nam nedostajalo sunce na nebu kad ne bi nikad više zasjalo. I svako među nama plače za njim.“

Divkinja se počesa po nosu, nakašlja se i pijunu na kamen.

„Stara Tok neće plakati za Balderom“, reče neuvijeno. „Bio živ ili mrtav, sin starog Odina donosio mi je samo jad i sekiraciju. Milo mi je što ga više nema. I nek smo se otarasili tog đubreta. Neka ga Hel slobodno zadrži.“

Onda se odgegala u tamu svoje pećine i nestala s vidika.

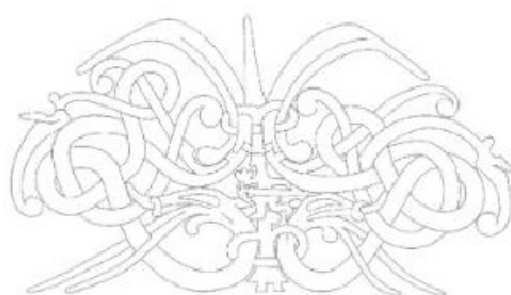
Glasnici su se vratili u Asgard i rekli su bogovima šta su videli, i kako nisu uspeli u zadatku jer jedno stvorenje ne plače za Balderom i ne želi da se on vrati: stara divkinja u jednoj pećini na jednoj planini.

I tada su već shvatili na koga ih je stara Tok podsećala: kretala se i govorila veoma nalik Lokiju, sinu Laufejinom.

„Verovatno je to zapravo bio prerušeni Loki“, reče Tor. „Naravno da je Loki. Uvek je Loki.“

Tor odmeri čekić Mjolnir u ruci, na okupi grupu bogova i oni se dadeše u potragu za Lokijem, da se osvete; no prevejanu mitivoda nigde se nije mogao naći. Krio se, daleko od Asgarda, i likujući čestitao samom sebi što je tako domišljat dok je čekao da se gungula smiri.

POSLEDNJI LOKIJEVI DANI

I

Balder je bio mrtav, i bogovi su još bili u žalosti zbog ovog gubitka. Tugovali su, a siva kiša bez prestanka je padala, i na zemlji nije bilo radosti.

Loki se upravo beše vratio s nekog svog putovanja u daleke krajeve; nije se kajao.

Bilo je vreme jesenje gozbe u Egrirovom domu, gde su se bogovi i vilenjaci okupljali da piju sveže pivo morskog diva, napravljeno u kazanu koji je Tor nekada davno doneo iz zemlje divova.

Loki je bio tu. Popio je previše Egrirovog piva; toliko je popio da je prevazišao i radost i smeh i smicalice i zapao je u zamišljenu čamu. Kada je Loki čuo bogove kako hvale Egrirovog slugu Fimafenga što je tako hitar i vredan, skočio je od stola, izbo Fimafenga nožem i ubio ga na mestu.

Užasnuti bogovi isterali su Lokija iz gozbene dvorane napolje, u tamu.

Vreme je prolazilo. Slavlje se nastavljalo, ali sada je bilo mirnije i tiše.

Na vratima nastade nekakvo komešanje, i kada su se bogovi i boginje osvrnuli da vide šta se događa, videše da se LOKI vratio. Stajao je na ulazu u dvoranu i pijlo u njih sa zajedljivim osmehom na licu.

„Nisi dobrodošao ovde“, rekoše bogovi.

Loki nije na njih obraćao pažnju. On priđe mestu gde je sedeo Odin. „Sveoče. Nismo li ti i ja pomešali krv nekada davno?“

Odin klimnu glavom. „Jesmo.“

Loki se osmehnu još šire. „Nisi li se tada zakleo, veliki Odine, da ćeš piti za gozbenim stolom samo ako Loki, tvoj zakleti pobratim po krvi, pije s tobom?“

Odin je zdravim, sivim okom piljio u Lokijeve zelene oči, a onda pogleda u stranu.

„Neka i vučji otac piruje s nama“, reče Odin preko volje, pa naloži sinu Vidaru da se pomeri u stranu i načini mesta Lokiju da sedne pored njega.

Loki se iskezi zlobno i oduševljeno. On pozva da se donese još Egrirovog piva i sasu ga u sebe.

Te noći je Loki izvređao bogove i boginje jedno po jedno. Govorio je bogovima da su kukavice, govorio boginjama da su lakoverne i da nisu čedne. Svaka uvreda bila je laž, protkana s taman toliko istine da zaboli. Govorio im je da su glupi, podsećao ih na štošta što su mislili da je palo u bezbedan zaborav. Podrugljivo se smeškao, podbadao i potezao stare skandale, i svima je kvario raspoloženje; nije hteo da prestane sve dok Tor nije stigao na gozbu.

Tor je priveo razgovor kraju vrlo jednostavno: zapretio je da će Mjolnirom zauvek zapušiti Lokijeva zlobna usta i poslati ga kod Hel, daleko u dvor mrtvih.

Loki je tada otišao s gozbe, ali pre nego što se išepurio napolje, okrenuo se Egiru. „Napravio si dobro pivo“, reče Loki morskom divu. „Ali ovde se nikad više neće održati nijedna jesenja gozba. Plamenovi će progutati ovaj dvor; koža će ti sagoreti na leđima. Sve što voliš biće ti oduzeto. U to ti se kunem.“

I ostavio je bogove Asgarda za sobom i otišao u tamu.

II

Sutradan ujutru Loki se otreznio i razmislio je o onome što je sinoć uradio. Nije ga bio stid, jer Loki nije znao za stid, ali je znao da je preterao što se bogova tiče.

Loki je imao kuću na jednoj planini blizu mora i rešio je da tamo prička dok mu bogovi ne oprostite. Na vrhu planine je imao kuću sa četvorim vratima, po jednim sa svake strane, tako da je mogao videti opasnost kako mu se približava iz bilo kog pravca.

Danju se Loki pretvarao u lososa i krio se u jezercetu u podnožju Franangovih slapova, visokog vodopada koji se stropoštavao niz obronak planine. Iz jezerceta je isticao potočić, koji je prerastao u rečicu, a reka je tekla pravo u more.

Loki je voleo planove, i voleo je planove koji osujećuju druge planove. Kao losos je bio prilično bezbedan, toliko je znao. Ni sami bogovi nisu mogli da uhvate lososa dok pliva.

Ipak, onda je počeo da sumnja u sebe. Zapitao se: *Postoji li neki način da se uhvati riba u dubokoj vodi jezerceta ispod vodopada?*

Kako bi on, najprepredeniji od svih, tvorac najlukavijih planova, uhvatio jednog lososa?

Loki uze klupko koprivine niti i počeo da je tka i vezuje i da pravi mrežu za ribolov, prvu koja je ikad načinjena. *Da*, pomisli on. *Ovom mrežom bih mogao uloviti lososa.*

Elem, pomisli on, *sad da smislimo kako da se taj plan osujeći: šta ću da radim ako bogovi izatkaju ovakvu mrežu?*

Razgledao je mrežu koju je napravio. Razmišljao je.

Losos ume da skače, pomisli on. *Može da pliva uzvodno, čak i da se popne uz vodopad. Mogao bih preskočiti mrežu.*

Nešto mu privuče pažnju. On se zagleda prvo kroz jedna vrata, pa kroz druga. Trže se: uz obronak su dolazili bogovi, i skoro su mu stigli do kuće.

Loki baci mrežu u vatru; sa zadovoljstvom je gledao kako gori. Onda kroči u Franangove slapove. Lokija, u obličju srebrnog lososa, voda ponese niz vodopad i on nestade u dubinama jezerceâ u podnožju planine.

Asi stigoše do Lokijeve planinske kuće. Čekali su kod svakih vrata da odseku Lokiju odstupnicu ukoliko je još unutra.

Kvasir, najmudriji među bogovima, uđe kroz prva vrata. Nekada je bio mrtav i od njegove krvi je napravljena medovina, ali sada je opet bio živ. Po vatri i po polupopijenom peharu vina pored nje znao je da je Loki bio tu samo nekoliko časaka pre nego što su stigli.

Nije, međutim, bilo nikakvog znaka kud li je Loki otišao. Kvasir prelete pogledom po nebu. Onda zirnu dole, u pod, i u ognjište.

„Cmizdrava mala lasica je nestala“, reče Tor i uđe na druga vrata od četvorih. „Mogao se pretvoriti u bilo šta. Nikad ga nećemo naći.“

„Nemoj toliko brzati“, reče Kvasir. „Pogledaj.“

„To je samo pepeo“, reče Tor.

„Ali pogledaj kako je raspoređen“, reče Kvasir. On se sagnu, dodirnu pepeo na podu pored vatre, omirisa ga, pa okusi malo jezikom. „Ovo je pepeo od niti koja je bacena u vatru i spaljena. Niti iste kao ono klupko koprivnog konopca u uglu.“

Tor prevrnu očima. „Ne verujem da će nam pepeo spaljenog kanapa reći gde je Loki.“

„Je li? Ali pogledaj kako je raspoređen – izukrštan je, u obliku rombova. A četvrouglovi su potpuno pravilni.“

„Kvasire, svima nam tračiš vreme diveći se šarama u pepelu. Ovo je glupavo. Svaki tren koji provedemo u piljenju u pepeo da je Lokiju vremena da još odmakne.“

„Možda si u pravu, Tore. Ali da bi četvrouglovi napravljeni od niti bili toliko pravilni, trebalo bi ti nešto da pravi taj razmak, recimo taj tu otpadak od drveta na podu kod tvoje noge. Jedan kraj niti trebalo bi da vežeš za nešto dok pleteš – nešto kao taj štap koji viri iz poda, eno tamo. Onda bi vezivao čvorove i uplitaio konopac, tkao bi, tako da bi se od jednog komada kanapa napravilo. Hm. Pitam se kako li je Loki to nazvao. Ja ću ga zvati *mreža*.“

„Što li još trtljaš?“ reče Tor. „Zašto buljiš u pepeo i prutiće i parčad drveta umesto da jurimo Lokija? Kvasire! Dok muljaš sve to po glavi i pričaš gluposti, on će nam umaći!“

„Mislim da bi se ovakva mreža najbolje dala upotrebniti da se ulovi riba“, reče Kvasir.

„Meni je dosta tvojih koještarija“, uzdahnu Tor. „Dobro, njome se lovi riba? Vala, svaka ti čast. Loki je sigurno bio gladan, pa je hteo da ulovi ribu za jelo. Loki je izumitelj. Time se bavi. Oduvek je pametan. Zato smo mu i dopuštali da bude kod nas.“

„U pravu si. Ali zapitaj se: zašto bi ti, da si na Lokijevom mestu, izumeo nešto za hvatanje ribe, a onda bacio mrežu koju si napravio u vatru kad shvatiš da mi dolazimo?“

„Zato što...“ reče Tor, nabra obrve i tako se duboko zamisli da se među planinskim vrhovima začu daleka grmljavina. „Ovaj...“

„Upravo tako. Zato što ne bi hteo da je nađemo kad stignemo. A jedini razlog što ne bi želeo da je nađemo jeste da bi sprečio nas, bogove Asgarda, da uhvatimo tebe.“

Tor lagano klimnu glavom. „Jasno“, reče. Onda: „Da, pa valjda“, reče. I naposljetku: „Dakle, Loki se...“

„...krije u dubokom jezercetu u podnožju vodopada, u obličju ribe. Upravo tako! Znao sam da ćeš naposljetku to dokučiti, Tore.“

Tor poletno klimnu glavom, ne sasvim siguran kako je sve ovo zaključio iz pepela na podu, ali srećan što zna gde se Loki dehuo.

„Sići ću dole, do jezerceta, i poneću čekić“, reče Tor. „I onda ću... onda ću...“

„Moramo da siđemo onamo i da ponesemo mrežu“, reče mudri bog Kvasir.

Kvasir uze ostatak koprivinog kanapa i drveni deonik. Jedan kraj niti priveza za štap, i počeo da obavija nit oko štapa, da je protkiva, umotava i provlači. Pokazao je ostalim bogovima šta radi, i uskoro su svi tkali i vezivali čvorove. Zakačili su mreže koje su napravili jednu za drugu i naposljetku dobili mrežu dugačku kao jezerce, i svi su pored vodopada sišli sve do podnožja planine.

Tamo gde se jezerce prelivalo, iz njega je isticao potok. Potok je tekao prema moru.

Kada su stigli u podnožje Franangovih slapova, bogovi razmotaše mrežu koju su napravili. Bila je ogromna i teška, i dovoljno dugačka da se rasprostire od jednog kraja jezerceta do drugog. Svi ratnici među Asima morali su da se udruže ne bi li podigli jedan kraj, a Tor je držao drugi s druge strane.

Bogovi su krenuli s jedne strane jezerceta, ispod samog vodopada, i odgacali su sve do druge strane. Nisu uhvatili ništa.

„Tamo dole sigurno ima nečega“, reče Tor. „Osetio sam kako je poteglo mrežu. Ali otplivalo je još dublje, u mulj, i mreža je prošla povrh njega.“

Kvasir se zamišljeno pogladi po bradi. „Ništa strašno. Moraćemo još jednom, ali ovog puta ćemo na dno mreže staviti tegove“, reče. „Da se ništa ne provuče ispod.“

Bogovi su skupili teške šuplje kamenove i vezali svaki kamen za donji kraj mreže kao teg.

Bogovi opet zagaziše u jezerce.

Kada su mu bogovi prvi put ušli u jezero, Loki je bio zadovoljan sobom. Naprosto je otplivao na muljavo dno, kliznuo među dva pljosnata kamena, i čekao da mreža pređe preko njega.

Sada se zabrinuo. Dole u tami i hladnoći razmišljao je.

Nije se mogao pretvoriti u nešto drugo dok ne izađe iz vode, a čak i kad bi uspeo, bogovi bi mu bili za petama. Ne, bezbednije je ostati u lososovom obličju. Ipak, kao losos, bio je u klopci. Moraće da uradi nešto što bogovi ne očekuju. Očekivali bi od njega da krene prema otvorenom moru – ako bi stigao do mora, tamo bi bio bezbedan, premda bi ga bilo lako opaziti i uloviti u reci između jezerceta i zaliva.

~~Bogovi neće očekivati da otpliva odakle je došao. Uz vodopad.~~
Bogovi su vukli mrežu po dnu jezera.

Pomno su pratili šta se dešava u dubini i stoga se iznenadiše kada ogromna srebrna riba, krupnija od ijednog lososa kog su ikad videli, uz trzaj repa preskoči mrežu i zapliva uzvodno. Ogromni losos plivao je uz vodopad, praćakao se uvis i prkosio sili teže kao da ga je neko bacio u vazduh.

Kvasir zavika na Ase, naredi im da se podele u dve skupine, jednu na jednom kraju mreže, drugu na drugom.

„Neće dugo ostati u vodopadu. Previše je na otvorenom. Ima nekih izgleda jedino ako stigne do mora. Dakle, obe skupine će krenuti peške, vukući mrežu između sebe. Za to vreme ti, Tore“, reče Kvasir, koji je bio mudar, „gacaj po sredini, i kada Loki opet proba da izvede istu smicalicu sa skokom preko mreže, ti ga šćepaj u vazduhu, kao medved kad hvata lososa. Ali ne ispuštaj ga iz ruku. Prevejan je on.“

Tor reče: „Video sam medvede kako hvataju losose u skoku. Snažan sam i brz koliko i medved. Neću ga ispustiti.“

Bogovi odvuče mrežu uzvodno, prema mestu gde je ogromni srebrni losos čekao pravi čas. Loki je planirao i spletkario.

Kada se mreža približila, Loki je znao da je nastupio odsudni trenutak. Mora da skoči preko mreže isto kao i ranije, i da ovog puta odjuri ka moru. Bio je napet kao opruga spremna da okine, a onda je sunuo u vazduh.

Tor je bio brz. Video je srebrnog lososa kako se svetluca na suncu i zgrabio ga ogromnim šakama baš kao što gladan medved dohvati lososa u letu. Losos je skliska riba, a Loki je najskliskiji losos od svih lososa; migoljeći se, probao je da isklizne Toru između prstiju, ali Tor je prosto stegao jače i čvrsto ga stisnuo za rep.

Kažu da su otada lososi užili u predelu repa.

Bogovi su doneli mrežu, pa čvrsto obmotali njome ribu i poneli je između sebe. Losos počeo da se guši na vazduhu, da otvara i zatvara usta u želji za vodom, a potom da se bacaka i trza; a onda su nosili zadihanog Lokija.

„Šta to radite?“, upita on. „Kuda me nosite?“

Tor samo zavrte glavom, nešto progundajući, i ne odgovori. Loki je pitao druge bogove, ali niko nije hteo da mu kaže šta se dešava i niko nije hteo da ga pogleda u oči.

III

Bogovi kročiše u pećinu i dok se Loki klatio između njih, zadoše duboko pod zemlju. Stalaktitni su visili s pećinske tavanice, a slepi miševi lepršali su i letuckali naokolo. Sidoše još niže. Uskoro se put previše suzio da bi mogli nositi Lokija, i sada su ga pustili da hoda između njih. Tor je išao odmah iza Lokija, s rukom na Lokijevom ramenu.

Silazili su dugo, dugo.

U najdubljoj pećini gorele su buktinje; troje ljudi tamo je stajalo i čekalo ih. Loki ih je prepoznao i pre nego što im je video lica, i srce mu klonu. „Ne“, reče. „Nemojte ih povrediti. Nisu oni ništa skrivili.“

Tor reče: „To su ti sinovi i žena, Loki Kovaču Laži.“

U pećini su stajala tri ogromna pljosnata kamena. Asi su postavili svaki kamen na stranu, i Tor uze čekić. Kroz sredinu svakog kamena probio je rupu.

„Molim vas! Pustite nam oca“, reče Narfi, Lokijev sin.

„To nam je otac“, reče Vali, drugi Lokijev sin. „Kleli ste se da ga nećete ubiti. Odinov je brat po krvi i brat po zakletvi, a Odin je najviši među svim bogovima.“

„Nećemo ga ubiti“, reče Kvasir. „Reci mi, Vali, šta je najgore što jedan brat može uraditi drugom?“

„Najgore je kad brat izda brata“, reče Vali bez oklevanja. „Kad brat ubije brata, kao Hod Baldera. To je gnusno.“

Kvasir reče: „Istina je da je Loki pobratim bogova, i ne možemo ga ubiti. Ali takve nas zakletve ne obavezuju kad ste u pitanju vi, njegovi sinovi.“

Kvasir se obrati Valiju, i uputi mu reči promene, reči moći.

Valijevo ljudsko obličje bi zbačeno, i tamo gde je ranije stajao Vali, sada je bio vuk, njuške poprskane penom. Valijeva pamet bledela je iz žutih očiju, a zamenili su je glad, gnev, ludilo. On pogleda u bogove, u Sigin, koja mu je nekad bila majka, a onda vide Narfija. Zareza dugo i potmulo u dubini grla i nakostreši se.

Narfi ustuknu, samo jedan korak, i vuk se nađe na njemu.

Narfi je bio hrabar. Nije vrištao, čak ni kada ga je vuk, nekadašnji brat, rasporio, rastrgao mu grlo i prosuo mu utrobu na kameni pod. Vuk koji je nekad bio Vali urliknu jednom, otegnuto i glasno, čeljustima natopljenim krvlju. Onda skoči visoko, bogovima iznad glava, pa pobeže u pomrčinu pećine i nikad više ne bi viđen u Asgardu, bar ne dok svemu nije došao kraj.

Bogovi su na silu položili Lokija na tri velika kamena: jedan kamen su mu podmetnuli pod ramena, jedan pod butine, i jedan pod kolena. Bogovi su uzeli Narfijeva prosuta creva, provukli ih kroz rupe u kamenju, i čvrsto vezali Lokija oko vrata i ramena. Obavili su mu sinovljeva creva oko butina i kukova, vezali mu kolena i cele noge tako čvrsto da se jedva mogao i micati. Onda su bogovi pretvorili utrobu Lokijevog ubijenog sina u lance tako čvrste i snažne kao da su od gvožđa.

Sigin, Lokijeva žena, gledala je kako joj muža vezuju sinovljevim crevima, i nije rekla ništa. Jecala je nečujno, za sebe, zbog muževljevog bola, zbog smrti i sramote sinova. Držala je činiju, iako još nije znala zašto. Kada su bogovi došli po nju, rekli su joj da ode u kuhinju i ponese najveću činiju koju ima.

Tada je u pećinu sišla Skadi, divovska ćerka mrtvog Tjacija, supruga lepostopog Njorda. U rukama je nosila nešto ogromno, nešto što se uvijalo i grčilo. Ona se nagnu nad Lokija i postavi stvorenje koje je nosila iznad njega, obavijajući ga oko stalaktita koji su visili s pećinske tavanice, tako da se glava stvora našla tik iznad Lokijeve.

Bila je to zmija hladnih očiju, palacavog jezika, a sa očnjaka joj je kapao otrov. Ona zašišta, i kap otrova iz njenih usta kanu Lokiju na lice i zapeče ga u očima.

Loki vrisnu i zgrči se, počeo da se uvija i krivi od bola. Pokušavao je da se skloni, da izmakne glavu od otrova. Veze, koje su nekad bila creva njegovog rođenog sina, čvrsto su ga držale.

Jedan po jedan bogovi su otišli s mrkim zadovoljstvom na licima. Uskoro je ostao samo Kvasir. Sigin pogleda u sputanog muža i u rasporeni leš sina kog je ubio vuk.

„Šta ćeš sa mnom?“, upita.

„Ništa“, kaza Kvasir. „Ti nisi kažnjena. Možeš da radiš šta hoćeš.“ A onda ode i on.

Još kap zmijskog otrova pade Lokiju na lice, a on vrisnu i počeo da se bacaka, da se uvija u vezama. Zemlja se tresla koliko se Loki otimao.

Sigin uze zdelu i priđe mužu. Nije rekla ništa – šta se tu imalo reći? – ali je suznih očiju stala Lokiju pored glave i svaku kap otrova koja bi pala sa zmijskih očnjaka hvatala je u činiju.

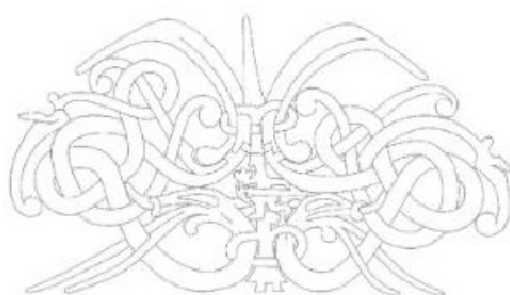
Sve se ovo desilo davno, davno, u zaboravljena vremena, u doba kada su bogovi još hodili zemljom. Toliko davno da su se planine toga doba izlizale i najdublja jezera su se pretvorila u suhu zemlju.

Sigin još čeka pokraj Lokijeve glave baš kao i tada, i zuri u njegovo lepo, iskrivljeno lice.

Činija koju drži polako se puni, kap po kap, ali naposljetku otrov napuni činiju do ruba. Tada i samo tada Sigin se okrene od Lokija. Uzima činiju i prosipa otrov, a dok nje nema, zmijski otrov kaplje Lokiju na lice i u oči. On se tada grči, trza se i drhturi, bacaka se, uvija i krivi, toliko da cela zemlja podrhtava.

Kada se to desi, ovde u Midgardu nazivamo to zemljotresom. Kažu da će Loki ostati vezan u tami pod zemljom i da će Sigin biti uz njega, hvatati otrov u činiju nad njegovim licem i šaputati mu da ga voli sve dok ne nastupi Ragnarok i s njime kraj svih dana.

RAGNAROK: KONAČNA KOB BOGOVA

I

Sve do sada pričao sam vam o onome što se desilo u prošlosti – onome što se desilo nekada davno. Sada ću vam pričati o danima koji slede. Pričaću vam kako će svemu doći kraj, i kako će onda sve otpočeti iznova. Pričaću vam o mračnim danima – o mračnim danima i tajnama, o kraju zemlje i o smrti bogova. Slušajte i naučićete nešto.

Evo kako ćemo znati da je nastupio poslednji čas. Biće to mnogo posle doba bogova, u vreme ljudi. Desiće se dok bogovi spavaju, svi odreda izuzev svevidećeg Hejmdala. On će sve gledati od samog početka, premda će biti nemoćan da spreči to što vidi.

Počće zimom.

To neće biti obična zima. Zima će otpočeti, i trajaće, i za zimom će uslediti još zime. Neće biti proleća niti toplote. Ljudi će biti gladni, biće im hladno i biće ljuti. Velike bitke će besneti širom sveta.

Braća će se boriti protiv braće, očevi će ubijati sinove. Majke i ćerke okrenuće se jedne protiv drugih. Sestre će padati u bici protiv sestara, i gledaće svoju decu kako se međusobno ubijaju.

Biće to doba surovih vetrova, doba ljudi koji postaju nalik na vukove, koji love jedni druge, koji nisu ništa bolji od divljih zveri. Sumrak će obuzeti svet, i sva mesta gde ljudi žive propašće, nakratko će se rasplamsati pa se srušiti, smrviti se, pretvoriti se u pepeo i uništenje.

Onda, kada ono malo preostalih ljudi bude živelo kao životinje, sunce na nebu će nestati kao da ga je pojeo vuk i mesec će nam biti oduzet takođe, i više niko neće videti zvezde. Tama će ispuniti vazduh kao pepeo, kao magla.

Biće to doba užasne, beskrajne zime po imenu Fim-bulvinter.

Sneg će nasrtati sa svih strana, vetrovi će biti žestoki, a hladnoća hladnija nego što ste ikad zamišljali da je moguće, ledena hladnoća tako hladna da će vas pluća boleti kad dišete, toliko hladna da će vam se smrzavati suze u očima. Neće biti proleća da donese olakšanje, ni leta, niti jeseni. Samo zima, a za njom zima, a za njom zima.

Posle toga će nastupiti doba velikih zemljotresa. Planine će se tresti i rušiti. Drveće će padati, a sva preostala ljudska staništa biće srušena.

Zemljotresi će biti tako snažni da će uništiti sve veze i sve okove.

Sve odreda.

Veliki vuk Fenrir oslobodiće se lanaca. Razjapiće usta: gornja vilica će mu dosezati do neba, a donja će dodirivati zemlju. Nema ničeg što on ne može pojesti, ničeg što neće uništiti. Plamenovi mu kuljaju iz očiju i nozdrva.

Kud hodi vuk Fenrir, za njim sledi plameno uništenje.

Kada se mora dignu i pokuljaju na kopno, nastupiće poplave. Jormungand, midgardska zmija, ogromna i opasna, uvijaće se u gnev, sve bliže i bliže kopnu. Otrov iz njenih očnjaka poteći će u vodu, otrovaće vazduh sitnim kapljicama i pobiti sve morske ptice koje ga udahnu.

Neće više biti života u okeanima, tamo gde gamiže midgardska zmija. U talasima će se kupati truli leševi riba i kitova, foka i morskih čudovišta.

Ko god vidi vuka Fenrira i midgardsku zmiju – Lokijevu decu – spoznaće smrt.

To je početak kraja.

Zamagljeno nebo će se rascepiti uz dečju vrisku, i sinovi Muspela pojahaće s nebesa, a na čelu će im biti Surt, div vatre, s visoko dignutim mačem koji plamti tako žarko da nijedan smrtnik ne može pogledati u njega. Prejahaće preko duginog mosta Bifrosta i duga će se pretvarati u prah pod njima, a nekad jarke

boje postaću nijanse uglja i pepela.

Nikad više neće biti duge.

Litice će se zdrobiti i pasti u more.

Loki, koji je dotle već pobegao iz okova pod zemljom, kormilarice brodom po imenu *Naglfar*. Ovo je najveći brod koji će ikad postojati: načinjen je od noktiju mrtvacu. *Naglfar* plovi po nabujalim morima. Posada gleda napolje i vidi samo leševe kako plutaju i trule po površini mora.

Loki upravlja brodom, ali kapetan će mu biti Hrim, vođa ledenih divova. Preživeli ledeni divovi svi slede Hrima, ogromnog i neprijateljski nastrojenog prema ljudskom rodu. Oni su Hrimovi vojnici u završnoj bici.

Lokijeva vojska su Helini legije. To su nespokojni mrtvaci, oni koji su umrli sramno, koji će se vratiti na zemlju da se još jednom bore kao hodajući leševi, rešeni da unište sve što još živi i voli na površini zemlje.

Svi oni – divovi, mrtvaci i gorući sinovi Muspela – otputovaće na ratnu ravnicu po imenu Vigrid. Vigrid je ogroman: tri stotine milja u prečniku. Vuk Fenrir takođe se šunja onuda, a midgardska zmija će se kretati po nabujalim morima sve dok se i sama ne približi Vigridu, a onda će da izgamiže na pesak i probije se na obalu – samo glavom i možda prvom miljom svog tela. Veći deo će ostati u moru.

Svi oni postrojiće se u bojne redove: Surt i sinovi Muspela biće tamo u plamenu; Helini i Lokijevi ratnici prisustvovaće pod zemljom; ledeni divovi će biti tu, Hrimove trupe, i blato će im se smrzavati pod nogama. Fenrir će biti s njima, i

midgardska zmija. Najveći neprijatelji koji se samo mogu zamisliti biće tamo tog dana.

Hejmdal će videti kako se sve ovo dešava. On vidi sve, na kraju krajeva: on je božanski osmatrač. Tek tada on stupa u delo.

Hejmdal će dunuti u Gjalarhorn, rog koji je nekad pripadao Mimiru, i dunuće u njega iz sve snage. Asgard se trese od ovog zvuka, i tada će se uspavani bogovi probuditi, i latice se oružja i okupiće se pod Igdrasilom, kod Urdinog izvora, da dobiju blagoslov i savet od norni.

Odin će odjahati do Mimirovog izvora na svom konju Slejpniru da zapita Mimirovu glavu za savet, za sebe i za bogove. Mimirova glava će šapatom preneti Odinu svoje znanje o budućnosti isto ovako kao ja sada vama.

Njegove reči daće sveocu nade iako sve deluje crno.

Veliki jasen Igdrasil, drvo sveta, trešće se kao list, i Asi, a s njima i Ejnherjari, svi ratnici koji su umrli valjanom smrću u bici, odenuće se za rat, i zajedno će odjahati na Vigrid, poslednje bojište.

Odin će jahati na čelu družine. Oklop mu se svetluca, a na glavi on nosi zlatnu kacigu. Tor će jahati pored njega s Mjolnirom u ruci. Stizu do bojnog polja i završna bitka počinje.

Odin kreće pravo ka vuku Fenriru, sada tako ogromnom da se ne da ni zamisliti. Sveotac stiska Gungnir, svoje koplje, u šaci.

Tor će videti da se Odin zaputio ka velikom vuku, osmehnuće se i ošinuće jarčeve da ih potera brže, pa će krenuti pravo ka midgardskoj zmiji, držeći čekić u gvozdenoj oklopnoj rukavici.

Frej kreće ka Surtu, rasplamsalom i grozomornom. Surtov plameni mač je ogroman i peče čak i kad vas ne pogodi. Frej se bori žestoko i dobro, ali on će prvi među Asima pasti: mač i oklop ne mogu mu se meriti sa Surtovim ognjenim sečivom. Dok umire, Freju će nedostajati sopstveni mač i kajaće se što ga je dao Skirniru nekada davno, ne bi li osvojio Gerdinu ljubav. Taj mač bi ga spasao.

Buka bitke biće mahnita; Ejnherjari, Odinovi plemeniti ratnici, biju bitku sa zlim mrtvacima, Lokijevom vojskom.

Pakleni ker Garm reži. Manji je od Fenrira, ali svejedno je najmoćniji i najopasniji od svih pasa. I on je umakao iz okova pod zemljom i vratio se da kida grla ratnika na zemlji.

Tir će ga zaustaviti – jednoruki Tir – i oni će se boriti, čovek protiv košmarnog psa. Tir se bori hrabro, ali bitka će doneti smrt obojici. Garm umire zuba zarivenih u Tirovo grlo.

Tor će ubiti midgardsku zmiju, kako je već dugo želeo.

Tor smrskao mozak ogromne zmije čekićem. Odskače unazad kada se glava morske guje stropošta na bojište.

Tor je sigurno na devet stopa od nje kada glava tresne o zemlju, ali to nije dovoljno daleko. Na samrti, zmija će isprazniti kese sa otrovom iznad boga gromovnika; ispustiće gust crn mlaz.

Tor stenje od bola i beživotno pada na zemlju; otrovalo ga je stvorenje koje je ubio.

Odin će se hrabro boriti protiv Fenrira, ali vuk je gorostasniji i opasniji nego što bi išta drugo ikad moglo biti. Veći je od sunca, veći od meseca. Odin ga ubada u usta kopljem, ali Fenrir samo jednom škljocne čeljustima i koplja više nema. Još jedan ugriz, jedno *krc*, zalogaj, i Odin, sveotac, najveći i najmudriji među bogovima, takođe nestaje i više nikad neće biti viđen.

Odinov sin Vidar, čutljivi bog, pouzdani bog, videće očevu smrt. Krupnim koracima će poći napred dok Fenrir likuje zbog Odinove smrti i zabiće stopalo vuku u donju vilicu.

Vidar ima različita stopala. Na jednom nosi običnu cipelu. Na drugom cipelu koja se pravi još od osvita vremena. Sastavljena je od komadića kože koje su ljudi odsećali s prstiju i peta kada prave sebi cipele, i bacali.

(Ako želite da pomognete Asima u poslednjoj bici, treba da bacate kožne otpatke. Svi odbačeni otpaci i odsecci sa obuće postaće deo Vidarove cipele.)

Ova cipela će zadržati donju vukovu vilicu tako da ovaj ne može ni mrdnuti. Onda će jednom rukom Vidar posegnuti uvis, zgrabiće vuka za gornju vilicu i rastrgnuće mu usta. Ovako će Fenrir umreti, a Vidar će osvetiti oca.

Na bojištu po imenu Vigrid, bogovi će izginuti u bici s ledenim divovima, a ledeni divovi će izginuti u bici s bogovima. Vojska neupokojenih iz zemlje Hel zasuje tlo telima u konačnoj smrti, a plemeniti Ejnherjari će ležati pored njih na smrznutoj zemlji, svi zauvek mrtvi pod beživotnim maglovitim nebom, i nikad više neće ustati, nikad se neće probuditi i boriti se.

Od Lokijevih legija, samo će sam Loki ostati na nogama, okrvavljen i mahnitih očiju, sa zadovoljnim osmehom na izbrazdanim usnama.

Neće poginuti ni Hejmdal, osmatrač na mostu, vratar bogova. Stajaće na bojnopolju s mačem Hofudom, krvavim i mokrim u ruci. Oni kreću jedan prema drugom preko Vigrida, gazeći po leševima, gacajući kroz krv i plamenove kako bi stigli jedan do drugog.

„Ah“, reći će Loki. „Osmatrač bogova, bog blatnjavih pleća. Prekasno si probudio bogove, Hejmdale. Nije li bilo zanosno gledati ih kako umiru jedan po jedan?“

Loki će motriti Hejmdalovo lice u potrazi za nekim znakom slabosti, osećanja, ali Hejmdal će ostati ravnodušan.

„Nemaš šta da kažeš, Hejmdale, sine devet majki? Kad sam bio vezan pod zemljom, i to sinovljevim crevima, a na lice mi je kapao zmijski otrov, i jedna Sigin stajala pored mene i trudila se da uhvati što više otrova u činiju, od ludila me je čuvalo jedino razmišljanje o ovom trenutku; vežbao sam ga u glavi, zamišljao dane kada ćemo moja lepa deca i ja privesti kraju doba bogova i dokrajčiti svet.“

Hejmdal još neće progovoriti, ali će udariti, i udariće snažno, i mač će mu zveknuti po Lokijevom oklopu, a Loki će uzvratiti, i Loki će napasti žestoko, pametno i s likovanjem.

Dok se bore, setiće se druge borbe, jednom davno, kada je svet bio jednostavniji. Borili su se u životinjskom obličju, pretvoreni u foke, nadmetali se da bi osvojili ogrlicu Brisinga: Loki ju je na Odinov zahtev bio ukrao od Freje, a Hejmdal ju je povratio.

Loki nikad nije zaboravio tu uvredu.

Boriće se, zasecati i bosti jedan drugog.

Boriće se, i onda će pasti; Hejmdal i Loki padaju jedan pored drugog, obojica smrtno ranjeni.

„Gotovo je“, šapuće Loki dok umire na bojištu. „Pobedio sam.“

Ali Hejmdal će se tada isceriti u smrti, isceriće se zlatnim zubima isprskanim pljuvačkom i krvlju. „Ja vidim dalje nego ti“, reći će Hejmdal Lokiju. „Odinov sin Vidar ubio je tvog sina, vuka Fenrira, i Vidar je preživeo, baš kao i Odinov sin Vali, njegov brat. Tor je mrtav, ali njegova deca Magni i Modi još su živa. Oni su uzeli Mjoltir iz očeve hladne ruke. Dovoljno su snažni i plemeniti da bi rukovali njime.“

„Ništa od toga nije bitno. Svet gori“, kaže Loki. „Smrtnici su mrtvi. Midgard je uništen. Pobedio sam.“

„Ja vidim dalje nego ti, Loki. Vidim sve do drveta sveta“, kazaće mu Hejmdal poslednjim dahom. „Surtova vatra ne može ništa svetskom drvetu, a dvoje ljudi se bezbedno sakrilo u deblo Igdrasila. Žena se zove Život, a muškarac Čeznja Života. Njihovi naslednici će naseliti zemlju. Ovo nije kraj. Kraja nema. Samo je kraj starih vremena, Loki, i početak novih. Posle smrti uvek dolazi ponovno rođenje. Nisi uspeo.“

Loki bi rekao nešto, nešto jetko i domišljato, nešto da ga povredi, ali već je došao kraj njegovom životu, kraj njegovoj brilijantnosti, i svoj njegovoj surovosti, i neće reći ništa nikada više. Ležaće, nepomičan i hladan, pored Hejmdala na smrznutom bojnopolju.

Sada Surt, ognjeni div, koji je bio tu pre postanka sveta, pogleda ogromno polje smrti i diže žarki mač ka nebesima. Začuje se zvuk kao da je hiljade šuma buknuo u plamen i sam vazduh će se zapaliti.

Svet će sagoreti u Surtovim plamenovima. Nabujali okeani isparavaju. I poslednje vatre podivljaju i zatrepere, a onda se ugase. Crni pepeo pada s neba kao sneg.

U sumrak, tamo gde su Lokijevo i Hejmdalovo telo nekad ležali jedno pored drugog, nema ničeg izuzev dve gomile sivog pepela na pocrneloj zemlji, a dim se meša s jutarnjom izmaglicom. Ništa neće ostati od vojski živih i mrtvih, od snova bogova i hrabrosti njihovih ratnika – ništa osim pepela.

Uskoro potom, narasli okean će preplaviti čitavo kopno i progutaće pepeo, i sve živo će pasti u zaborav pod nebom bez sunca.

Tako će doći kraj svetovima, u pepelu i poplavi, u tami i ledu. To je konačna kob bogova.

II

To je kraj. Ali postoji i nešto što sledi posle kraja.

Iz sive okeanske vode još jednom će se izdići zeleno kopno.

Sunce je pojedeno, ali sunčeva ćerka će granuti umesto majke, i novo sunce će sijati još žarkije od starog; sijaće mladom svetlošću, i novom.

Iz unutrašnjosti jasena koji drži svetove na okupu izaći će muškarac i žena, Život i Čežnja Života. Hranice se rosom na novoj, zelenoj zemlji, i vodice ljubav, i iz njihove ljubavi će nastati ljudski rod.

Asgarda više neće biti, ali na mestu nekadašnjeg Asgarda stajaće Idavol, kao njegov veličanstveni produžetak.

Odinovi sinovi Vidar i Vali biće tamo. Za njima će doći Torovi sinovi Modi i Magni. Zajedno će doneti Mjolnir, jer sada kada Tora više nema, biće potrebna dvojica da ga nose. Balder i Hod će se vratiti iz podzemnog sveta, i njih šestorica će sedeti na svetlosti novog sunca, razgovaraće i prisećati se tajni, i razmatraće šta se moglo drugačije uraditi i je li onakav ishod bio neminovan.

Pričaće o Fenriru, vuku koji je pojeo svet, i o midgardskoj zmiji, i sećaće se Lokija, koji i jeste i nije pripadao bogovima, koji je spasao bogove i koji ih je hteo uništiti.

I Balder će reći: „Hej. Hej, šta je ono?“

„Koje?“ pita Magni.

„Eno. Svetluca se u visokoj travi. Vidite? I eno tamo. Vidi, još jedno.“

Oni kleknu u visoku travu; bogovi, a nalik deci.

Magni, Torov sin, prvi nađe jednu stvarčicu u visokoj travi, i kada je nađe, zna šta je u pitanju. To je zlatna šahovska figura, kakvima su bogovi igrali dok su još bili živi. Malena, zlatna, izrezbarena figura Odina, sveoca, na visokom prestolu: kralj.

Nalaze ih još. Evo Tora s čekićem u ruci. Evo Hejmdala s rogom na usnama. Odinova žena Frig je kraljica.

Balder diže zlatnu statuicu. „Liči na tebe“, kaže mu Modi.

„I jesam ja“, kaže Balder. „To sam ja nekada davno, pre nego što sam umro, dok sam bio jedan od Asa.“

Naći će i druge figure u travi, neke lepe, neke manje lepe. Evo Lokija, poluzakopanog u crnu zemlju, i njegovih čudovišta od dece. Evo nekog ledenog diva. Evo Surta ognjenog lica.

Uskoro će ustanoviti da su našli sve figure potrebne da bi imali ceo set. Postavljaju partiju šaha: na stolu koji izgleda kao šahovska tabla, bogovi Asgarda

stoje licem u lice sa svojim večitim neprijateljima. Svetlost novog-novcijatog sunca odobreskuje se na zlatnim figurama u ovo savršeno popodne.

Balder će se osmehnuti – kao da je granulo sunce – i pružiće ruku i pomeriti prvu figuru.

I igra počinje iznova.

SPISAK IMENA

Alfheim: Jedan od devet svetova; nastanjuju ga svetli vilenjaci.

Angrboda: Divkinja, majka Lokijevo troje čudovišne dece.

Asgard: Dom Asa. Kraljevstvo bogova.

Asi: Rasa, pleme ili ogranak bogova. Žive u Asgardu.

Ask: Prvi muškarac, napravljen od jasenovog drveta.

Audhumla: Prva krava, koja je jezikom oblikovala pretka bogova, i iz čijeg vimena ističu reke mleka.

Aurboda: Planinska divkinja, Gerdina majka.

Balder: Poznat kao „lepi“. Odinov drugi sin; voleli su ga svi osim Lokija.

Bari: Ostrvo na kom su se Frej i Gerd venčali.

Baugi: Div, Sutungov brat.

Beli: Div. Frej ga ubija jelenjim rogom.

Bergelmir: Imirov unuk. Bergelmir i njegova žena jedini su divovi koji su preživeli potop.

Bestla: Majka Odina, Vilija i Vea, Borova žena. Čerka diva po imenu Boltom. Mimirova sestra.

Bifrost: Dugin most koji spaja Asgard i Midgard. Bodn: Jedno od dva korita za medovinu, načinjeno da se u njega stavi medovina poezije. Drugo se zove Son.

Bolverk: Jedno od imena koje Odin uzima kada je prerušen.

Bor: Bog. Burijev sin, oženjen Bestlom. Otac Odina, Vilija i Vea.

Bragi: Bog poezije.

Brejdablik: Balderov dom, mesto puno radosti, muzike i znanja.

Brok: Patuljak koji ume da napravi velika blaga. Ejtrijev brat.

Buri: Predak bogova, Borov otac, Odinov deda.

Draupnir: Odinova zlatna grivna koja svake devete noći stvara devet podjednako lepih i vrednih grivni.

Egil: Zemljoradnik, Tjalfijev i Roskvin otac.

Egir: Najveći među morskim divovima. Muž divkinje

Ran, otac devet kćeri – okeanskih talasa.

Ejnhherjari: Plemeniti mrtvaci, hrabro poginuli u bici, koji se sada goste i bore u Valhali.

Ejtri: Patuljak koji je iskovao velika blaga, uključujući i Torov čekić.
 Brokov brat.
 Eli: Stara dadilja, koja je zapravo sama starost.
 Embla: Prva žena, napravljena od brestovog drveta. Farbauti: Lokijev otac, div. „Onaj koji zadaje opasne udarce“.
 Fenrir (ili Fenris): Vuk. Lokijev sin sa Angrbodom.
 Fimbulvinter: Zima pre Ragnaroka, zima bez kraja.
 Fjalar: Galarov brat, ubica Kvasira.
 Fjolnir: Frejov i Gerdin sin, prvi kralj Švedske.
 Franangovi slapovi: Visoki vodopad gde se Loki krio prerušen u lososa.
 Frej: Bog od roda Vana, koji živi sa Asima. Frejin brat.
 Freja: Boginja od roda Vana, koja živi sa Asima. Frejova sestra.
 Frig: Odinova žena, kraljica bogova. Balderova majka.
 Fula: Boginja, Frej ina služavka.
 Galar: Tamni vilenjak. Fjalarov brat i ubica Kvasira.
 Garm: Čudovišno velik ker. On i Tir ubijaju jedan drugog kada nastupi Ragnarok.
 Gerd: Prelepa divkinja; Frej ova dragana.
 Giling: Div, Sutungov i Baugijev otac; ubijaju ga Fjalar i Galar.
 Gimir: Div zemlje, Gerdin otac.
 Ginungagap: Zjapeća provalija između Muspela (sveta vatre) i Niflheimja (sveta magle), pre postanka sveta.
 Gjalerhorn: Hejmdalov rog, koji se čuva pored Mimirovog izvora.
 Glejpnr: Čarobni lanac patuljačkog kova kojim bogovi okuju Fenrira.
 Grimnir: „Čovek pod kukuljicom“. Jedno Odinovo ime.
 Gulenbursti: Zlatni vepar kog su patuljci načinili za Freja.
 Gungnir: Odinovo koplje. Nikad ne promaši cilj, a zakletve koje se polože na Gungniru ne mogu se pogaziti.
 Gunlod: Divkinja, Sutungova ćerka, postavljena da čuva medovinu poezije.
 Hejdrun: Koza koja da je medovinu umesto mleka. Hrani mrtve u Valhali.
 Hejmdal: Dalekovidni božanski stražar.
 Hel: Lokijeva ćerka sa Angrbodom. Vladarka zemlje Hel, kraljevstva mrtvaca umrlih sramnom smrću, onih koji nisu plemenito poginuli u bici.

Henir: Stari bog koji je podario ljudima razum. Jedan od Asa, poslat Vanima da im bude kralj.

Hermod Okretni: Odinov sin. Na Slejpniru jaše kod Hel i moli je da oslobodi Baldera.

Himir: Kralj divova.

Hirokin: Divkinja, snažnija čak i od Tora.

Hlidskjalf: Odinov presto, sa kog se vidi devet svetova.

Hod: Balderov brat, slepi bog.

Hrim: Vođa ledenih divova kada nastupi Ragnarok.

Hugi: Mlad div, sposoban da trči najbrže na svetu. U stvari, on je sama misao. Hugin: Jedan od Odinova dva gavrana. Ime mu znači „misao“.

Hvergelmir: Izvor u Niflheimu, ispod Igdrasila; iz njega se izlivaju mnoge druge reke i potoci.

Idavol: „Blistava ravnica“ na kojoj je bio izgrađen Asgard, i na koju će se preživeli bogovi vratiti posle Ragnaroka.

Idun: Boginja od roda Asa. Čuvarka jabuka besmrtnosti, koje daju bogovima večnu mladost.

Igdrasil: Drvo sveta.

Imir: Prvo biće, div veći od svetova, predak svih divova. Imira je došla prva krava, Audhumla.

Ivaldi: Tamni vilenjak. Ivaldijevi sinovi načinili su *Skidbladir*, Frejov izuzetni brod, Gungnir, Odinovo koplje, i lepu novu kosu za Torovu ženu Sif.

Jord: Torova majka, divkinja, istovremeno i boginja zemlje.

Jormungand: Midgardska zmija. Lokijevo dete i Torov krvni neprijatelj. Jotunheim: Jotun znači div, a Jotunheim je kraljevstvo divova.

Kvasir: Bog načinjen od pomešane pljuvačke Asa i Vana; postao bog mudrosti. Kvasira su mučki ubili patuljci i od njegove krvi su napravili medovinu poezije. Kasnije se on vratio u život.

Laufey: Lokijeva majka. Takođe zvana i Nal, „igla“, jer je bila toliko vitka.

Lerad: Drvo, verovatno deo Igdrasila, na kom se hrani Hejdrun, koza koja snabdeva medovinom ratnike u Valhali.

Lit: Jedan zlosrećan patuljak.

Loki: Odinov pobratim, sin Farbautija i Laufej. Najpronijljiviji, najlukaviji stanovnik Asgarda. Ume da menja obličje, i usne su mu pune ožiljaka. Nosi cipele u kojima može hoditi nebom.

Magni: Torov sin, „jaki“.

Megingjord: Torov opasač moći. Kada ga stavi, udvostruči mu se snaga.

Midgard: „Srednja oblast“. Naš svet. Kraljevstvo ljudi.

Midgardska zmija: Jormungand.

Mimir: Odinov ujak, čuvar izvora mudrosti u Jotunheimu. Div, možda takođe jedan od Asa. Vani su mu odrekli glavu, ali ona još daje mudre savete i čuva izvor.

Mimirov izvor: Izvor ili vrelo pokraj korenja drveta sveta. Odin je, u zamenu za jedno svoje oko, srknuo vode iz njega, zahvativši je Hejmdalovim Gjalerhornom.

Mjólnir: Torov izvanredni čekić i njegov najdragoceniji posed; napravio mu ga je Ejtri (Brok je pumpao mehove).

Modgud: „Žestoka ratnica“. Čuvala je most koji vodi u zemlju mrtvih.

Modr: Torov sin, „hrabri“.

Munin: Odinov gavran. Ime mu znači „sećanje“.

Muspel: Ognjeni svet koji postoji pre postanka sveta.

Jedan od devet svetova.

Naglfar: Brod, napravljen od nepotkresanih noktiju mrtvacu. Ovim brodom će putovati divovi i mrtvi iz zemlje Hel, koji će se boriti protiv bogova i Ejnherjara kada nastupi Ragnarok.

Nal: „Iгла“. Drugo ime Laufej, Lokijeve majke.

Narfi: Sin Lokija i Sigin, Valijev brat.

Nidavelir, zvan i Svartalfheim: Mesto gde patuljci (poznati i kao tamni vilenjaci) žive pod planinama.

Nidhog: Zmaj koji proždire leševe i žvaće korenje Igdrasila.

Niflheim: Hladno, maglovito mesto, koje postoji na početku svega.

Norne: Tri sestre, Urd, Verdandi i Skuld, starateljke izvora Urd, sudbine, koji napaja korenje Igdrasila, svetskog drveta. One, zajedno sa drugim nornama, određuju šta će nekoga snaći u životu.

Njord: Bog od roda Vana; Frejov i Frejin otac.

Odin: Najviši po položaju i najstariji od svih bogova. Nosi ogrtač i šešir i ima samo jedno oko, pošto je drugo dao u zamenu za mudrost. Ima još mnogo imena, uključujući i sveotac, Grimnir, i bog vešala.

Odrerir: Kazan u kom je napravljena medovina poezije, „onaj koji donosi ushićenje“.

Ogrlica Brisinga: Frej ina svetlucava ogrlica.

Ran: Žena Egira, morskog diva; boginja davljenika na moru, majka sedam talasa.

Ratatosk: Veverica koja živi u krošnji Igdrasila i prenosi poruke između Nidhoga, žderača lešina, među korenjem, i jednog orla koji živi visoko u krošnji.

Rati: Božanska burgija.

Roskva: Tjalfijeva sestra, Torova služavka, ljudsko biće.

Sif: Torova žena. Ima zlatnu kosu.

Sigin: Lokijeva žena, Valijeva i Narfijeva majka. Nakon što je Loki zatvoren, ona ostaje s njim pod zemljom i drži činiju kojom štiti Lokijevo lice od zmijskog otrova.

Skadi: Divkinja, ćerka diva Tjacija. Udaje se za Njorda.

Skidbladnir: Čarobni brod koji su Freju napravili Ivaldijevi sinovi. Može se složiti kao marama.

Skirnir: Svetli vilenjak, Frejov sluga.

Skrimir: „Krupajlija“. Izuzetno velik div kog Loki, Tor i Tjalfi sreću na putu za Utgard.

Skuld: Jedna norna. Ime joj znači „ono što je namereno“, a njeno kraljevstvo je budućnost.

Slejpnrir: Odinov konj. Najbrži konj od svih, osmonog; potomak Lokija i Svadilfarija.

Son: Korito za medovinu.

Surt: Ogroman ognjeni div koji rukuje plamenim mačem. Surt je postojao pre bogova. Čuvar Muspela, predela vatre.

Sutung: Div, Gilingov sin. Osvećuje se ubicama svojih roditelja.

Svadilfari: Konj majstora graditelja koji je sazio zidine Asgarda. Slejpnir-ov otac.

Škrutalo: Jedan od dva jarca upregnuta u Torove dvokolice.

Škrupalo: Jedan od dva jarca upregnuta u Torove dvokolice.

Tir: Jednoruki bog rata, Odinov sin; posinak diva Himira.

Tjaci: Div koji se prerušava u orla kako bi oteo Idun. Skadin otac.

Tok: Starica čije ime znači „zahvalnost“, ali je ona zapravo jedino živo stvorenje koje neće da žali zbog Balderove smrti.

Tor: Odinov riđobradi sin, bog gromovnik od roda Asa. Najsnažniji bog.

Trim: Gospodar džinova, koji je hteo da se oženi Frejom.

Trud: Torova ćerka, „silna“.

Ul: Torov posinjak. Bog koji lovi lukom i strelom, na skijama.

Urd: „Sudbina“. Jedna od tri norne. Određuje nam prošlost.

Urdin izvor: Izvor u Asgardu o kom se staraju norne.

Utgard: „Spoljašnja oblast“. Divlji predeli gde žive divovi; u središtu mu se nalazi zamak, takođe zvan Utgard.

Utgardloki: Kralj utgardskih divova.

Valhala: Odinov dvor, gde se goste plemeniti mrtvaci koji su hrabro poginuli u bici.

Vali: Postoje dva boga po imenu Vali. Jedan je sin Lokija i Sigin; on se pretvara u vuka i ubija brata Narfija. Drugi je sin Odina i Rind, začet kako bi osvetio Balderovu smrt.

Valkire: „One koje biraju ubijene“. Odinove pomoćnice, koje skupljaju duše hrabro poginulih na bojištu i onda ih odvoze u Valhalu.

Vanaheim: Kraljevstvo Vana.

Var: Boginja braka.

Ve: Odinov brat, Borov i Bestlin sin.

Verdandi: Jedna norna. Ime joj znači „postanak“, i ona nam određuje sadašnjost.

Vidar: Odinov sin. Tihi, pouzdani bog. Jedna cipela napravljena mu je od otpadaka kože sa svih cipela koje su ikad napravljene.

Vigrid: Ravnica gde će se odigrati velika bitka Ragnarok.

Vili: Odinov brat, Borov i Bestlin sin.

O PISCU

Nil Gejmen je autor bestselera *Upozorenje o sadržaju*, *Okean na kraju puteljka*, *Knjiga o groblju*, *Koralina*, serijala *Sendmen* i mnogih drugih dela. Njegova proza dobila je nagrade Njuberi, Karnegi, Hugo, Nebula, Vil Ajzner i Svetsku nagradu za fantastiku. Po njegovom romanu *Američki bogovi* snimljena je televizijska serija 2017. godine.